

LUKASPA KILLKASHKAN KILLKA JESUKRISTU RUNAKUNATA KISHPICHISHKANMANTA

Lukas Teoflorayku killkashpan riman imaraykumi killkan

¹⁻³ Munashkayni Teófilo, ñuka Lukas kayta killkani kanrayku alita yachanaykipa Jesuspa rurashkanmanta, yachachishkanmantapas. Achka runakuna Jesuspa rurashkankunata rikushpa kallarinanmanta pacha killkarakuna. Paykunaka tukuy chayta ñukanchita yachachirkakuna. Paykuna karkakuna Yaya Diospa shiminta yachachikkuna. Ñukapas tukuyta kallarishkanmanta pacha alita yachakushpayni ali kama killkanaynipa nishpa kanrayku killkani. ⁴ Chasnami yachanki kanta yachachishkankunata shutipa kashkanta.

Shuk angel rimarka Bawtisak Juan wawayari-nanta

⁵ Ñawpa Judea allpapi apu Herodes kamachik kashpan chaypi shuk saserdote Sakarias shutiyu kawsapayarka. Pay karka chay muntun saserdote Abias wañupa shutinta shutiyachishka tantaylla tarawak saserdotekunamanta. Warminpa shutin karka Isabel, paypas saserdotekunapa miraymanta karka. ⁶ Yaya Diospa rikushkanpi ali karkakuna, tukuy paypa kamachishkanta alita kasushpa kawsapayarkakuna. Chayrayku nima

pi atiparkachu paykunata uchachinata nima imapi. ⁷ Isabelka machura kashpan paykuna mana wawayuchu karkakuna. Chaymantapas ña ruku karkakuna.

⁸ Karan wata karan saserdote kunapa ayllun akllarishka karka, shuk punchakuna Yaya Diospa wasinpi mañashpa wiwakunata wañuchishpa Yaya Diosrayku rupachinankunapa. Chay punchakuna paktarishpan Sakariaska ayllunkunawa pakta Yaya Diospa wasinpi runakunarayku mañarkakuna. ⁹ Paykuna imashnami rurapayarkakuna saserdote pura akllarkakuna shukta Yaya Diospa wasin ukuma yaykunanpa chay Yaya Diosta mañana kwartupi. Chaypi payka mishkihlla asnak wiki chapurishka insieno nishkata rupachishpan kushniyachinan karka Yaya Diosta kushichinanpa. Chay puncha Sakariaska akllarishka karka Yaya Diosta mañana kwartupi yaykunanpa. ¹⁰ Chay wikita rupachihushkanpi achka runakuna kanchapi Yaya Diosta mañashpa karkakuna. ¹¹ Chaypi Yaya Diospa kachashkan angelka Sakariasta rikurik shamurka wikita rupachina tuchpashinapa kuskan parti. ¹² Chay angelta rikushpan Sakariaska yapa mancharirka. ¹³ Chaypi angelka rimarka:

Ama manchariychu. Yaya Dios uyashka mañashkaykita. Warmiki Isabelka shuk kari wawata wawayanka, maykantami shutiyachinkichi Juan. ¹⁴ Wawayarishkanrayku yapa kushillami kanki. Chasnallatata achka runakunapas kushikunkakuna. ¹⁵ Yaya Diospa rikushkanpika atun yachayyumi kanka. Manami

nima ima uras upyankachu urti upyanakunata. Manara wawayarihushpan Yaya Diospa Espiritunka paypi yaykunka kawsahushkanpi tukuypi yuyachinanpa. ¹⁶ Ña wiñashpan payka achka israel runa masinkunata yachachinka Yaya Diosta alita kirinankunapa. ¹⁷ Payka Yaya Diospa kachanan Kishpichikmanta puntiru rinka, paypa shamunanmanta rimananpa. Ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliasshina atun yachayyu yachachik kanka. Chasna yanapanka yayakuna wawankunawa chikninakushpa kawsashkankunata sakishpa yuyanakushpana kawsanankunapa. Yaya Diosta mana kasuk runakunata yachachinka alitana kasunankunapa. Chasna runakunata alichanka Yaya Diospa Kachanan Kishpichik paykunawa kawsak shamunanpa.

¹⁸ Chasna chay angelka rimashkanwasha Sakariaska payta tapurka:

¿Imashnata yachasha rimawashkaykika shutipa kananta? Ñuka kani ruku, warminipas paya.

¹⁹ Chasna Sakarias tapushpan angelka aynirka: ¿Imashna kashpataya mana kiriwankichu? Ñukami kani Gabriel, Yaya Diospa puntanpi shayarishpa kani paypa kamachinanta kasushpa. Yaya Dioska kachawashkami chay ali shimita kanta rimanaynipa. ²⁰ Chay rimashkaynita mana kirishkaykirayku kunanmanta pacha mana atipankichu rimanata wawayki wawayarinankama. Imashnami ñukaka rimashkani, chasnami paktarinan tiyan.

21 Chay angelka Sakariaswa Yaya Diospa wasinpi kwintahushkanpi chay kanchapi kahuk achka runakunaka Sakariasta chapahurkakuna. Unayta chapahushpankuna yuyarirkakuna ñimarakuta chay ukupi yapa unayan? nishpa.

22 Sakariaska Yaya Diospa wasin ukumanta llukshimuhushpan mana atiparkachu rimanata. Chayrayku yacharkakuna chay wasi ukupi shuk imata muskuypishina rikushkanta. Mana rimanata atipashpan makinwa umanwa payknata asirtachirka imashnami chay ukupi paywa pasashkanta. Chaymanta pacha mana rimanata atipak kiparirka.

23 Yaya Diospa wasinpi mañanan punchakuna tukurishpan Sakariaska wasinma kutirka.

24 Kutishkanwašha warmin Isabelka chichurkana. Na chichu kashpan pichka killakama wasinmanta mana llukshirkachu.

25 Yuyarishpan nirka: Kunanka Yaya Dioska yapa alitami rurashka ñukapi runakuna manana pinkachiwanankunapa, mana wawayu kashkaynirayku.

Angel Gabriel rimarka Jesús wawayarinanta

26 Isabel ña sokta killa chichu kashpan Yaya Dioska angel Gabrielta Nasaret llaktama kacharka. Chay Nasaret llaktaka Galilea allpapi karka. **27** Chay llaktapi kawsapayarka shuk shipas Maria, manara karita riksik. Josewa kwintashka karka kasarananpa. Joseka ñawpa kawsak atun apu Davidpa miraymanta karka. Chaypi angelka Mariawa kwintak rirka. **28** Mariapa wasinpi yaykushpan rimarka:

Shamushkani kanwa kwintanaynipa. Yaya Diospa akllashkan warmimi kanki, paymi kanwa kahun. Tukuy warmikunamanta kantami Yaya Dioska alita yuyashka.

²⁹ Angel chasna rimashpan Mariaka mancharirka. ¿Ima shimitataya kwintak shamuhun chasna saludawanapan? nishpa yuyarirka.

³⁰ Chaypi angelka nirka:

Maria, ama manchariychu. Yaya Dioska kanta yuyashpan akllashka. ³¹ Alita uyay. Chichunkimi. Chaymanta shuk kari wawata wawayanki, maykantami shutiyachinki Jesús. ³² Payka atun yachayyumi kanka. Runakuna paymanta rimankakuna tukuya atipak Yaya Diospa Wawanmi nishpa. Tukuya kamachik Yaya Diosmi payta ñawpa yaya rukun Davidtashina atun aputa ruranka. ³³ Paymi kamachinka kankuna israel runakunata wiñayparayku. Paypa ali kamachinanka mana tukurinkachu nima ima uras.

³⁴ Chayta uyashpan Mariaka angelta nirka:

Ñukaka manara kawsashkanirachu shuk kariwa. ¿Imashnataya chasnaka chichusha?

³⁵ Chaypi angelka aynirka:

Yaya Diospa Espiritunmi tukuya atipak kashpan puyushina kanma shamunka. Chasnamatami chichu kiparinki. Chayrayku chay wawamanta, maykanmi wawayarinka, Yaya Diospa munananllata rurashpa kawsak, Yaya Diospa Wawanmi nishpa rimankakuna. ³⁶ Awilayki Isabelpas paya kashpantata chichumi kahun, maykantami machura nishkakuna.

Kunanka ñami sokta killa chichu kahun. ³⁷ Yaya Diosmi tukuy imatapas atipan ruranata.

³⁸ Chasna rimashpan Mariaka arí nirka, kaypi kahuni Yaya Diospa munashkanta ruranaynipa. Pay munashkanta ñukawa rurachun, imashnami rimashkanki chasna.

Chasna rimashkanwasha angelka paymanta anchurirka.

Maria ayllun Isabelta pasyak rirk'a

³⁹ Chay punchakunalla Mariaka utkalla rirk'a ayllun Isabelta pasyananpa. Isabelta kusan Sakariaswa shuk llaktapi Judea allpa urkukuna chawpipi kawsahurka. ⁴⁰ Sakariaspa wasinpi paktashpan Mariaka yaykuhushpan Isabelta saludarka. ⁴¹⁻⁴² Chasna saludahushpan Isabelpa wawanka wiksan ukupi sinchita kuyurirka. Chaypina Yaya Diospa Espíritun Isabelta tukuypi yuyachishpan payka kushikushpan Mariata sinchita rimarka:

Yaya Diosmi kanta tukuy warmikunamanta akllashka kushichinanpa, wawaykitapas yapa kushichinka. ⁴³ Ñukaka nima imachu kani kay atun apuynipa mamanka ñukama pasyak shamuwananpa. ⁴⁴ Saludashkaykita uyashkaynillawa, wiksayni ukupi wawaynika sumakta kushikushpan kuyurishka. ⁴⁵ Tukuy Yaya Diospa rimashkanka paktarinkami nishpa kirishkaykirayku payka kanta atuntami kushichinka.

⁴⁶ Chaypi Mariaka rimarka:
Shunkuynimanta pacha Yaya Diosta rimani kanmi kanki yapa ali. ⁴⁷ Yaya Dios kishpichiwashkanrayku yapa kushilla

kani. ⁴⁸ Nima ima kashpaynipas pay yuyawashpan rikuwashka. Kunanmanta pacha runakunaka rimawankakuna Yaya Diospa kushichishkanmi kanki nishpa. ⁴⁹ Pay atun yachayninwa ñukata rurawashka Wawanpa maman kanaynipa. Paymi yapa ali kan. ⁵⁰ Tukuy uras payta kasukkunata yuyashpa llakichishpan rikun. ⁵¹ Pay atun yachayninwa rurashkanta rikuchirka. Shuk runakuna alimi kani nishpa rimashpankunapas shunkunkunapi mana ali yuyayyu kashpankuna payka yuyayninkunata waklichinka. ⁵² Atun kamachikkunatapas kamachik kashkankunamanta anchuchinka, mana yapa yachakkunata atunyachinka paypa wawankuna kanankunapa. ⁵³ Maykankunami paypa yachachinanta shutipa munanahun, paykunata alita yachachinka pay kikin Yaya Dios kananta riksinankunapa. Maykankunami Yaya Diospa yachachinanta mana yapa munanahunchu, paykunataka mana yachachinkachu payta riksinankunapa. ⁵⁴⁻⁵⁵ Imashnami ñawpa yaya rukunchi wañukuna Abrahamta, paypa mirayninkunatapas rimarka, chasnami ñukanchi payta katik israel runakunata yanapanka. Llakichinanta rimashkanta yuyarishpan kunanka paktachihun.

⁵⁶ Mariaka kimsa killata Isabelpa wasinpi kawsashkanwasha kutirkana wasinma.

Bawtisak Juan wawayarirka

⁵⁷ Wawayanan puncha paktarishpan Isabelka kari wawata wawayarka. ⁵⁸ Chayta yachashpankuna tukuy ayllunkuna kuchupi kawsakkunapas payta rikuk rirkakuna. Yaya Dios payta alita yanapashkanta rikushpankuna kushikurkakuna. ⁵⁹ Pusak punchamanta pitirkakuna kari wawapa ishpanan kara puntastuta. Chayta israel runakuna rurapayanahun ñawpamanta pacha, ninayan shutipa Yaya Diosta katinankunata. Chasna rurashpankuna ayllunkunaka shutiyachinayarkakuna yayanpa shutinta Sakarias kanka nishpa, imashnami israel runakuna rurapayanahun ñawpamanta pacha. ⁶⁰ Mamanka mana munarkachu yayanpa shutinta shutiyachinata, chayrayku rimarka:

Shutinka kankami Juan.

⁶¹ Chaypi nirvakuna:

¿Imashnata chasnaka kanka? Tukuy ñukanchika ayllunchipa shutinkunallata shutiyachinchí. Nima shuk aylluysi tiyanchu Juan shutiyuka.

⁶² Chasna nishpankuna yayanta makinkunawa rikuchishpa tapurkakuna:

¿Ima shutita kanka?

⁶³ Chaypi Sakariaska shuk tablastuta tapushpan killkarka shutinka kankami Juan nishpa. Chayta rikushpankuna tukuy mancharirkakuna ¿imashnataya chayka? nishpa.

⁶⁴ Chasnallapi Sakariaska kuti atiparka rimanata. Chaypi kallarirka Yaya Diosta kushichinata kanmi tukuymanta ashwan atun kanki nishpa.

⁶⁵ Chaypi ayllunkuna kuchupi kawsakkunapas yapa mancharirkakuna. Tukuy Judea allpa urkukunapi kawsak runakuna chayta uyashpankuna paykunapura kwintarkakuna Yaya Diospa rurashkanmanta. ⁶⁶ Tukuy uyashka runakuna shunkunkunapi yuyarishpa tapunakurkakuna paykunapura:

¿Imashnashi tukunka chay wawaka wiñashpanka?

Chaymanta yacharkakuna Yaya Dios shutipa paywa kananta.

Sakarias Yaya Diosta kushichishpa takirka

⁶⁷ Mushumanta rimanata kallarihushkan uras Juanpa yayan Sakariaska, Yaya Diospa Espíritun payta tukuypi yuyachishpan pasanan kananta rimarka kasna:

⁶⁸ Yaya Dios ñukanchi israel runakunarayku kachanka shuk kishpichikta. Chayrayku akuychi tukuyta atipak Yaya Diosninchita kushichishpa agradesishunchi.

⁶⁹ Ñawpa Yaya Diosta kasuk Davidpa miraymanta Yaya Dios kachamunka atun yachayyu kishpichikta. ⁷⁰ Ñawpamanta pacha kaytami Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata chay kachanan kishpichikmanta rimarkakuna kasna nishpa: ⁷¹ Paymi kishpichinka ñukanchita tukuy kuntranchikunamanta, tukuy ñukanchita chiknikkunamantapas.

⁷²⁻⁷³ Yaya Dios ñawpa yaya rukunchikunata yapa llakiyuwa kahushkankunata rikushpan rimarka llakichishpan yanapananta. Chaymantapas rimarka

ñawpa yaya rukunchi Abrahamta rimashkanta mana kunkarinanta, ashwan shutipa paktachinanta kasna nishpa:
⁷⁴⁻⁷⁵ Kishpichirishkami kankichi kuntray-kichikunamanta, kushikushpa, nima pita manchashpa, munashkaynita rurashpa kawsanaykichipa. Kawsanaykichikama rikushkaynipi alillata rurashpa, ñukata kasushpa kawsankichi.

⁷⁶ Chayta rimashkanwasha Sakariaska rimash-palla katirka:

Kanka, wawayni, shutipa Yaya Diospa Espiritunwa rimakmi kanki. Runakunata rimanki Yaya Diospa Kachanan Kishpichik shamunanmanta. Chayrayku shunkunkunata alicharishpa, tukuy mana alita rurashkankunata sakishpa, alitana runa masinkunawa kawsanankuna tiyan. ⁷⁷ Chaymantapas ñukanchi israel runakunata yachachinki, imashnami Yaya Dios mana alita rurashkanchikunata llakichishpan ñukanchikunata supaypa kamachinanmanta kishpichinka.

⁷⁸ Yayanchi Dios ñukanchita yuyashpan llakichishpan kachanka Kishpichikta ñukanchirayku. Inti punchayachihukshina silumanta ñukanchima shamunka. ⁷⁹ Mana alita rurashpa amsapishina kawsak, wañunankunata yapa manchashpa kawsak runakunarayku kishpichikta kachanka yachachinanpa riksichinanpa imashnami kushilla kawsashunchi nishpa.

⁸⁰ Chaymanta chay wawaka Yaya Diosta alita

riksishpan sinchikurishpa wiñarka. Wiñashpan chunlla chakishka allpapi kawsarka israel masinkunata yachachinata kallarinankama.

2

Jesuspa wawayarishkanmanta riman (Mt 1.18-25)

¹ Chay punchakuna Augusto romano tukuymanta atun apu karka, romano runakunapa israel runakunapapas. Pay tukuy kamachinanpi kawsakkunata kamachirka, shutinkunata rimashpankuna killkachik rinankunapa. Yachanayarka masna runakunami tiyan nishpa. ² Chay runakunapa shutinkunata killkachina karka puntiru killkachinan. Chay uras apu Sirenio shutiyu Siria allpapi kawsak runakunata kamachipayarka. ³ Tukuymanta atun apu Augustopa kamachishkanta kasushpa, tukuy runakuna kutirkakuna kikin llaktankunama, maypimi ñawpa yaya rukunkuna kawsapayarkakuna, chaypi killkachik rinankunapa shutinkunata.

⁴ Joseka ñawpa atun apu Davidpa miraymanta kashpan Davidpa llaktan Belenma rinan karka. Chasna kashpan Joseka Nasaret llakta Galilea allpamanta llukshishpan Judea allpama rirka David wañupa kawsashkan Belén llaktama. ⁵ Mariaka Josewa kasaranan kashpan paywa pakta rirka shutinkunata killkachinankunapa. Chay uras Mariaka Yaya Dios rimashkanshina chichu karka.

⁶⁻⁷ Belén llaktapi paktashpankuna nima shuk wasita tarirkakunachu puñunankunapa. Achka runakuna kashkanrayku wasikuna

mana paktarkakunachu. Wiwakuna tampupi yaykurkakuna. Chaypina wawayananka paktarishpan Mariaka puntiru kari wawanta wawayarka. Chay wawanta llachapawa pillushpan wiwata karana kanuwapi churarka.

*Angelkuna obebakunata kuyrak runakunata
Jesús wawayarishkanta rimarkakuna*

⁸ Chay tutapi Belén llakta kuchullapi obehatia kuyrak runakuna tiyarkakuna. ⁹ Chaypi Yaya Diospa shuk angelka paykunata rikurik shamurka. Paykunapi muyukta Yaya Diospa yachaynin suma chuyahlla rikurirkta. Chayta rikushpankuna yapa mancharirkakuna.

¹⁰ Chaypina angelka rimarka:

Ama manchariychichu. Suma shimita kankunata rimanayani Yaya Diosmanta. Kay shimita yachashpankuna tukuy runakunami kushikunkakuna. ¹¹ Kunalla kay tuta David wañupa llaktan Belenpi kankunata Kishpichikka wawayarishka. Paymi chapahushkaykichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichik, tukuymanta atun apu. ¹² Kunan riychi chay wawata riksinyaykichipa. Kasnata tarishpaykichi yachankichi pay kananta: Shuk wiwa wasipi shuk llullu wawa pillurishkata wiwata karana kanuwapi sirihuktta tarik rinkichi.

¹³ Kunkaymanta chay angel rikurihushkanllapi achka angelkuna rikurik shamurkakuna. Yaya Diosta kushichishpa nirkakuna:

¹⁴ Yaya Dios, awa silupi kawsak, tukuymanta atun yachayyu ali kanki. Allpapipas kanahuchun suma yuyayyu runakuna. Payta yuyakkunata

Yaya Dios aliyachinka, ali yuyayyu kushilla kawsanankunapa paykunapura.

¹⁵ Chasna rimashkankunawasha angelkunaka siluma kutirkakuna. Chaypina obehata kuyrakkuna paykunapura kwintarkakuna:

Akuychi rikuk rishunchi Belén llaktama Yaya Dios ñukanchita rimashkanta rikunanchipa.

¹⁶ Chay uraslla kallpashpa rirkakuna. Wiwapa tampunpi paktashpangkuna Mariata Josewa tarik rirkakuna, chaymantapas llullu wawastuta wiwata karana kanuwapi sirihukta.

¹⁷ Chay wawata rikushpangkuna angelka chay wawastumanta rimashkanta kwintarkakuna.

¹⁸ Tukuy chay rimashkankunata uyakkuna mancharirkakuna ¿imashna wawataya chayka? nishpa.

¹⁹ Mariaka tukuy chay shimikunata yuyaynippi wakaychashpa yuyarirayarka.

²⁰ Chay obehata kuyrakkuna kushilla kutirkakuna Yaya Diosta kushichishpa: Yaya Dios, uyashkanchi, rikushkanchi tukuy ali rurashkaykita. Imashnami rimashkanki tukuyta paktachishkanki. Kanmi kanki ashwan ali tukuymanta.

Joseka Mariawa wawan Jesusta Yaya Diospa wasinma aparkakuna

²¹ Chay wawaka ña pusak punchayu kashpan ishpanan kara puntastuta pitirkakuna, imashnami israel runakuna rurapayanahun kunankama. Payta shutiyachirkakuna Jesús, imashnami angelka rimarka manara Maria chichu kahushpanra chasna.

²² Chaymanta imashnami ñawpa Moisespa killkashkanpi rimashka, kari wawa wawayarishkanwasha ruranankunapa, Mariaka chusku chunka punchata wasinpi kiparirka. Chasna punchakunapi warmikuna mana atipapayanahunchu Yaya Diospa wasinpi yaykunata. Chay punchakuna paktarishpanna chay wawata Jerusalenma aparkakuna Yaya Diospa wasinpi Yaya Diosta rikuchinankunapa.

²³ Yaya Diospa kamachishkan karka: Tukuy puntiru kari wawa wawayarishkata ñukata rikuchinaykichi tiyan, kayka kahun kanta sirvinanpa nishpa.

²⁴ Chasnallatata killkarishka karka: Yayankuna apanan tiyan ishkay yura wiwa mukukuta, mana tiyashpanka uchpa wiwa mukukuta Yaya Diosta yuyashpa kunankunapa nishpa. Chayrayku Jesuspa yayankuna Jerusalenma rirkakuna tukuy Yaya Diospa kamachishkanta paktachinankunapa.

Simeón Anapas kishpichikta riksirkakuna

²⁵⁻²⁶ Chay punchakuna kawsarka Jerusalenpi shuk ruku Simeón shutiyu. Chay rukuka Yaya Diosta yuyashpa kasushpa kawsarka. Paykuna israel runakunata kishpichikta chapashpa kawsarka. Yaya Diospa Espíritun paypi kashpan kasna yuyachirka: Kan manara wañushpayki rikunayki tiyan Yaya Dios Kishpichikta kachashkanta nishpa. ²⁷ Chasnallapi Yaya Diospa Espíritun yuyachishpan Simeonka Yaya Diospa wasinma rirka. Chaypillatata Jesuspa yayankunapas Yaya Diospa kamachishkanta

paktachishpa wawanstuta aparkakuna.

²⁸ Simeonka kayllayashpan wawata markashpan
Yaya Diosta kushichishpa rimarka:

²⁹ Amuyni, kanmi kanki tukuy manta yapa atun.

Rimawashkaykita ñami paktachishkanki.
Kunan shuti kushilla wañusha. ³⁰ Kunan
ñuka kikin ñawiniwa kachashkayki
Kishpichikta rikushkani. ³¹ Tukuy
allpakunamanta runakuna Kishpichik
kananta yachankakuna. ³² Payka ali
punchayachikshina kashpan tukuy
runakunata riksichinka imashnami kanta
yuyashpa kawsankakuna. Payranti tukuy
runakuna ñukanchi israel runakunata
valichinkakuna.

³³ Chasna Simeón Jesusmanta rimashkanta
uyashpankuna maman yayan mancharirkakuna
¿imashnataya chayka kanka? nishpa.

³⁴ Chaypina Simeonka paykunata rimarka
Yaya Dios yanapashpa paykunata kushichinanta.
Chaymanta Jesuspá maman Mariata shuk shimita
Yaya Diosmanta rimarka:

Achka israel masinchikuna kay wawata
chiknishpankuna Yaya Diosmanta wichurishka
kankakuna. Shukkunaka payta yuyashpa
kirishpankuna Yaya Dios paykunata
uchankunamanta llakichishpan yanapanka
payta kushichishpa kawsanankunapa. Yaya Dios
chay wawapi yachayninta rikuchihushkanta
achka runakuna mana kirishpankuna payta
wichunkakuna. ³⁵ Chaymanta wawayki tukuy
runakunapa yuyayninkunata riksichinka. Kanka

shunkuyki pi waktashkashina nanayta musyanki, yapakta wawaykirayku llakishpayki.

³⁶ Chaypillatata kahurka shuk paya Yaya Diospa yachayninwa rimak Ana shutiyu. Payka Fanuelpa wawan, Aser wañupa miraymanta karka. Payka shipaslla kashpan kusayarka. Kusayashpan kanchis watamanta kusanka wañurka. ³⁷ Chay urasmanta pacha mashintu kashpan ña pusak chunka chusku watayu karka. Tukuy uras Yaya Diospa wasinpi kapayan, achka kuti mana mikushpa Yaya Diosta mañashpa kawsapayan. Tutapi punchapipas Yaya Diosta kushichipayan. ³⁸ Chay Yaya Diospa yachayninwa rimak warmi Ana tinkurka Simeonta, Mariawa Josewa kwintahushkata. Simeonpa rimashkanta uyashpan kayllayak shamurka Yaya Diosta agradesinanpa. Chaymanta chay wawa Jesusmanta rimak rirka tukuy israel masinkunata, maykankunami Jerusalén llaktata kishpichikta chapahurkakuna.

Yayankuna Jesuswa pakta Nasaret llaktama ku-tirkakuna

³⁹ Chaymanta tukuy Yaya Diospa killkachishkanpi kamachishkanta paktachishpankuna yayan maman Jesuswa pakta kutirkakuna Galilea allpama, Nasaret kikin llaktankunama. ⁴⁰ Chaypi kawsahushpankuna chay wawaka alita wiñarka. Yaya Dios payta yanapashpan suma yuyayyu yapa yachayyu tukurka.

Jesuska musu kashpan yayankunawa Yaya Diospa wasinma rirka

41 Karan wata Jesuspa yayankuna Jerusalenma ripayanahun chaypi Paskua punchakunata pasanankunapa. Chay Paskua punchakunata Yaya Dios kamachishkan karka yuyarinankunapa, imashnami pay ñawpa yaya rukunkunata Egipтоманта kishpichirka.

42 Ña Jesús chunka ishkay watayu kashpan paykunawa pakta Jerusalenma rirka chay punchakunata pasananpa, imashnami ñawpamanta pacha rurapayanahun chasna.

43 Chay punchakuna tukurishpanna Maria Josewa pakta kutirkakuna, mana yachashpankuna wawa Jesuska Jerusalenpi kiparishkanta. **44** Ñachari rishka runa masinchikuna chawpipi nishpa yuyarirkakuna. Chasna yuyarishpankuna shuk punchata purirkakuna. Chaymanta ayllunkuna chawpipi riksishkankuna chawpipipas payta maskarkakuna. **45** Mana tarishpankuna Jerusalenmallatata kutimurkakuna chaypi maskanankunapa.

46 Kimsa puncha maskashpankuna Yaya Diospa wasinpi payta tarik rirkakuna, yachachikkunapa chawpinkunapi tiyahukta. Paykunata uyashpa tapushpa kahurka.

47 Tukuy runakuna payta uyashpankuna yachayninwa aynihushkanta mancharirkakuna.

48 Jesuspa yayan maman kunkaymanta payta rikushpankuna kushikurkakuna. Mamanka nirka:

Ay, wawayni. ¿Imaraykuta chasna rurashkanki ñukanchita? Yayayki ñukapas yapa llakishpa kanta maskashkanchi.

49 Chaypi Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta yapa maskawashkankichi? ¿Manachu yachankichi Yayayni Diospa wasinpi kanayni kashkata?

⁵⁰ Yayanka mamanka chay rimashkanta mana asirtarkakunachu. ⁵¹ Mamanka tukuy chay rimashkanta yuyaynинpi wakaycharka. Chaymanta Jesuska paykunawa pakta Nasaret llaktama kutirka. Chaypi alita wiñarka, yayankunata kasushpa tukuypa. ⁵² Tukuy uras ashwan yachak alita asirtak tukushpa wiñarka. Yaya Dios runakunapas payta yuyarkakuna.

3

Bawtisak Juan Yaya Diospa shiminta yachachirka

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Jesús ña rukuyashpan romano Tiberio tukuymanta atun apu karka. Chay Tiberioka ña chunka pichka watata kamachishpan Judea allpapi Ponsio Pilato shutiyu apu karka. Galilea allpapi Herodes apu karka. Iturea allpapi Trakonite allpapi Herodespa wawkin Felipe apu karka. Abilinia allpapi Lisanias apu karka. Tukuy chay allpakunapi apukunata romano tukuymanta atun apu Tiberio kamachipayan. ² Saserdote kunapa atun apunkuna Anás Kaifaswa karkakuna. Chay uras Sakariaspa wawan Juan chunlla chakishka allpapi kawsarka. Chaypi kahushpan Yaya Dioska payta rimarka kallarinanpa yachachinata. ³ Chasna rimashpan Juan tukuy Jordán yaku mayanpi runakunata yachachishpa purirkasna rimashpa: Kunanmanta pacha tukuy

millaypa rurashkaykitchitaka amirishpa sakiychi. Yaya Diospa rimashkanta kasushpana kawsaychi. Chasna rurahushkaykitchita rikuchishpa bawtisariyichi. Chaypina Yaya Dioska kankunata uchaykichimanta llakichinkami.

⁴ Ñawpa Juan manara wawayarihushpanra Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaias Juanmanta killkarka:

Chunlla chakishka allpapi shuk runa sinchita rimashpa yachachinka kasna: Imashnami shuk anchu ñampita alichanchi atun apu shamuhushpan purinanpa, chasnashina shunkuykitchita alichaychi. Millaypata rurashpa kawsashkaykitchita sakiychi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikwa alita kawsanaykichipa. ⁵ Anchu ñampita rurashpanchi waykukunata allpawa untachishpa parihuyachinchi. Lumakunata wichushpa parihuyachinchi. Wistu ñampikunata kuskayachinchi. Kaspikunata pitishpa wichunchi. Chasnashina shunkuykitchita alichaychi tukuy mana alikunamanta. ⁶ Chasna rurashpaykichimi tukuy runakuna yachankakuna imashnami Yaya Dios runakunata kishpichin nishpa.

⁷ Achka runakuna bawtisarinankunapa Juanma shamurkakuna. Chaypina Juan paykunata riksishpan mana ali yuyayyu kashkankunata rimarka:

Machakuyashina runakuna kankichi, mana ali yuyayyu waklichikkuna. ¿Pita kankunata rimashka chasnalla kishpinaykichipa Yaya

Diospa manchaypa kastigananmanta? ⁸ Alitana ruraychi Yaya Diosta kasuk kanaykichita rikuchinaykichipa. Ama yanka rimaychichu yaya rukunchi Abraham wañupa miraymantami kanchi, chayrayku Yaya Dioska ñukanchikunata kishpichinka nishpa. Yaya Dios munamaka, kay rumikunamanta yaya ruku Abraham wañupa mirayninta rurama. ⁹ Rikuychi. Shuk tarpu kaspi mana alita muyuyashpanka amunka sapinpi achawa kuchushpan ninapi rupachin. Chasnallatatami Yaya Dioska tukuy mana ali rurak runakunataka kastigankami.

¹⁰ Chayta uyashpankuna runakunaka Juanta tapurkakuna:

Chasna kashpanka ¿Imatata rurashunchi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinanchipaka?

¹¹ Chaypi Juanka aynirka:

Pipachari tiyan ishkay churarinanka, maykan-pachari mana tiyapunchu, chaytaka kuy shuk churarinata. Chasnallatata pipachari tiyan miku-nanka, kuy mana tiyapuhukta.

¹² Romano tukuymanta atun apurayku impues-tuta kobrakkunapas paktamurkakuna bawtisari-nankunapa. Juanta tapurkakuna:

Yachachik, ñukanchita rimay ¿imatata rurashunchi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinanchipaka?

¹³ Chaypi Juanka aynirka:

Amana yapa kullkita kobraychinachu. Imash-nachari apukuna kamachinahun, chasnalla ko-braychi.

¹⁴ Shuk suntalukunapas tapuk shamurkakuna:

Ñukanchika ñimatata rurashunchi Yaya Diospa kastigananmanta kishpinanchipa?

Paykunatapas Juanka aynirka:

Amana kichuychinachu nima pita nima imata, nima manchachishpa, nima llullachishpa, nima yanka uchachishpa. Chay kankunata pagashkankunawa kushilla kawsaychi.

¹⁵ Tukuy chaypi kahuk runakunaka Juanpa rimahuskanta uyashpankuna yuyarirkakuna, kaychari chapahuskanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka nishpa.

¹⁶ Chaypi Juanka tukuy chay runakunata ri-marka:

Ñukaka yakuwami kankunata bawtisani. Shukmi shamunka ashwan yachayyu ñukamanta. Paymantaka ñukaka mana yapa yachayyuchu kani. Paypa puntanpi nima imata atipanichu rimanata. Payka kankunata Yaya Diospa Espiritunta kushpami shunkuykichita aliyachinka. Ninawa rupachihuskashina uchaykichita pichanka payta kushilla katinaykichipa.

¹⁷ Yuyariyichi. Sarata, triguta pallashpanchi tullunmanta muyuntana wishkunchi. Chay muyuntaka wakaychanchi, tullunkunataka ninapi rupachinchi. Chay shamuhuk runaka chasnallatata ruranka. Paymi tukuy Yaya Diosta kirikkunataka siluma apanka. Mana kirikkunataka nina mana wañukmami wichunka.

¹⁸ Chaymantapas ashwan shimikunawa chaypi kahukkunata kunashpa Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta ri-marka. ¹⁹ Apu Herodestapas sinchi shimiwa kunarka, wawkinpa warmin Herodiaswa

kawsashkanrayku, chaymanta achka shuk mana alita rurahushkankunarykupas. ²⁰ Chasna rimashpan Herodeska payta karselpi churarka. Chasna rurashkanwa mana ali rurashkankunata ashwanta mirachirka.

*Juan Jesusta bawtisarka
(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)*

²¹ Herodes Juanta manara karselpi churashpanra Juanka achka runakunata bawtisahurka. Chay uras Jesustapas bawtisarka. Chaypina Jesús Yayan Diosta mañahushpan siluka paskarirka. ²² Chaypi Yaya Diospa Espiritunka wiwa mukukushina uraykumurka Jesuswa kawsanpana. Silumanta Yaya Dioska rimarka:

Kanmi kanki munashkayni wawayni. Kanmi sumakta kushichiwanki nishpa.

*Jesukristupa yaya rukunkuna wañupa shutinkuna
(Mt 1.1-17)*

²³ Jesuska kimsa chunka watayu kashpan kallarirka Yaya Diospa shiminta yachachinata.

Runakuna yuyarirkakuna paymi kan Josepa wawan nishpa. José Elipa wawanmi karka.

²⁴ Elí Matatpa wawanmi karka. Matat Levipa wawanmi karka. Leví Melkipa wawanmi karka. Melki Janapa wawanmi karka. Jana Josepa wawanmi karka. ²⁵ José Matatiaspa wawanmi karka. Matatias Amospa wawanmi karka. Amós Nahumpa wawanmi karka. Nahúm Eslipa wawanmi karka. Esli Nagaipa wawanmi karka. ²⁶ Nagai Maatpa wawanmi karka. Maat Matatiaspa wawanmi karka. Matatias Semeipa

wawanmi karka. Semei Josekpa wawanmi karka. Josek Judapa wawanmi karka. ²⁷ Judá Joananpa wawanmi karka. Joanán Resapa wawanmi karka. Resa Sorobabelpa wawanmi karka. Sorobabel Salatielpa wawanmi karka. Salatiel Neripa wawanmi karka. ²⁸ Neri Melkipa wawanmi karka. Melki Adipa wawanmi karka. Adi Kosampa wawanmi karka. Kosam Elmadampa wawanmi karka. Elmadam Erpa wawanmi karka. ²⁹ Er Josuepa wawanmi karka. Josué Elieserpa wawanmi karka. Elieser Jorimpa wawanmi karka. Joram Matatpa wawanmi karka. Matat Levipa wawanmi karka. ³⁰ Leví Simeonpa wawanmi karka. Simeón Judapa wawanmi karka. Judá Josepa wawanmi karka. José Jonampa wawanmi karka. Jonam Eliakimpa wawanmi karka. ³¹ Eliakim Meleapa wawanmi karka. Melea Menapa wawanmi karka. Mena Matatapa wawanmi karka. Matata Natanpa wawanmi karka. Natán Davidpa wawanmi karka. ³² David Isaipa wawanmi karka. Isaí Obedpa wawanmi karka. Obed Boospa wawanmi karka. Boos Salapa wawanmi karka. Sala Naasonpa wawanmi karka. ³³ Naasón Aminadabpa wawanmi karka. Aminadab Adminipa wawanmi karka. Admin Arnipa wawanmi karka. Arni Esrompa wawanmi karka. Esrom Farespa wawanmi karka. Fares Judapa wawanmi karka. ³⁴ Judá Jakobpa wawanmi karka. Jakob Isaakpa wawanmi karka. Isaak Abrahampa wawanmi karka. Abraham Tarepa wawanmi karka. Taré Nakorpa wawanmi karka. ³⁵ Nakor

Serugpa wawanmi karka. Serug Ragaupa wawanmi karka. Ragau Pelegpa wawanmi karka. Peleg Heberpa wawanmi karka. Heber Salapa wawanmi karka. ³⁶ Sala Kainanpa wawanmi karka. Kainán Arfaxadpa wawanmi karka. Arfaxad Sempa wawanmi karka. Sem Noepa wawanmi karka. Noé Lamekpa wawanmi karka. ³⁷ Lamek Matusalenpa wawanmi karka. Matusalén Enokpa wawanmi karka. Enok Jaredpa wawanmi karka. Jared Mahalaleelpa wawanmi karka. Mahalaleel Kainanpa wawanmi karka. ³⁸ Kainán Enospa wawanmi karka. Enós Setpa wawanmi karka. Set Adanpa wawanmi karka. Adán Yaya Diospa rurashkan runami karka.

4

Supay Jesusta mana alita rurachinayarka (Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

¹ Bawtisarishkanwasha Jesuska paypi kawsak Yaya Diospa Espíritun payta yuyachishpan Jordán yakumanta kutirkana. Chay Espiritunka payta yuyachirka chunlla chakishka allpama rinanpa. ² Chaypi chusku chunka punchata karka. Chay punchakuna supayka Jesusta kayllayashpan kamarka shutipachu Yaya Diosllata kasun nishpa. Tukuy chay chusku chunka puncha Jesuska mana mikurkachu. Ña tukurinan punchakuna yapa yarkarka. ³ Chaypina supayka rimarka:

Shutipa Yaya Diospa Wawan kashpaykika kay rumita rimay pan tukunanpa, chayta mikunaykipa.

⁴ Chaypi Jesuska aynirka:

Nima imashna rurashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Mana mikunawallachu runaka kawsan nishpa.

⁵ Chaypi supayka Jesusta urku awama pushashpan kunkaymanta yuyayninllapi tukuy kay allpapi kamachik atun apukuna kamachinan allpakunata rikuchirka. ⁶ Chaymanta rimarka:

Kanta kusha tukuy chay allpakunata, tukuy chaypi suma kahukkunatapas, maykantami ñukata kuwashka karka. Chayraykumi maykantachari munani, chayta kuni.

⁷ Kunkurishpayki mañawashpaykika tukuy kamachishkaynita rurashpaykika tukuytami kanta kusha chaypi kamachik kanaykipa.

⁸ Chasna supay rimahushpan Jesuska mana munashpan rimarka:

Nima imashna rurashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi riman:

Yaya Diosllata kunkurishpa mañaychi. Payllata kasushpa kawsaychi nishpa.

⁹ Chaymanta supayka Jesusta Jerusalén llaktama pusharka. Yaya Diospa wasin awama sikachirka. Chaymanta rimarka:

Kan Yaya Diospa Wawan kashpaykika kynamanta allpama saltay. ¹⁰ Yaya Diospa killkachishkanpi nin:

Yaya Dioska angelkunata kachanka kanta kuyranankunapa. ¹¹ Paykunami makinkunapi kanta alita kuyrankakuna, mana nima rumipi waktarinaykipa nishpa.

¹² Chaypi Jesuska aynirka:

Nima imashna rimawashpayki saltashanchu. Yaya Diospa killkachishkanpi kaytapas nin:

Ama Yaya Diosta yanka kamankichu
yachanaykipa payka yanapawankachu
manachu nishpa.

¹³ Chasna Jesús mana kasunayashpan supayka manana yacharkanachu imashnami payta llullachinka nishpa. Chayrayku Jesusmanta anchurimurkana shuk punchakama.

*Jesuska Galilea allpapi kallarirka yachachinata
(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)*

¹⁴⁻¹⁵ Chaymanta chay chunlla chakishka allpamanta Jesuska Galilea allpapi llaktakunama kutirka. Yaya Diospa Espíritun paypi kashpan yapa yachayyu karka. Tukuy llaktakunapi tantarina wasikunapi Yaya Diospa shiminta yachachipayan. Runakuna payta uyashpankuna tukuy rimarkakuna kay runaka yapa alimi kan nishpa.

*Nasaret kikin llaktanpi ayllunkunaka Jesusta
mana kirinayarkakunachu*

(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)

¹⁶ Chaymanta Jesuska wiñashkan Nasaret llaktanma kutirka. Samana puncha tantarina wasipi yaykurka, imashnami pay wiñay rurapayan chasna. Chaypi runakuna chawpipi shayarirka Yaya Diospa killkachishkanta leyinanpa. ¹⁷ Chaypina payta kurkakuna Yaya Diospa yachayninwa yachachik Isaiaspa killkashkanta. Chay killkata paskashpan leyirka kasna nishkata:

¹⁸ Yaya Diospa Espiritunmi ñukawa kan.
Yaya Diosmi akllawashka nima imayu runakunata, llakiyywa kawsak runakunata

paypa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta yachachinaynipa. Kachawashkami watarishkashina kawsahuk runakunata kishpishka kankichi nishpa rimanaynipa, mana rikunata atipakkunatapas yanapanaynipa kuti rikunankunapa, parisihuk runakunata parisichiy tukuhushkankunamanta kishpichinanypa.

19 Yaya Dios kachawashka runakunata rimanaynipa kunanka llakichiy tukunankunata.

20 Jesuska leyinata tukuchishpan chay killkata kuti wankurka. Chaymanta shuk runa chay tantarina wasipi yanapakta kutichishpan tiyarirka chay wasipi kahukkunata yachachinanpa. Tukuy runakuna payllata rikushpa chaparkakuna imatami rimanka.

21 Chaypina rimarka:

Kunanmi kay killkarishkaka paktarishka. Ñukami kani, maykanmantami riman.

22 Chaypi tukuy runakuna alita rimarkakuna paymanta. Mancharishpa tapunakurkakuna:

¿Maypishi kay runaka kay suma rimanakunata yachakushka? ¿Imashnashi chasna atun yachayyu tukushka? ¿Manachu kayka Josepa wawan? ¿Imashnataya chasna tukushka?

23 Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka rimankichi kay yaya rukunchipa rimananta: Ampinata yachashpaykika kan kikita ampiy nishpa. Chasnallatata rimawankichi: Tukuy imata Kapernaum llaktapi rurashkaykita uyashkanchi. Chasnallatata kunan ruray kikin

llaktaykipipas Yaya Diosmanta shamushka kanaykita yachananchipa.

²⁴ Alita uyawaychi. Nima shuk Yaya Diospa yachayninwa yachachikta kikin llaktanpika alita yuyanahunchu. ²⁵⁻²⁶ Chasna kananta ñawpamanta pacha rikunchi. Elias yachachihushkan uras kikin allpanpi achka mashintukuna yarkaywa parisihukkuna tiyashpanpas Yaya Dioska Eliasta mana paykunama kacharkachu yanapananpa. Ashwan payta kacharkami mana israel warmi mashintuma chay warmillata yanapananpa.* Chay warmika kawsarka mana israel runakunapa llaktan Sareptapi, Israel allpa anakpi Sidón llakta mayanpi. Chay uras kimsa wata sokta killata mana tamyarkachu. Chasna mana tamyashpan tarpunkunaka mana wiñarkakunanachu. Chayrayku tukuy Israel allpapi sinchi yarkay tiyarka. ²⁷ Chasnallatata ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliseo kawsashkan uras kikin allpanpi achka runakuna aycha ismuchik unkuywa kahushpankunapas nima shukta Eliseoka ampirkachu. Siria allpapi shuk kamachik mana israel runa Naamán shutiyu chay unkuywa kahushpan payllata ampirka.

²⁸ Chaypina tukuy chay tantarina wasipi kahukkunaka Jesuspa rimashkanta uyashpankuna yapa piñarirkakuna. ²⁹ Atarishpankuna Jesusta chay llaktamanta llukshichirkakuna. Chay llaktaka urku waykuyahushkanpi rurarishka kashpan Jesusta chay urku awama pusharkakuna chaymanta tankanankunapa.

* ^{4:25-26} Rikuy kastellano Bibliapi 1 Reyes 17.1,8-16

³⁰ Chaypina Jesuska chay achka runakunapa chawpinkunata pasashpa llukshirka.

*Jesuska supay yaykushka runata ampirka
(Mk 1.21-28)*

³¹ Nasaret llaktamanta llukshishpan Jesuska Kapernaum llaktama rirka Galilea allpapillatata. Chaypi samana puncha tantarina wasipi yaykurka runakunata yachachinanpa. ³² Chay runakunaka yachachishkanta uyashpankuna mancharishpa paykunapura rimarkakuna:

Kay Jesuska Yaya Diospa shiminta yachachin Yaya Dios kikin ñukanchita rimahushkashina.

³³ Chay runakuna chawpipi shuk supay yaykushka runa tiyarka. Jesusta uyashpan supayka chay runata sinchita rimachirka:

³⁴ Jesús, Nasaret llaktamanta runa, ama ñukanchima kayllayaychu. ¿Shamushkankichu ñukanchita wichunaykipa ninapi wiñaypa parisinanchipa? Ñuka riksini kanta Yaya Diosmanta shamushka runa kanaykita.

³⁵ Chayllapi Jesuska sinchi shimiwa supayta piñarka:

Chunllayay. Llukshiy kay runamanta.

Chasnallapi chay supayka runakuna chawpipi chay runata allpama urmachishpan nima imanachishpan paymanta llukshirka. ³⁶ Chayta rikushpankuna tukuy runakuna mancharishpa paykunapura tapunakurkakuna:

¿Ima rimanataya kayka? Tukuy rimashkanta kasunahun. Kay runaka atun yachayyu kashpan supaykunata rimashkanllawa runamanta llukshichin.

37 Chaymanta tukuy Galilea allpapi kawsak runakuna Jesuspa rurashkanmanta yacharkakuna.

Jesuska ampirka Simón Pedropo warminpa manta

(Mt 8.14-15; Mk 1.29-31)

38 Chay tantarina wasimanta llukshishpan Jesuska Simonpa wasinpi yaykuk rirka. Chaypi Simonpa warminpa mamanka sinchi kalinturawa puñunanpi sirihurka. Chaypina Jesusta payrayku tapurkakuna ampipay nishpankuna. **39** Chaymanta Jesuska kayllayashpan chay unkushkapa kuchunpi kumurishpa sinchita rimarka kalinturanka pasanarpa. Chay rimashkanllapi kalinturanka pasarka. Chasna kalinturanka pasashkan ratulla payka atarishpan Jesusta tukuy wasinpi kahukkunatapas mikunata kararka.

Jesuska achka unkushka runakunata ampirka

(Mt 8.16-17; Mk 1.32-34)

40 Na intika yaykuhushkanpi runakunaka tukuy unkushkakunata Jesusma pushamurkakuna. Chaypi Jesuska karan shukta makinwa llankashpan ampirka. **41** Chasnallatata achka supay yaykushka runakunamanta supaykunata llukshichirka. Chay supaykunaka kaparishpa rimarkakuna:

¡Kanmi kanki Yaya Diospa kikin Wawan! nishpa.

Chasna kaparishpankuna Jesuska sinchi shimiwa piñarka. Paykuna yachashpankuna Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kananta Jesuska mana munarkachu chasna rimanankunapa.

*Jesuska Israel allpa llaktakunapi Yayan Diospa
shiminta yachachirka
(Mk 1.35-39)*

⁴² Ña pakarimuhushpan Jesuska chay llaktamanta llukshishpan chunlla kahushkama rirka Yayan Diosta mañanampa. Chayma rishpan achka runakuna payta maskarkakuna. Kahushkanpi paktak rishpankuna mana munarkakunachu nima mayma rinanta, ashwan munarkakuna paykunallawa kananta.

⁴³ Chaypina Jesuska rimarka:

Shuk llaktakunapipas rinayni tiyan kay suma ali shimita yachachinaynipa Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chayraykumi kay allpama kachay tukushkani.

⁴⁴ Chaymanta Jesuska tukuy chay allpapi yachachishpa purirka Yaya Diospa shiminta israel runakunapa tantarinankuna wasikunapi.

5

*Jesuska rediwa challwata apik runakunata
yanaparka achka challwata apinankunapa
(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)*

¹ Shuk puncha Jesús Genesaret* kucha mayanpi kahushpan achka runakuna tantarirkakuna Yaya Diospa shiminta uyanankunapa. Yapa achka runa kashkanrayku tankanakushpa kichkikta Jesuswa pakta kahurkakuna. ² Chaypina Jesuska rikurka ishkay botikunata tiyupi llutachirishkakunata. Challwata apikkuna

* **5:1** Kay kuchapa shuk shutin kan Galilea kucha, shuk shutinka kan Tiberias kucha

botinkunamanta llukshishpankuna redinkunata mayllahurkakuna. ³ Chaypi Jesuska Simonpa botinpi uraykushpan Simonta nirka:

Aku astallastu chawpiyashu.

Chaymanta Jesuska botipi tiyarishpan chay achka runakunata yachachirka. ⁴ Yachachinata tukuchishpan Simonta rimarka:

Chawpiyachiy botikita ashwan chawpima. Chaypi redikichita kachariyichi challwata apinaykichipa.

⁵ Chasna nishpan Simonka aynirka:

Yachachik, kunan tuta pakarikta rediyashpanchipas nima shuk challwata apishkanchichu. Chasna kashpanpas kunan kan rimawashkaykirayku kuti mushumanta kacharishu redinchita nishpa.

⁶ Jesuspa rimashkanta kasushpankuna redinkunata kacharirkakuna. Chaypina yapa achka challwata apirkakuna redinkuna likirinayanankama. ⁷ Chay tukuy challwata rikushpankuna shuk botipi kahuk rediyak masinkunata umankunawa kayarkakuna yanapanankunapa. Chaypi tukuy manta ishkanti botinkunata challwawa untachirkakuna. Botinkunaka yapa untakta kashpan tikranalla karkakuna.

⁸⁻¹⁰ Jesusta kasushkankunarayku achka challwata apishkankunata rikushpankuna Simón Pedroka, tukuy paywa kahukkunapas yapa mancharirkakuna. Chasnallatata shuk botipi kahuk Simonwa tantaylla rediyakkuna Santiago, Juanpas, Sebedeopa wawankuna yapa

mancharirkakuna. Chaypina Pedroka Jesuspa puntanpi kunkurishpan rimarka:

Yaya Jesús, anchuriy ñukamanta. Kanmi kanki ucha illa. Ñukaka uchasapami kani.

Chaypina Jesuska Simonta rimarka:

Ama manchariychu. Imashnami challwata apishpa kawsashkanki, chasnashinami kunanmanta pacha, ñukata katiwahushpayki runakunata yachachinki paykunapas Yaya Diosta kasunankunapa nishpa.

¹¹ Chaymanta botinkunata allpama sikachishpankuna tukuy paykunapa tiyashkanta sakishpankuna Jesuswa pakta rirkakuna.

Jesuska shuk runata aycha ismuchik unkuy-manta ampirka

(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² Shuk puncha Jesús shuk llaktapi kahushpan shuk aycha ismuchik unkuyyu runaka paktamurka. Mana atipashpanpas chay unkuywa runakunata kayllayanata, Jesusma shamurka. Payta rikushpan puntanpi kunkurishpan tapurka:

Yaya Jesús, yachani ampinata atipawanaykita. Ali kashpan kanrayku kay unkuymanta ampiway, ampirishpayni cuti atipanaynipa tantaylla kawsanata aylluynikunawa nishpa.

¹³ Chaypina Jesuska makinwa llankashpan rimarka:

Ari, munanimi. Kunanka ampirishkami kanki. Ña atipanki aylluynikunawa tantaylla kawsanata.

Chasna nishkanllawa chay runaka chay unkuy-manta ampirishka karka. ¹⁴ Chaymantapas ri-marka:

Ama nima pita rimankichu kanta ampiškaynimanta, ashwan saserdotellama rikuchik rinki ampirishkaykita. Moisespa killkashkanpi kamachishkashina Yaya Diosta kunayki kashkata apashpa churak rinki, tukuy runakuna ampirishkaykita yachanankunapa.

¹⁵ Chasna Jesús kunashpanpas chay ampirishkaka tukuy runakunata ampirishkanmanta kwintak rirka. Chaypi achka runakuna tantaripayanahun payta uyanankunapa, unkuykunamantapas ampirinankunapa.

¹⁶ Chayrayku Jesuska anchuripayan nima pi tiyahushkama Yayan Diosta mañananpa.

*Jesuska aychan chakirishka runata ampirka
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)*

¹⁷ Shuk puncha Jesuska yachachihurka shuk wasipi. Chaypi shuk fariseokuna, Moisespa killkashkanta shuk yachachikkunapas tiyahilla kahurakakuna. Paykunaka tukuy Galilea allpapi llaktakunamanta, tukuy Judea allpapi llaktakunamanta, Judeapi kahuk Jerusalén llaktamantapas shamurkakuna. Chaypi Jesuska Yaya Diospa yachayninwa kashpan achka unkushkakunata ampirka. ¹⁸ Chaypina shuk runakuna apamurkakuna aychan chakirishka runata llanchamanpi sirihušhkata Jesusma. Chay runaka mana atipapayanchu kuyurinata. Paykuna yuyarirkakuna, wasi ukuma yaykuchishpanchi Jesuspa puntanpi

churashunchi chaypi ampinanpa payta nishpa. ¹⁹ Chasna yuyarishpankunatata mana atiparkakunachu yaykuchinata, yapa achka runa tiyashkanrayku. Chayraykuna iskalunta sikarkakuna chay parihu washayu wasi awama. Chaypi sapiramanta rurarishka tablastukunata anchuchishpankuna llanchamanpi sirihushkata chay awamanta uraykuchirkakuna achka runakuna chawpipi Jesuspa puntanpi. ²⁰ Chayta rikushpan Jesuska yacharka paykuna yuyarihushkankunata, Jesuska atipama ampinata nishpa. Chaypina chay runata rimarka:

Wawki, tukuy uchaykikunamanta llakirishkami kanki nishpa.

²¹ Chaymanta chay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, chay fariseokunapas piñarishpankuna yuyarirkakuna:

¿Pitaya kay runaka chasna rimananpaka? Chasna rimahushpanmi Yaya Diosta piñachihun. Nima pi atipamachu runakunata uchankunamanta llakichinata. Yaya Diosllami atipan llakichinata uchanchikunamanta.

²² Jesuska chasna yuyarihushkankunata yachashpan rimarka:

¿Imaraykutaya chasna yuyarihunkichi shunkuykichipi? ²³ Kay runataka rimashkanimi uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa. Chasna rimashpayni mana yachankichichu shutipachu llakichiy tukushka manachu nishpa. Ñuka kay unkushkata rimaynima atariy, puriy nishpa. Pay alita purishpanna yachankichima ñuka payta ampishkaynita.

24 Yachanaykichipa ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa paypa yachayninwa kay allpapi runakunata uchankunamanta llakichinaynita kunalla kay runata ampisha.

Chasna nishpan chay unkushkatana rimarka:
Kanta rimani atariy. Llanchamaykita apish-payki kutiy wasikima.

25 Chasna rimashkanllawa chay aychan chakirishka runaka atarishpan llanchamanta apishpan Yaya Diosta takishpa, kushikushpa wasinma kutirka. **26** Chasna rikushpankuna tukuy chaypi kahukkunaka Yaya Diosta atunyachishpa kushichirkakuna. Yapa mancharishpa rimarkakuna:

Kunan punchami rikushkanchi yapa sumata, nima ima uras rikushkanchita.

*Jesuska Levita kayarka
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)*

27 Chaywasha Jesuska chay llaktamanta llukshishpan impuestuta kobraktta Leví shutiyuta rikurka. Chay impuestuta kobrapayan romano tukuymanta atun apurayku. Levika kobranañ wasipi tiyahurka. Payta rikushpan Jesuska rimarka:

Leví, shamuy, katiway nishpa.

28 Chay ratulla Levika atarishpan tukuy imanta sakishpan Jesustana katirka. **29** Chaywasha Levika Jesusrayku shuk atun mikunata wasinpi rurarka payta yuyashkanta rikuchinanpa. Chay mikunarayku achka impuestuta kobrakt masinkuna, ashwan shuk runakunapas chay wasipi tantarishka kahurkakuna. Chay runakuna Jesuspas runankunawa pakta tantaylla

mikunankunapa mesa muyukta siriurakakuna.
³⁰ Chayta rikushpankuna fariseokunaka,
Moisespa killkashkanta yachachikkunapas
Jesuspa runankunata chiknishpankuna
tapurkakuna:

¿Imaraykuta kankunaka chay mana alita rurak
runakunawa, impuestuta kobrakkunawapas tan-
taylla mikuhunkichi upyahunkichi?

³¹ Chaypi Jesuska aynirka:
Alikunaka mana munanahunchu ampikta.
Ashwan unkushkakunami ampikta munanahun
ampirinankunapa. ³² Chasnallatata ñukaka mana
shamushkanichu yanapanaynipa maykanmi
riman mana uchayuchu kani nishpa. Ashwan
shamushkanimi uchayukunata yanapanaynipa
Yaya Diostana kasunankunapa.

*Jesuska yachachin payta katikkuna ñawpa
katishkankunata manana atipanankunata
katinata*

(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³ Chasna Jesús yachachihushpan runakuna
chiknishpankuna rimarkakuna:

Bawtisak Juanpa runankuna, fariseoku-
napa runankunapas achka kuti mana
míkupayanahunchu Yaya Diosta yuyarishpa
mañanankunapa. Ashwan kanpa runaykikunaka
mana chasnanahunchu, kushilla kashpankuna
mikunahunlla upyanahunlla. ¿Imaraykutaya
chasnanahun?

³⁴ Chasna rimahushpankuna Jesuska aynirka:
Shuk musu warmiyahushpanka kayan
tukuy ayllunkunata. Kushilla tantarishpa
mikunahun mushu warmiyahushkawa pakta.

Chasna chay warmiyahuk runawa kushilla tantarihushkankunapi nima pi atipanchu mana mikushpa kanata.³⁵ Shuk puncha kuntrankunaka chay mushu warmiyashkata pushak shamushpankuna chay uraska llakirinkakunami. Llakirishpankunaka mana mikunayankakunachu nishpa.

Chasna Jesuska rimarka pay kikin chay mushu warmiyashkashina kashkanta yuyachishpa.

³⁶ Chaymanta Jesuska shuk yachachinawa yachachishpa katirka: Nima maykan runa llaktanchipi kawsak mushu kamisanmanta pitinchu shuk pitistuta, chaywa mawka kamisanta rimintanarpa. Chasna rurashpanpas mana alihu kiparinka, nima mushu nima mawka kamisanka aliyapunkachu.

³⁷⁻³⁸ Chasnallatatami mushu vinu putskuri-hushkataka mana churanchichu mawka karamanta rurarishka bulsapi apananchipa. Chay uva yakuka urtiyahushpan putskurin, mawka karamanta rurarishka bulsaka tukyashpan vinuka talirin, chay bulsapas manana valinnachu. Chayrayku mushu vinuta mushu karamanta rurarishka bulsapi churanchi.
³⁹ Ñukaka mushu shimitami yachachihuni. Ñawpa yaya rukuykichikunapa yachachishkankunaka mana chasnachu kan. Maykanmi paykunapa yachachishkankunata kasunayashpanka manami ñukapataka kasunayankachu, ñawpamanta pacha ñukanchita yachachishkankunaka alimi nishpa.

6

Jesuska yachachin samana punchamanta (Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Shuk samana punchapi Jesuska runankunawa pakta trigu tarpurishkakuna chawpita rirkakuna. Chaypi runankunaka shuk shuk trigupa puntanta pakishpa, muyunta wishkushpankuna mikurkakuna. ² Chayta rikushpankuna shuk fariseokuna piñarishpa paykunata tapurkakuna:

¿Imaraykuta kay samana punchapika tarawashpa pakihunkichi trigu muyuta mikunaykichipa? ¿Manachu yachankichi Yaya Diospa kamachishkanta samana punchapika mana tarawananchipa?

³ Chasna rimahushkankunata uyashpan Jesuska aynirka:

¿Manachu leyishkankichi ñawpa atun apu David wañuka paywa kahukkunapas yarkashpankuna imashnata rurarkakuna?

⁴ Yaya Diospa wasinpi yaykushpan Yaya Diosta rikuchinankunapa mesapi churarishka pankunata apirka mikunanpa Yaya Diosrayku rurarishkata. Paywa purishpa kahukkunatapas kurka mikunankunapa. Chay pankunaka mana paykuna mikunankunapachu karka. Yaya Dios kamachirka saserdote kunalla mikunankunapa. Chasna mikushpankunapas Yaya Dioska chaytaka mana uchatashina rikushpan paykunata mana kastigarkachu. Chayrayku kankunapas runaynikunata mana atipankichichu rimanata uchatami rurashkankichi nishpa.

5 Chaymantapas Jesuska nirka:

Yaya Dioska ñuka paypa Kachashkan Runata yachayninta kuwashka kankunata rimanaynipa imakunami ali kanahun samana punchapi ruranyakichipa.

Jesuska chakirishka makiyu runata samana punchapi ampirk'a

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

6 Shuk samana puncha Jesuska tantarina wasipi yaykurka runakunata yachachinanpa. Chaypi tiyarka shuk runa kuska makin chakirishka. **7** Chaypina Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas rikushpa kahurkakuna, Jesuska ampinkachu manachu nishpankuna payta uchachinankunapa samana punchapi mana rurana kashkata rurashkanrayku. **8** Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan chay chakirishka makiyuta rimarka:

Atariy, chawpinchipi shayarik shamuy.

Chay runaka atarishpan chawpinkunapi shayarik rirka. **9** Chaypina Jesuska shukkunata rimarka:

Kankunata tapuni, Yaya Diosta kasushpanchika ¿imatata ashwan ruranchima samana punchapika, alitachu millaypatachu? ¿Alichu kama shuk unkushkata ampinanchipa samana punchapi, manapika sakinchimachu wañunanpa?

10 Chasna nishpan Jesuska kuchunpi muyukta kahukkunata rikushpan chay runata rimarka:

Chutachiy makikita nishpa.

Chasna makinta chutachishpan ampirishka kiparipurka. ¹¹ Chaypi shukkunaka Jesusta yapa piñarishpankuna paykunapura tapunakurkakuna: ¿Imanachinchimashi kay runata? nishpa.

Jesuska payta katikkunamanta chunka ishkayta akllarka

(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

¹² Chay punchakuna Jesuska urku awama sikarka Yayan Diosta mañananpa. Chaypi tukuy tuta Yayanta mañarka. ¹³ Ña pakarihushpan payta katikkunata kayarka paykunamanta chunka ishkayta akllananpa. Chaymanta chay akllashkankunata rimarka: Kankunami apostolnikuna kankichi, kachanayni runakuna. Kankunata kachasha shiminita yachachinaykichipa.

¹⁴ Chay akllashkankunapa shutinkunaka karkakuna: Simón, maykantami Jesuska shutiyachirka Pedro, Andrés Simonpa wawkin, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, shuk Santiago Alfeopa wawan, chaymanta shuk Simón, maykantami rimapayanahun Selote. ¹⁶ Shukka karka Judas* Santiagopa wawan, chaymanta shuk Judas Iskariote shutiyu, maykanmi chaywasha Jesusta apichinan karka.

¹⁷ Chay chunka ishkay runankunata akllashkanwasha Jesús paykunawa pakta chay urkumanta uraykumurkakuna shuk pampama. Chaypi tantarirkakuna achka payta katihukkunapas. Chaymantapas achka runakuna

* **6:16** Rikuy Jesusta Katikkunamanta Kwintak Killkapi 1.13

tukuy Judea allpamanta, Judeapi kahuk Jerusalén llaktamantapas, atun yaku mar mayanmanta, Tiro llaktamanta, Sidón llaktamantapas Jesusma shamurkakuna yachachihushkanta uyanankunapa, unkushkakunapas ampirinankunapa. ¹⁸ Supay unkuchishka runakunatapas Jesuska ampirka. ¹⁹ Yapa yachayninwa tukuy unkushkakunata ampihushkanta rikushpankuna tukuy chaypi kahukkuna payta llankanayarkakuna ampirinankunapa.

Jesuska runankunata yachachirka imashnami kushikushpa kawsashunchi

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jesuska runankunata rikushpan rimarka:

Kankuna kushilla kankichi, Yaya Dios mana yanapawashpanka nima imata atipanichu ruranata nishpa yuyarishpa kawsahushkaykichirayku. Yaya Diosmi kankunata yanapanka wiñayparayku paypa ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.

²¹ Kushilla kankichi yarkahukshina Yaya Diospa munashkanta ruranayashpa kawsahushkaykichirayku. Yaya Diosmi kankunata yanapanka paypa munashkanta rurashpa kawsanaykichipa. Chasnal-latata kushilla kankichi kunan wakashpa kawsahushkaykichirayku, shuk urasmi asinkichi.

²² Kushilla kankichi runakuna kankunata chiknishpankuna tantarinaykichi wasikunamanta wichuy tukushpaykichi kamiy tukushpaykichi washanchashpa rimay tukushpaykichi ñuka Yaya Diospa

Kachashkan Runata katiwahushkaykichirayku.
²³ Chasnallatatami ñawpa chay chiknik runaku-napa yaya rukunkuna wañuka Yaya Diospa rimashkanta yachachikkunata chiknishpankuna parisichirkakuna. Kunan kankunatapas chasnallatata parisichihushpankuna atunta kushikuychi. Shuk punchami silupi Yaya Dios kankunata atunta kushichinka tukuy chayta parisishkaykichirayku.

²⁴ Chaymanta shukkunatana rimarka:

Ay kankuna kullkiyu runakuna, jimashna kastigushi kankunarayku kanka! Ñami kushilla kawsashkankichi.

²⁵ Ay kankuna kunan saksashkashina kahukkuna, jimashna kastigushi kankunarayku kanka! Saksashkashina kahushkaykichimanta yarkaywashinana kankichi.

Ay kankuna, maykankunami kunanka kushilla asihunkichi, jimashna kastigushi kankunarayku kanka! Asihushkaykichimanta llakirishpana wakankichi.

²⁶ Ay kankuna, maykankunamantami tukuy runakuna ali kanaykichita rimanahun payku-napa uyanayashkankunallata yachachishkay-kichirayku. jImashna kastigushi kankunarayku kanka! Ñawpa chay runakunapa yaya rukunkuna wañupas llullashpa yachachikkunata ali kanankunata rimarkakuna.

*Jesuska paypa runankunata yachachirka
chiknik runakunata yuyanankunapa*

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Jesuska yachachishpalla katihushpan rimarka:

Kunan kankuna, kiriwak runakuna kashpaykichimi yachachishkaykichi. Kankunata chiknik runakunata yuyaychi. Kankunata piñarihushpankunapas alita ruraychi paykunata. ²⁸ Kankunata millaypata rimakkunata rimaychi Yaya Dios kankunata yanapashpa kushichichun nishpa. Kankunata kamikkunarayku Yaya Diosta mañapuchi. ²⁹ Shuk runa kanta makahushpan uyaykipi sakmashpanka ama rantipaychu. Kutikashka sakmashpanpas ama piñarishpa rantipaychu, ashwan alichay paywa. Chaymanta shuk runa kanta awaniru churarishkaykita kichunayashpanka kamisaykitapas kichunayashpanka sakiy. Ama piñariychu payta. ³⁰ Maykanpas imaykita tapuhushpanka kuy. Maykanpas imaykita apashpanka ama rimaychu kutichiway nishpa. Chasna rurashpaykichimi riksinkakuna Yaya Diospa wawankuna kanaykichita. ³¹ Kankuna runa masikichikunata yuyashpa alita rurashpa kawsaychi, imashnami kankunapas munankichi paykuna kankunata yuyashpa alita rurashpa kawsanankunapa.

³² Yachanchi llullachik runakunapas ayllunkunataka yuyanankunata. Kankuna chasnallatata aylluypaykichikunallata yuyashpaykichika paykunamanta mana ashwan alitachu rurahunkichi. Paykunashina rurashpalla kawsashpaykichika ¿imamantata Yaya Dioska kankunata kushichinka? ³³ Yuyanakuk masikichillawa yanapanakushpaykichika uchata rurakkunashinalla kawsankichi. Chasna kawsashpaykichika ¿imamantata Yaya

Dios kankunata kushichinka? ³⁴ Chaymanta kankuna kutichik runallata shuk imaykichita prestashpaykichika ¿imamantata Yaya Dios kankunata kushichinka? Uchata rurakkunapas kutichik masinkunallata shuk shuk kullkinkunata prestanahun, yuyarishpa ashwanta paykunamanta apinata.

³⁵ Ñuka kankunata rimani, kankunata chiknik runakunata yuyanaykichi tiyan. Chaymantapas alita ruranaykichi tiyan runa masikichikunaryku. Chaymantapas shuk runa shuk imaykichita tapushpanka prestanaykichi tiyan nima chapashpa chayta kutichinanpa. Chasna rurashpaykichika Yaya Dios kankunata sumakta kushichinka. Paymi kan ali shunku, mana agradesikkunata, millaypa rurakkunatapas chasnalla yuyan. Chasna kankunapas Yaya Diosshina yuyashpa kawsashpaykichimi atun yachayyu Yaya Diospa wawankuna kankichi. ³⁶ Imashnami Yaya Dioska tukuy runakunata llakichishpa yuyan, chasnallatata kankunapas, paypa wawankuna kashpaykichi payshina llakichik kaychi.

*Jesuska yachachin shuk runa masinchita mana
alichu kanki nishpa mana rimananchipa*

(Mt 7.1-5)

³⁷ Chaymanta Jesuska ashwanta yachachishpa katirka: Yaya Dioska mana kanta kastigananpa, ama rimankichu shuk runa masikichimanta payka mana alichu kan nishpa. Yaya Dioska kankunata nina mana wañukma mana kachananpa, ama rimankichichu uyachikshina shukkunamanta Yaya Diosmi kanta kachanka

nina mana wañukma nishpa. Tukuy runa masikichita llakichinaykichi tiyan. Chasna runa masikichita llakichishpaykichika Yaya Diospas kankunata llakichinka. ³⁸ Maykanpami tiyan imankunaka, pishihukkunata mana mitsashpa kuychi. Chasna mana mitsashpa kushpaykichika Yaya Diospas kankunata ashwan achkatami kunka. Kankuna runa masikichita rurashkaykichishina, chasnallatata Yaya Dioska kankunatapas ruranka.

³⁹ Chaymanta Jesuska chaypi kahukkunata shuk yachachinawa rimarka: Shuk wiskuka wisku masinta pushahushpanka ¿atipamachu alita purichinata? Shuk uchku allarishka kashpan ¿manachu chaypi ishkanti urmanahuma? Chasnallatata maykanmi Yaya Diospa shiminta mana alita asirtanchu, mana atipanchu kankunata yachachinata. ⁴⁰ Nima maykan yachakuk payta yachachikmanta ashwan yachak kanchu. Chasna kashpanpas tukuya alita yachakushpan payta yachachikshinallatata kanka.

⁴¹⁻⁴² Runa masikipa ñawinpi shuk uchilla susyastu tiyamaka, shuk ratu rikunkichima. Ashwan kankunaka kikin ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka, mana rikunkichimachu. Ñawikichipi ashwan atun susya tiyamaka runa masikichipa ñawinpi kahukmanta, mana alichu kama payta rimanaykichipa ñawikimanta susyata surkushara nishpa. Chasna rurankimaka kan kikintami llullachirinkima. Ashwan puntiru kan kikinpa ñawikimantara chay atun susyata surkuy. Chaymanta alita rikushpayki runa masikipa

ñawinmanta chay uchillastu susyata surkuy. Chasnallatata puntiru kan kikinpa uchaykita sakinayki tiyan. Chaypirami atipankichi runa masikita kunanata paypa uchanta sakinanpa.

Jesuska yachachin muyunmanta kaspita riksinanchitayuyachishpa

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Chaymanta Jesuska shuk yuyayta rimarka: Tarputa yuyariyichi. Ali tarpuka mana millaypatachu muyuyan. Chasnallatata millaypa tarpupas mana alitachu muyuyan. ⁴⁴ Karan tarputa muyuyananmanta riksinch. Papayu mana muyuyamachu kasha muyuta. Champiraka mana muyuyamachu papayuta. ⁴⁵ Chasnami kan runakunawapas. Ali yuyayyu runaka ali shimikunallatami riman, alikuna shunkunpi kashkan-rayku. Millaypa yuyayyu runaka millaypaku-nallatami riman. Chay millaypa yuyaykunaka shunkunpi kashpan millaypaku-naka shunkunpi mirashpan shiminka riman.

Jesuska ishkay runa wasita rurashkankunata yuyachishpyachachin

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Imaraykuta kankunaka karan uras rimawankichi Yaya Jesús, Yaya Jesús, kamachishkaynita mana kasushpaykitchata? ⁴⁷ Kunan rimashkaykichi maykanmi ñukama shamushpan shiminita alita uyan, kamachishkaynitapas kasun, payka kasnami kan: ⁴⁸ Shuk runa sumakta wasinta lumapi rurarka, allpata ukuta allashpan orkonkunata shayachirka. Chaymanta atun untay shamurka. Chay wasita mana

imanachirkachu, alita rurashka kashkanrayku.

⁴⁹ Maykan runami shiminita uyashpanpas kamachishkaynita mana kasunchu, payka kasnami kan: Shuk runa wasinta tiyupi rurarka. Mana ukuta allashpan orkonkunata shayachirka. Chaymanta untay shamushpan chay wasita shuk ratu urmachirka. Llampu warankarishpan tukuyta wichurka.

7

Jesuska shuk romano kapitanpa runanta ampirka

(Mt 8.5-13)

¹ Chay achka runakunata yachachishkanwasha Jesuska Kapernaum llaktama rirkta. ² Chay llaktapi shuk kapitan tiyarka Roma llaktamanta. Paypa tiyarka shuk yuyashkan runan sinchita unkushka, ña wañunalla karka. ³ Chay kapitanka Jesusmanta uyarka achka unkushkakunata ampihushkanta. Chayta yachashpan israel runakunata kamachik rukukunamanta shukkunata kacharka Jesusta kayak rinankunapa runanta ampinanpa. ⁴ Paktak rishpankuna Jesusta ali shunkuwa tapurkakuna:

Yachachik, ali kama chay kapitanta yanapanaykipa. ⁵ Payka Romamanta runa kashpanpas ñukanchi israel runakunata alita yuyashpan tantarinanchi wasita rurachishka.

⁶ Chasna rimashpankuna Jesuska paykunawa pakta rirkta chay kapitanpa wasinma. Ña kuchuyahushpankuna chay kapitanka shuk amigunkunata kacharka Jesusta rimanankunapa:

Yachachik, amigunchi kapitanmi riman: Ñukamanta yapa pasa kashpayki imaraykuta wasinima shamuhunki. Ama shamuychu. Puntaykipi nima imachu kani wasinima shamunaykipa. ⁷ Chayrayku mana ñuka kikin rishkanichu kanta kayanaynipa. Chaymantalla shuk shimita rimay runaynika ampirinanpa. ⁸ Ñukapapas tiyanmi apuynikuna kamachiwanankunapa. Paykuna kamachiwashpankuna kasunayni tiyan. Chasnallatata ñuka suntaluynikunata kamachishpayni paykunapas kasuwanankuna tiyan. Maykan suntaluynitami riy nishpaynika payka rinmi. Shukta shamuy nishpaynika shamunmi. Maykan runaynikunatapas kayta rurapaychi nishpaynika paykunaka kasushpankuna ruranahun. Chasnallatatami kanka shuk shimillawa atipanki anchuchinata unkuya kay runaynimanta.

⁹ Chasna chay kapitanpa rimashkanta rimashpankuna Jesuska yapa kushikurka. Chaymanta tukuy chay katihukkunama tikrarishpan rimarka:

Kankunata rimani, tukuy israel masinikunamanta nima maykan tukuy shunkunmanta pacha kiriwashkanta tarishkanichu kay romano runatashina. Ñukanchi israel runakuna Yaya Diospa akllashkankuna kashpanchitata kankunaka mana kay runashinachu kiriwankichi.

¹⁰ Chasna Jesús rimashpanna chay kapitanpa kachashkan runakunaka kutirkakuna. Kapitanpa wasinpi paktashpankuna chay unkushkata tarirkakuna ña ampirishkatana.

*Jesuska shuk mashintupa wawanta
wañushkanmanta kawsachirka*

¹¹ Jesuska chay kapitanpa runanta ampishkanwasha runankunawa pakta Naín llaktama rirkakuna. Achka runakunapas paykunawa pakta rirkakuna. ¹² Chay llakta kuchupi paktahushpankuna shuk wañushkata apahukkunata rikurkakuna allarishka urku uchkupi churashpa tapanankunapa. Chay wañushkaka shuk mashintupa shuklla wawan karka. Achka runakuna chay llaktamanta chay mashintuwa pakta rihurkakuna. ¹³ Chayta rikushpan Jesuska sinchita llakirishpan chay mashintuta rimarka:

Ama wakaychu.

¹⁴ Chasna nishpan chay wañushkata sirichishpa apahushkankunata kayllayashpan apik rirkakuna. Chaypina wañushkata apahukkunaka shayarirkakuna. Chaypi Jesuska chay wañushkata rimarka:

Musu, atariy.

¹⁵ Chasna nishkanllapi chay wañushka musuka kawsarirka. Tiyarishpan kallarirka rimanata. Chaypina Jesuska kawsachishkan musuta mampantana kurka.

¹⁶ Chayta rikushpankuna tukuy chaypi kahukkuna yapa mancharirkakuna. Yaya Diosta kushichishpa rimarkakuna:

Tukuymanta ashwan atunmi kanki, kay yachaykiwa rimak runata ñukanchima kachamushkaykirayku.

Chaymanta rimarkakuna:

Yaya Diosmi shamushka ñukanchi paypa aklashkan runankunata yanapananpa nishpa.

¹⁷ Tukuy Judea allpapi kawsak runakuna, chay Judeawa pakta kahuk allpakunapi kawsakkunapas yacharkakuna Jesúس chay wañushkata kawsachishkanta.

*Bawtisak Juan Jesusmanta yachanayashpa runankunata kacharka
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Bawtisak Juan apirishka kashpan runankunaka kwintapayanahun Jesuspa tukuy rurahushkankunata. Chayta yachashpan Juanka ishkay runankunata kayarka. ¹⁹ Paykunata Jesusma kacharka tapunankunapa: ¿Kanchu chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Runa kanki? Manapika ¿shuktachu chapashunchi? nishpa.

²⁰ Juanpa kachashkankunaka Jesusma paktashpankuna payta tapurkakuna:

Bawtisak Juan ñukanchita kachashka kanta tapunanchipa: ¿Kanchu chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Runa kanki? Manapika ¿shuktachu chapashunchi?

²¹ Chay uras Jesuska achka runakunata unkushka kahushkankunamanta parisinankunamantapas ampirka. Supay yaykushka runakunatapas aliyachirka. Achka wiskukunapa ñawinkunata aliyachirka alitana rikunankunapa.

²² Chay tukuy runakunata ampishkanwasha Juanpa runankunata rimarka:

Juanta kwintak riychi tukuy rikushkaykichita, tukuy uyashkaykichitapas. Wiskukuna mushumanta rikunahun. Mana purinata

atipakkunapas mushumanta purinahun. Aycha ismuchik unkuyukunapas ampirishka kanahun. Mana uyanata atipakkunapas mushumanta uyanahun. Wañushkakunapas kuti kawsarinahun. Nima imayu runakuna Yaya Diospa suma ali shiminta runakunata kishpichinanmanta uyahunkuna.* ²³ Kushillami kanka maykanmi mana sakishpa katiwan nishpa Jesuska Juanpa kachashkan runankunata rimarka.

²⁴ Paykuna kutishkankunawasha Jesuska chaypi kahukkunata Juanmanta rimarka:

Kankunaka chunlla chakishka allpama rishpaykichi ¿imashna runatata rikunayarkan-kichi? ¿Shuk muspa yuyayyu runatachu rikunayarkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi. ²⁵ ¿Shuk suma churarishka runatachu rikuk rirkankichi? Mana chasnatachu rikuk rirkankichi. Suma churarishka kahukkunaka apukunapa wasinkunapimi kawsanahun. ²⁶ Chasna kashpan ¿imata rikunayashpaykichitaya rirkankichi? ¿Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachiktachu rikunapa rirkankichi? Kankunata rimani, ari, chayraykumi rirkankichi. Mana chasna runallatachu rikunapa rirkankichi, Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunamanta ashwan yachaktami rikunapa rirkankichi. ²⁷ Chay Juanmanta kasna killkarishka kan ñawpa Yaya Diospa rimashkanka:

Ñukaka shuk runata kachasha runakunata shiminita rimananpa. Payka manarapas kanta kachahushpayni runakunata

* ^{7:22} Rikuy kastellano Bibliapi Isaías 35.5-6, 61.1

kanmanta rimak rinka shunkunkunata
alichashpankuna alita kanta kayananku-
napa nishpa.

²⁸ Ñukaka kankunata rimani, ñawpamanta pacha
tukuy kay allpapi kawsak runakunamanta
Juanmi ashwan sumakta Yaya Diospa shiminta
yachachik kan. Chasna Juan tukuy yachachikkuna-
namanta ashwan yachak kashpanpas maykanmi
Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa
ali kamachihushkanpi kawsan, mana yachak
kashpanpas chaymi Juanmanta pasa kan.

²⁹ Juanpa yachachihushkanta uyashpankuna
achka runakuna romano tukuymanta atun apu-
rayku impuestuta kobrakkunapas yacharkakuna
Yaya Dios payta yuyachishpan yapa alita
rimashkanta. Chayrayku munarkakuna Juan
paykunata bawtisananpa. ³⁰ Fariseokuna,
Moisespa killkashkanta yachachikkunapas
mana munashkakunachu Yaya Dios paykunata
yanapananpa. Chayrayku mana Juanma
rirkakunachu bawtisarinankunapa.

³¹ Chaypina Jesuska yachachishpalla katirka:
Kankuna Yaya Diosta mana kasunayak
runakuna ¿imawashi kankunata yachachinima?
³² Kankunaka ñampipi tiyarishpa pukllak
wawakunashinami kankichi. Paykunaka shuk
wawa masinkunata kaparishpa rimahanuh:
Ñukanchi kenata pukushpanchipas mana
baylashkankichichu. Chaymanta llakiypata
takishpanchipas mana wakashkankichichu
nishpa. ³³⁻³⁴ Chasna nima pita kasunayak
wawakunashina kashpaykichi nima Bawtisak
Juanta, nima ñukata kasunayashkankichichu.

Juan mana tukuy runakunashina panta mikushpan nima vinuta upyashpan rimankichi supay yaykushka kananta. Chaymanta ñukana Yaya Diospa Kachashkan Runa shamushkani, upyani, mikuni. Ñukataka rimawankichi: Kanka mikuysiki upyaysikimi kanki, mana ali rurakkunapa, romano tukuymanta atun apurayku impuestuta kobrakkunapapas amigunmi kanki nishpa.
³⁵ Chasna rimashpaykichipas ñukanchi Yaya Diosta kasushpa tukuya alillata rurahushpanchi rikuchinchimi paypa suma yachayninwa kahushkanchita.

Shuk fariseo Jesusta kayarka wasinpi mikuk rinanpa

³⁶ Chaymanta shuk fariseo Simón shutiyu Jesusta kayarka wasinpi mikuk rinanpa. Chay fariseopa wasinpi ña yaykushpan Jesuska mesa mayanpi siririrka mikunanpa, imashnami miku-payanahun chasna. ³⁷ Chay llaktapi tiyarka shuk mana alita kawsak warmi. Chay warmika Jesús fariseopa wasinpi paktashkanta yachashpan payma rirk'a. Shuk yura rumimanta rurarishka butillapi mishkinlla asnak perfumita apashpan Jesusta kayllayarka. ³⁸ Jesuspa washanmanta kayllayashpan chakin parti kunkurishpan wakarka. Ñawin yakuwa chakinta ukuchishpan mayllarka. Chaymanta chukchanllawa chakinta chakichishpan mucharka. Chaymantapas perfumita Jesuspa chakinpi talirka.

³⁹ Chayta rikushpan Jesusta kayak fariseoka yuyarirka kay runa Yaya Diospa yachayninwa

yachachik kashpanka yachama karka kay warmika mana alita kawsak kananta. ⁴⁰ Jesuska fariseopa yuyayninta yachashpan nirka:

Simón, kanta shuk shimita rimanayani.

Chaypi fariseoka aynirka:

Ari yachachik, rimaway.

⁴¹ Jesuska rimarka:

Ishkay runakuna kullkita patronta liwirkakuna. Shuk liwirka pichka pachak kullkita, shukka liwirka pichka chunka kullkita. ⁴² Chaymanta patronka tapushpan kutichinankunapa, mana atiparkakunanachu kutichinata. Mana atipashpankuna kutichinata, ishkantita patronka rimarka: Liwiwashkaykichita manana pagawankichinachu nishpa. Kunanka rimaway ishkanti llakichirishkankunamanta ¿maykanta ashwanta patronta yuyama? nishpa.

⁴³ Simonna aynirka:

Ñuka yuyarini maykanmi ashwan kullkita liwirka, chaymi ashwanta patronta yuyama.

Jesusna rimarka:

Alitami ayniwashkanki.

⁴⁴ Chasna nishpan chay warmita rikushpan Simonta nirka:

¿Rikushkankichu kay warmi rurawahushkanta? Wasikipi yaykuhushpayni kanka mana yakuta kuwashkankichu chakinita mayllanaynipa. Kay warmika ñawin yakuwa chakinita mayllapashka, chaywasha chukchanwa chakichipashka. ⁴⁵ Kanka saludanakushpanchi mana muchawashkankichu. Kay warmika yaykushkaynimanta pacha chakinita muchapashka. ⁴⁶ Kanka nima aseiteta umaynipi

taliwashkankichu. Kay warmika yapa suma mishkihlla asnak perfumita chakinipi talipashka.
47 Chayrayku kanta rimani, payka yachan tukuy uchankunata llakichinaynita. Chayrayku yapa yuyawashpan chakinita mayllapashka. Kanka yuyarinki uchillastu uchaynika nishpa. Chasna yuyarishpaykimi uchillastu uchakunamantalla llakichiy tukushkanki. Chayrayku mana yapa yuyawankichu.

48 Chasna nishpan chay warmitana rimarka:
Uchaykikunamanta llakichirishkami kanki nishpa.

49 Chaypina Jesuswa pakta kayay tukushka runakunaka paykunapura tapunakurkakuna:
¿Pitaya kay runaka, uchankunamanta chasna llakichinanpaka? ¿Yaya Diosshinachu tukunayan? nishpa.

50 Jesuska chay warmita ashwan rimarkalla:
Kanmi tukuy shunkuykimanta pacha kiri-washkanki. Chayrayku tukuy uchaykikunamanta llakichishkani. Kushilla wasikima riy nima pita manchashpa.

8

Jesusta yanapak warmikunamanta riman

1-2 Chaymanta Jesuska achka llaktakunapi purirka, Yaya Diospa suma ali shiminta yachachishpa Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chay chunka ishkay akllashkan runankunaka paywa pakta rirkakuna, chaymantapas shuk warmikuna. Chay warmikunatami

manara paywa purihushpankuna Jesuska unkushka kahushkankunamanta ampirka, supay yaykushkankunamantapas aliyachirka. Shukka karka Magdalamananta Maria, maykanmantami Jesuska kanchis supaykunata llukshichirka. ³ Shukka karka Kusapa warmin Juana. Chay Kusaka karka apu Herodespa wasinpi kamachik. Shukka karka Susana. Chaymanta ashwan achka warmikunapas Jesusta katirkakuna. Paykuna tukuy ima tiyapushkankunawa Jesusta yanaparkakuna.

*Jesuska tarpuk runamanta yuyachishpa
yachachin*

(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

⁴ Achka llaktakunamanta runakuna Jesusma tantarimurkakuna. Chaypi Jesuska paykunata yachachihushpan kasna rimarka: ⁵ Akuychi yuyarishunchi. Shuk runa llukshirka tarpunanpa arus muyukunata wicashpa. Chasna tarpushpan shuk muyukunaka ñampipi urmarkakuna. Runakunaka awanta purishpankuna pulbuchirkakuna. Chaypina pishkukunana mikurkakuna. ⁶ Shuk muyukunaka llapcha allpa samantasapapi urmarkakuna, shuk ratu tukyarirka. Chakishka allpaka kashkanrayku llampu wañurkakuna. ⁷ Shuk muyukunaka kasha kiwa chawpipi urmarkakuna. Chay kashawa pakta wiñahushpan llampu tapashpan wañuchirka. ⁸ Shuk muyukunaka suma allpapi urmarkakuna. Chay muyuka wiñashpankuna achkata muyuyarka.

Shuk muyumantalla shuk pachak muyustukuna mirarka.

Chasna nishpan Jesuska sinchita rimarka: Kay yachachishkaynita alita uyashpa yachakuychi.

*Jesuska yachachishkanta runankunata
asirtachirka*
(Mt 13.10-23; Mk 4.10-20)

⁹ Chayta uyashpankuna runankunaka Jesusta tapurkakuna:

Chay yachachishkaykika ¿ima ninayantaya?

¹⁰ Chaypi Jesuska paykunata aynirka:

Kankunallata Yaya Dios yachachihun nima pi yachashkanta, imashnami paypa ali kamachinanka kay allpapi. Shukkunatami yachachini chasna mana yapa asirtaypa yachachinakunawa. Uyashpankunapas mana asirtankakunachu. Rikushpankunapas mana yachankakunachu imaraykumi chayta rurani nishpa.

¹¹ Chaymanta rimarka:

Chay yachachishkaynika kasnami ninayan: Muyuka ninayanmi Yaya Diospa shimin.

¹² Muyu ñampipi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa shiminta uyanahun alita. Chaymanta supayka shamushpan chay Yaya Diospa shimin uyashkankunata kunkachin. Chasnaka manana kasunahunchu kishpishka kanankunapa.

¹³ Muyu samantasapapi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa shiminta kushilla uyanahun. Chay muyukunaka wiñarishpan mana sumakta ankuyashkachu kanahun. Chasnashinami chay runakunaka

shuk ratulla Yaya Diosta kushilla katinahun. Chaymanta ima kamanakunapas paykunata Yaya Diosmanta anchuchin manana payta kasunankunapa.

¹⁴ Muyukuna kashasapapi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna Yaya Diospa shiminta munashpankunapas mana sakinayanahunchu ñawpa kawsashkankunata. Paykuna kay allpapi kawsanankunapa munashkankunallata yuyarishpa musparinahun. Yuyarinahun kay mundupi imankuna tiyashkankunallata, kullkillata munashpa, imankunata mirachinayashpa, chaymanta paykuna kikinllata kushichinankunapa yuyarishpa kawsanahun. Chay runakunaka tarpu mana muyuyakshina kashpankuna Yaya Diospa shiminta kunkarinahun.

¹⁵ Shuk muyukuna, ali allpapi urmashkaka ninayanmi: Shuk runakuna ali yuyaywa Yaya Diospa shiminta shunkunkunapi wakaychanahun. Chaymantapas mana sampayashpa kasushpankuna alikunata yuyarishpa rurashpa kawsanahun.

*Jesuska lamparinmanta yuyachishpa
yachachin*
(Mk 4.21-25)

¹⁶ Nima pi lamparinta apichishpan shitik awarishka tasawa tapamachu, nima kawitu ukuma tiyachimachu. Ashwan tiyachinchimi lamparin tiyachina awapi chay wasipi yaykuhukkunata punchayachinanpa. ¹⁷ Chasnallatata Yaya Diospa shimin yachachishkaynika lamparinshina punchayachin runakunata. Puntiru mana

asirtashkankunata chaymanta tukuya
asirtankakuna.

¹⁸ Chayrayku alita uyaychi rimanaynita. Maykanmi alita uyashpan Yaya Diospa shiminta kasun, payka ashwan suma yuyaytami kuy tukunka. Maykanmi Yaya Diospa shiminta uyashpan mana kasunayanchu, payka uchillastu uyashkankunatapas kunkachiy tukunka.

Jesuspa ayllunkuna paywa kwintanapa shamurkakuna
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Chaymanta Jesuspa maman wawkinkunapas paktamurkakuna paypa kahushkanpi. Yapa achka runakuna chaypi kahushkankunaryaku mana atiparkakunachu kayllayanata. ²⁰ Chaypi Jesusta rimarkakuna:

Mamayki wawkikikunapas kahunkunami kan-chapi, kanta chapahunkuna kwintanankunapa.

²¹ Chasna rimashpankuna Jesuska aynirka:
Yaya Diospa shiminta uyashpa kasukkunami mamaynishina wawkinikunashina kanahun.

Jesuska sinchi wayrata sinchi ulasta kasillaryachirka

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² Shuk puncha Jesuska runankunata rimarka:
Akuychi chimpashunchi kay kuchata.
Botipi uraykushpankuna chimpahurkakuna.
²³ Chimpahushkankunapi Jesuska puñushpa rihurka. Chaypi sinchi wayra shamurka, atun ulaskuna shayarirkakuna kucha tapakta. Botinkunapi yakuka untarihushpan, ña tikranayahurkakuna. ²⁴ Chaypina

runankuna yapa mancharishpankuna Jesusta likchachishpankuna rimarkakuna:

¡Yachachik, ñami tikrahunchi!

Chaypi Jesuska likcharishpan wayrata, atun ulasta sinchi shimiwa rimarka:

¡Kasillayay wayra! ¡Kasillayay ulas!

Chasna rimashkanllawa pasarirka wayraka, ulaskunapas, manana ulasyarkanachu. ²⁵ Chasna pasachishkanwasha Jesuska runankunata rimarka:

¿Ñukawa kahushpaykichitatachu mancharinkichi? Sinchikuychi ñukapi.

Chasna uyashpankuna runankunaka yapa mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura:

¿Pishi kay runaka? Rimashkanllawa wayra yakupas kasushpa kasillayanahun.

*Jesuska supayyashka runata ampirka
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)*

²⁶ Jesuska runankunawa pakta chay kuchata chimpashpankuna Gerasa allpama paktarkakuna. Gerasa karka Galilea allpa chimpapi. ²⁷ Paktashpankuna Jesuska botimanta allpama sikahushpan tinkunakurka chay llaktamanta shuk supayyashka runawa. Chay runaka llatan kawsapayan. Mana wasipi kawsapayanchu, wañushkakunata churana urku uchkupi kawsapayan.

²⁸⁻²⁹ Jesuska chay supayyashka runata rikushpan paypi kahuk supayta rimarka:

Llukshiy kay runamanta nishpa.

Chasnallapi chay runaka Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka, sinchita kaparishpan nirka:

¡Ay tukuymanta atun yachayyu Yaya Diospa
Wawan JesúS! ¿imaraykuta ñukama shamushkanki?
Kanta tapuni amara kastigawayrachu.

Unaymanta pacha chay runaka achka supayku-
nawa kawsapayan. Runakuna achka kuti mak-
inta chakinta kadenakunawa sumakta watash-
pankopas supaykuna payta sumakta amuyash-
pankuna kadenata pitishpan mitikupayan nima
runa tiyashkama.

30 Chaypina Jesuska tapurka:

¿Ima shutita kanki?

Supayyashka kashpan kasna aynirka:

Shutinika kanmi Warankakuna nishpa.

Yapa achka supaykuna paypi kashkanku-
narayku chasna aynirka.

31 Chay uras chay supaykunaka Jesusta
tapurkakuna:

Ama ñukanchita kachankichu chay manchaypa
uchkuma, maypimi taparishka kashunchi.

32 Chay urkupi achka kuchikuna mikuhlla
kahurkakuna. Supaykunaka tapurkakuna:

Ñukanchita kachay kawsananchipa chay
kuchikunapi.

Alimi, yaykuychi kawsanaykichipa nishpa ri-
marka Jesuska.

33 Chaypina chay supaykunaka chay
runamanta llukshirkakuna kuchikunapina
kawsanankunapa. Chay kuchikunaka
kunkaymanta tukuy waykuma kallpasshpankuna
pultyarishpa yakuma urmarkakuna. Chaypina
tukuy chinkarirkakuna.

34 Chasna pasahushkakunata rikushpankuna
chay kuchita kuyrakkunaka mancharirkakuna.

Chaymanta llaktama kallparkakuna tukuy wasikunapi rimak rinankunapa.³⁵ Chaypina runakunaka shamurkakuna rikunankunapa shutipachu kuchikuna chinkarishkakuna manachu nishpa. Jesús kahushkanpi paktashpankuna chay runa, maykanmantami supaykunaka llukshishkakuna, suma churarishka, ali yuyaywana Jesuspa kuchunpi tiyahukta tarirkakuna. Chasna payta rikushpankuna mancharirkakuna. ¿Imanachishkashi kay runata? nishpa yuyarirkakuna.³⁶ Chay Jesuspa rurashkanta rikuk runakunaka kwintarkakuna, imashnami chay runaka supaykunamanta ampirishka.³⁷ Chaymanta tukuy Geresa allpapi kawsak runakuna mancharishpankuna Jesusta rimak shamurkakuna:

Anchuriy ñukanchimanta.

Chasna nishpankuna Jesuska botipi uraykushpan runankunawa pakta kutirka.

³⁸⁻³⁹ Chasna rihushpankuna chay ampirishka runaka Jesuswa rinayarka.

Ñukapas rinayani kanwa nishpa rimarka.

Jesuska mana munashpan nirka:

Llaktaykima kutiy rimak rinaykipa imashnami Yaya Dioska kanta ampishka nishpa.

Chasna rimashpan chay runaka llaktanma kutishpan tukuy runakunata kwintak rirka Jesuska ñami ampiwashka nishpa.

*Jesuska Jairopa wawanta kawsachirka, shuk unkushka warmita ampirka
(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)*

⁴⁰ Jesuska Gerasa allpamanta kucha chimpama kutirka. Chaypi paktashpan achka runakuna payta chapahurkakuna kushikushpa tinkunankunapa. Ali yuyawa payta kayarkakuna.

⁴¹ Chaypi tantarina wasipi shuk kamachik Jairo shutiyu Jesusta kayllayak shamurka. Chay Jairopa shuklla warmi wawan chunka ishkay watayu wañuhurka. Chay runaka Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka. Chaypi rimarka:

Yachachik, kanta tapuni wasinima rinaykipa.

⁴² Shuklla warmi wawayni ña wañuhun.

Jesuska Jairowa pakta rihushpan achka runakuna tankanakushpa kichkikta paykunawa pakta rihurkakuna. ⁴³ Chay runakunapa chawpinpi shuk unkushka warmipas rihurka. Chunka ishkay watata paymanta tukuy uras yawarka urmapayan. Nima pi atipapayanchu chay warmita ampinata. Tukuy imankunata tukuchirka ampikkunata pagashpan. ⁴⁴ Chay warmika Jesuspa washanmanta kayllayashpan churarishkan shimi puntata llankarka. Chasna llankashkanllapi yawarnin urmahushkaka pitirirka. ⁴⁵ Chaypi Jesuska rimarka:

¿Pitaya llankawashka?

Karan shuk rimarka:

Ñukaka kanta maña llankashkanichu.

Chaypi Pedroka rimarka:

Yaya Jesús, kay tukuy runakuna muyukta tankanakushpa kahushpankunami kanta llankashkakuna. ¿Imarayutaya tapunki ñukanchita pita llankawashka nishpa?

⁴⁶ Chasna aynishpankuna Jesuska rimarka:

Musyani yachayniwa ampiškaynita. Chayrayku yachani, maykanmi llankawashka chaytami ampiškani.

⁴⁷ Chaymanta chay ampirishka warmika Jesús ña yachashka nishpan chukchurishpa kayllayak shamurka. Jesuspa puntanpi kunkurik shamushpan tukuypa uyashkanpi rimarka:

Yapa unkushka kashpaynimi churarishkaykita llankashkani. Chay llankashkaynillawami ampirishkani.

⁴⁸ Chaypi Jesuska rimarka:

Panini, ñuka kanta ampinaynita yuyarishpa ñukama shamushkaykirayku ñami ampirishka kanki. Kushilla riy. Ama manchankichu.

⁴⁹ Jesús chasna rimahushkanllapira chay tatarina wasipi kamachik Jairopa shuk runan wasinmanta payta rimak shamurka:

Ña wawaykika wañushka. Ama yankamanta pushamuychu kay yachachikta.

⁵⁰ Chayta uyashpan Jesuska Jairota rimarka:

Ama mancharinkichu. Ñukallapi sinchikuy. Chasna ñukapi sinchikushpayki wawaykika kispichiy tukunka.

⁵¹ Wasinpi paktashpankuna Jesuska mana munarkachu tukuy yaykunankunapa. Pedro, Juan, Santiago, chay wawapa yayankuna, paykunalla paywa pakta yaykurkakuna. ⁵² Tukuy wañushkata rikunapa shamuhukkunaka kanchapi sinchita kaparishpa wakahurkakuna. Paykunata Jesuska rimarka:

Ama wakaychichu. Kay warmi wawaka manami wañushkachu, puñuhunmi nishpa.

⁵³ Shutipa wañushka kashkata yachashpankuna Jesusta asichirkakuna. ⁵⁴ Jesuska chay wawapa kwartunpi yaykushpan wañushkata makinmanta apishpan sinchita rimarka:

Shipas, atariy.

⁵⁵ Chasna rimashkanllapi chay wañushka shipaska kawsarishpa atarimurka. Chaypina Jesuska rimarka:

Karaychi.

⁵⁶ Chayta rikushpankuna chay shipaspa yayan mamanpas yapa kushikurkakuna. Chaypina Jesuska paykunata rimarka:

Ama rimankichichu nima pita kay wawaykichita wañushkanmanta kawsachishkaynita nishpa.

9

Jesuska chunka ishkay akllashkan runankunata kacharka Yaya Dios ña runakunata kamachinata kallarihushkanmanta yachachinankunapa
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Shuk puncha Jesuska chay chunka ishkay runankunata tantachishpan yachayta kurka atipanankunapa runakunamanta supaykunata llukshichinata, unkushkakunatapas ampinata.

² Chaymanta paykunata rimarka:

Yachachik riychi Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Unkushkakunatapas ampinkichi.

³ Kachahushkanpi rimarka:

Rihushpaykichi ama apankichichu nima tulata, nima bulsaykichita, nima mikunaykichita, nima kullkikichita. Shuk churarishkaykichillawa

riyichi. ⁴ Shuk wasipi yaykushpaykichika chay wasillapi kipariyichi shuk llaktama rinaykichikama. ⁵ Shuk llaktapi paktashpaykichi chay runakuna Yaya Diospa shiminta mana uyanayashpankunaka kankunata mana kayankakunachu wasinkunapi. Chasna rurashpankunaka chay llaktamanta llukshiychi kasna nishpa: Yaya Dios kankunataka kastigankami, paypa shiminta mana uyanayashkaykichirayku. Chasna rimaychi yachanankunapa imamantami kastigay tukunkakuna.

⁶ Jesús chasna rimashpan chay runankunaka llukshirkakuna. Tukuy llaktakunama rishpankuna Yaya Diospa suma ali shiminta Jesukristu runakunata kishpichinanmanta yachachishpa, unkushkakunatapas ampishpa purirkakuna.

*Apu Herodes yachanayarka pimi kan Jesuska
(Mt 14.1-12; Mk 6.14-16)*

⁷ Apu Herodeska chay uras Galilea allpapi kamachik kashpan tukuy imashnami Jesús rurahushkanta uyashpan mana yacharkachu imatami yuyarinka. Shukkunaka Jesusmanta rimarkakuna: Chay Jesuska Bawtisak Juanchari, wañushkanmanta kuti kawsarimushka.

⁸ Shukkunaka rimarkakuna: Chay runaka ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachik Eliaschari, maykanmi kuti shamunan karka Kishpichikka manara shamuhushpan. Shukkunaka rimarkakuna: Shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunamantachari kawsarimushka. ⁹ Herodeska rimarka:

Ñuka kikinmi kamachirkani Juanpa umanta pitinankunapa. ¿Paychu kawsarimushka? ¿Pishi kan chay runaka? Paymanta runakunaka kwintawanahun achka alikunata rurashkanta nishpa. Chayrayku yapa Jesusta rikunayarka.

*Jesuska pichka waranka runakunata kararka
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)*

¹⁰ Kutimushpankuna chay chunka ishkay Jesuspa apostolninkunaka payta kwintak shamurkakuna imatami rurashkakuna. Chaypi Jesuska paykunallata pushashpa rirka samanankunapa nima pi kawsahushkama Betsaida llakta kuchupi. ¹¹ Chayta yachashpankuna achka runakuna Jesusta katirkakuna. Katihushkakunata Jesuska kushilla kayashpan yachachirkira Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chaymantapas tukuy chaypi unkuywa kahushkakunata ampirka.

¹² Ña chishiyahushpan chay chunka ishkay runankunaka payta kayllayashpankuna rimarkakuna:

Kachay kay achka runakunata, kay kuchullapi kahuk llaktakunama rishpankuna puñunankunata mikunankunata maskak rinankunapa. Kaypika manami nima shuk runa kawsanchu.

¹³ Chaypi Jesuska aynirka:

Kankuna karaychi kay runakunata.

Paykunaka aynirkakuna:

Pichka panstu, ishkay challwastulla tiyan ñukanchipaka. Mana kaystullaka paktankachu kay tukuy runakunarykuka. ¿Rantik rinchimachu ashwanta?

14 Chaypi karkakuna pichka waranka parti runakuna.

Chaymanta Jesuska runankunata nirka:

Paykunata rimaychi tiyarinankunapa, karan shuk muntun pichka chunka pichka chunka.

15 Jesuspa rimashkanta kasushpankuna runankunaka tukuy chay runakunata chasna tiyachirkakuna.

16 Chaypina Jesuska chay pichka panta ishkay challwatapas apishpan siluma rikushpan Yayan Diosta agradesirka.

Agradesishkanwasha chay mikunata paki paki rurashpan runankunata kurka chay runakunata karanankunapa.

17 Tukuy saksakta mikurkakuna. Chaywasha puchurishkankunata tantashpankuna chunka ishkay tasata untachirkakuna.

Pedro Jesusta Yaya Diospa Kachashkan Kish-pichikmi kanki nishpa rimarka

(Mt 16.13-28; Mk 8.27-9.1)

18 Shuk puncha Jesuska chunlla kahushkapi Yayan Diosta mañarka. Runankunalla paywa pakta kahurkakuna. Chaypina paykunata tapurka:

Runakuna kwintahushpankuna ¿pimi kani ni-nahuntaya? nishpa.

19 Chaypi paykunaka aynirkakuna:

Shukkunaka ninahunmi Bawtisak Juanchari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita. Shukkunaka ninahunmi, Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachik Eliaschari kanaykita, maykanmi cuti shamunan karka.

Ashwan shukkunaka ninahun, shuk ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikchari wañushkanmanta kawsarishka kanaykita.

20 Chaypi Jesuska paykunatana tapurka:

Kankunaka ¿pi kanaynitata yuyarinkichi?

Chayllapi Pedroka aynirka:

Kanmi kanki Yaya Diospa Kachashkan Kispichik.

21 Pedro chasna nishpan Jesuska paykunata rimarka:

Nima pita chayta rimankichirachu.

22 Chaymantapas rimarka:

Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka achkata parisinayni tiyan. Ñukanchita kamachik israel masinchi rukukuna, saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas chikniwashpangkuna wañuchiwankakuna. Wañushpaynipas kimsa punchamantami Yaya Dioska kawsachiwanka.

23 Chaymanta tukuy payta katihuk runakunatana rimarka:

Kankuna katiwanayashpaykichika ama kankuna kikin munashkaykichita ruraychinchachu. Chiknik runakuna kankunata piñarishpa wañuchinayahushpangkunapas karan puncha ñukallata mana sakishpa katiwaychi. **24** Maykanmi wañuyta manchashpan sakiwan, manana atipanchu ñukawa wiñaypa kawsanata. Maykanmi mana sakishpa katiwahushpan chikninata wañuytapas parisin, chayka wiñaypami Yaya Dioswa kawsanka. **25** ¿Imata valin shuk runa tukuy kay mundupi tiyashkata apinanpa? Tukuy chaykunaka mana yanapanchu

wiñaypa ñukawa kawsananpa. ²⁶ Chasnallatata maykanmi runakunapa puntanpi pinkan ñukata katiwahushkanta rimanata, shiminitapas yachachinata, chay runataka ñukapas, kay allpama kutimuhushpayni rimasha mana ñukapa kananta. Chay punchaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka shamusha punchahlla rikurishpa, paypa atun yachayninwa paypa angelkunawa pakta. ²⁷ Alita uyawaychi. Shuk kankunamanta kaypi kahukkunaka manara wañuhushpaykichira Yaya Dios kay allpapi kamachihushkanta rikunkichimi.

*Jesuska suma chuyahlla rikunayu tukurka
(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)*

²⁸ Pusak puncha chasna rimashkanwasha Jesuska Pedrota, Juanta, Santiagotapas pushashpan shuk urku awama sikarka Yayan Diosta mañananpa. ²⁹ Mañahushkanllapi uyanka chikanyamurka, intishina punchayachirka. Churarishkanpas yura chuyahlla sintihukshina rikurirka. ³⁰ Chaypina ishkay runakuna rikurik shamurkakuna Jesuswa kwintanankunapa. Chaykunaka karkakunami ñawpa yachachikkuna Moisés Eliaspas. ³¹ Yaya Diospa kachashkan suma chuyahlla kahushka chawpipi rikurishpankuna kwintahurkakuna imashnami Jesuska Yaya Diospa munashkanta paktachishpa Jerusalenpi wañunka nishpa. ³² Pedro paywa kahukkunapas yapa puñunayaywa kashpankopas likcharishka kiparirkakuna. Chaypi Jesús suma chuyahlla kahushkata rikurkakuna, chay ishkay runakunatapas paywa pakta shayahukkunata

rikurkakuna. ³³ Chay ishkay runakuna Jesusmanta anchurihushpankuna Pedroka yapa suma kahushkankunata rikushpan mancharishpa rimarka:

Yachachik, alitami kaypi kahunchi. Ruranchima kimsa tampustuta, shukta kanrayku, shukta Moisesrayku, shukta Eliasrayku nishpa.

Payka mana alita yuyarishpan chasna rimarka.

³⁴ Chasna rimahushkanllapi puyuka llantuyachishpan llantupina kiparirkakuna. Chay puyu ukupi yaykuhushpankuna mancharirkakuna. ³⁵ Chay puyu ukumanta uyarkakuna Yaya Diospa rimahushkanta:

Kaymi kan Wawaynika. Paytami akllashkani kankunama kachanaynipa. Payllata kasuychi.

³⁶ Chasna rimashkanwashalla Jesusta sapallan kahukta rikurkakuna. Chaymanta paykunaka nima pita rimarkakunarachu maykantami rikushkakuna.

*Jesuska supay unkuchishka wawata ampirka
(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29)*

³⁷ Chay kayantima urkumanta urayku-muhushpankuna achka runakuna Jesusta tinkuk rirkakuna. ³⁸ Chaypi kahukkunapa chawpinkunamanta shuk runaka sinchita rimashpan tapurka:

Yachachik, kanta tapunayani llakichinaykipa wawaynita. Payka shuklla wawaynimi.

³⁹ Paypi shuk supay yaykushpan kunkaymanta kaparichin. Payta chukchuchin, putsku shiminmanta llukshinankama. Yapa nanaykunata parisichin, wawaynita mana

sakinayanchu. **40** Runaykikunataka ñami tapushkani supayta llukshichipanankunapa wawaynimanta. Chasna tapushpaynipas mana atipashkakunachu llukshichinata.

41 Chaypi Jesuska aynirka:

Mana ali yuyayyu runakuna, kankunaka manami sinchikunkichichu ñukapi. ¿Ima uraskamanataya kankunata yachachishpalla kiparisha?

Chaymanta wawapa yayanta rimarka:

Wawaykita apamuy ñukama nishpa.

42 Chay wawaka kayllayahushpan supayka allpama urmachishpan yapa kuchpachirk'a. Chaypi Jesuska supayta sinchi shimiwa kamachirk'a llukshinanpa chay wawamanta. Chasna chay wawata ampirka. Na ampixpan yayanta kurka. **43** Tukuy chaypi kahukkunaka yapa kushikurkakuna, Yaya Diospa suma atun yachaywa rurashkanta rikushpankuna.

*Jesuska kutikashka rimarka wañunanmanta
(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)*

Chasna kushikushpankuna Jesús yachayninwa rurashkanta rikushpankuna payka runankunata rimarka:

44 Kay rimanaynita alita shunkuykichipi wakaychaychi. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kashpaynipas chikniwak runankunaka apichiwashpankuna parisichishpa wañuchiwankakuna.

45 Alita rimashpa yachachishpantata runankunaka mana asirtarkakunachu chasna pasananta. ¿Imatashi chasna nishka? nishpa yuyarirkakuna. Yaya Dios yuyayninkunata

tapachirkka, chay Jesuspa yachachishkanta manara asirtanankunapa. Chaymanta pinkarkakuna Jesusta tapunata rimashkanmanta.

Jesuska yachachin maykanmi tukuy manta ashwan yachayyu kan
(Mt 18.1-5; Mk 9.33-40)

⁴⁶ Chaymanta Jesuspa runankunaka paykunapura rimanakurkakuna, pishi ashwan yachayyu kan paykunamanta nishpa.

⁴⁷ Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan shuk wawata makinmanta apishpan paypa kuchunpi shayachirka. ⁴⁸ Chaypi runankunata rimarka:

Maykanmi yuyawashpan shuk wawata yuyashpan wasinpi yaykuchin, chayka ñukatami yaykuchiwan. Maykanmi ñukata yaykuchiwan, paymi kachawak Yayayni Diostapas yaykuchin. Chayrayku maykanmi tukuy kankunamanta ashwan mana valikshina kan, paymi yapa valik kan.

⁴⁹ Chaymanta Juanka rimarka:

Yachachik, shuk runata rikushkanchi shuk runamanta supayta llukshichihukta, Jesús atipachiwashpan kanta kamachini llukshiy nishpa. Payka mana ñukanchiwa purikchu kan. Chayrayku rimarkanchi ama chasna rurankichu nishpa.

⁵⁰ Chaypina Jesuska payta rimarka:

Ama chasna rimaychichu chay runata. Maykanmi kankunata mana chikninchu, chayka kankunata sumakta yanapahun.

Jesuska mana munarkachu samaritano runakunata kastiganata

⁵¹ Chaypina Jesús siluma kutinan punchakuna ña paktarihushpan payka nima imata manchashpan Jerusalenma rirka. ⁵² Samaria allpapi paktashpankuna Jesuska ishkay runankunata kacharka shuk llaktama wasita maskanankunapa, chaypi puñunankunapa. ⁵³ Chay llaktapi kawsak runakunaka Jesusta mana yaykuchinayarkakunachu, Jerusalenma rihushkanrayku.

⁵⁴ Jesuspa runankunaka Santiago Juanpas chayta rikushpankuna nirkakuna:

Yachachik ¿munankichu rimananchipa silumanta nina urmananpa kay llaktapi kawsak runakunata rupachinanpa?

⁵⁵ Chasna nishpankuna Jesuska tikrarishpan chay ishkantita piñashpa rimarka:

Kankunaka mana yachankichichu imashnami shunkuykichika kanahun. Ñuka mana shamushkanichu runakunata wañuchinaynipa, ashwan kishpichinaynipami shamushkani.

⁵⁶ Chaymanta shuk llaktamana rirkakuna.

Jesuska shuk runakunata rimarka imashnami payta katinankuna tiyan

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ñampita rihushkankunapi shuk runa kayllayashpan Jesusta rimarka:

Maytapas rishpayki kanta katinayani nishpa.

⁵⁸ Chaypi Jesuska aynirka:

¿Imatata yuyarishpayki katinayawanki? Kankunata rimani, mahaskunapa tiyan uchkunkunaka,

maypimi kawsanahun. Pishkukunapapas tiyan wasinstukunaka, maypimi samanahun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapaka mana nima ima tiyawanchu maypimi samasha.

59 Chaymanta shuk runata Jesuska rimarka:

Ñukata katiway.

Payka aynirka:

Yachachik, chapawankira yayayni wañushkata urku uchkupi churanaynikama. Chaywasha shuti kanwa risha.

60 Chayta rimashpan Jesuska aynirka:

Yaya Diospa shiminta mana kasunayakkunaka wañushkakunashina kashpankuna paykuna chay wañushkakunataka urku uchkupi churashpa tapanahuchun. Kanka runakunata yachachikriy Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta nishpan.

61 Chaymanta shuk runaka Jesusta rimarka:

Yachachik, ñukapas kanta katinayani. Chapawankira ayluynikunata rimak rishara kanwa rinaynita.

62 Chasna nishpan Jesuska aynirka:

Shuk runa kanuwanpi kawishpa rihushpanka manami washanma rikushpa rinmachu. Chasna rihumaka, shuk ratu kaspipi takarishpan tikrama. Chasnallatatami shuk runa ñukata katiwahukka tukuy shunkunmanta pacha munashpa katiwanan tiyan. Ñawpa rurashkaykitashina ruranayashpaykika chasnaka manami valinkichu Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsanaykipa.

10

Jesuska kanchis chunka runakunata kacharka

¹ Chaymanta yachachishkanwasha Jesuska yuyarirka achka llaktakunama rinata. Manarapas rihushpan kanchis chunka runakunata akllashpan kacharka paymanta puntiru rinankunapa. Ishkay ishkayta kacharka runakunata yachachinankunapa.

² Kachahushpan rimarka: Rikuychi, shuk atun chakrapi tarpu muyukuna pukushka kashpanka achka runakunata munanchi utkalla pallanankunapa, mana ismunanpa. Chasnallatata achka kay allpapi kawsak runakuna Yaya Diospa shiminta uyashpanguna kirinkakuna. Chasna kashpanpas mana achka yachachikkuna tiyanchu. Chayrayku Yaya Diosta mañaychi kachananpa ashwan paypa shiminta yachachikkunata.

³ Kunan riychi.

Kankunata kachahuni obeha wawakunatashina pumakuna chawpipi. Achka llaktakunapi purishpaykichi runakunaka kankunata chikninkakuna. Chayrayku ñukapi sinchikuychi.

⁴ Rihushkaykichipi ama apaychichu bulsata, kullkita, nima chakikichirayku ashwan shuk churarinata. Ñampipi shuk runata tinkushpaykichika ama shayarinkichichu kwintanaykichipa.

⁵ Shuk wasipi yaykushpaykichi chay wasipi kahushkakunata puntiru rimankichi Yaya Dios kankunata yanapachun wiñaypata kushilla kawsanaykichipa nishpa.

⁶ Chasna kushilla kawsanata munashpangunkuna Yaya

Dios chay rimashkaykichita paykunarayku paktachinkami. Mana munashpankunaka Yaya Dios paykunarayku mana paktachinkachu. ⁷ Maykan wasipimi kankunata kayanahun, chay wasillapi kipariyichi. Ama puñuk riychichu shuk wasipi shuk wasipi. Imatachari karanahun upyachinahun, chayta mikuyichi upyaychi. Shuk tarawak runaka munanmi pagay tukunata. Paykunaka chay mikunawami kankunata paganahun, Yaya Diospa shiminta yachachishkaykichirayku. ⁸ Shuk llaktapi paktashpaykichi shuk runakunapas kankunata kayankakuna. Imatapas kankunata karahushpankunaka mikuychilla. ⁹ Chaypi unkushka kahukkunata ampiyichi. Yachachihushpaykichi rimaychi ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa.

¹⁰ Shuk llaktapi paktashpaykichi chaypi kawsak runakuna kankunata mana yaykuchinayashpankunaka kanchama llukshishpaykichi rimankichi: ¹¹ Yaya Dios kankunata kastigankami, paypa shiminta mana uyanayashkaykichirayku. Ñukanchita mana yaykuchinayashpaykichipas kay rimananchita alita uyaychi ñami kallarihun Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi nishpa. ¹² Kankunata rimani, Yaya Dios shuk puncha sinchita kastiganan tiyan chay llaktapi kawsak runakunata. Ñawpa Sodoma llaktapi millaypata rurak runakunamanta pasatami Yaya Dioska paykunata kastiganka.

*Jesuska mana kasunayak runakunata rimarka
(Mt 11.20-24)*

¹³ Jesuska rimashpalla katirka: Ay kankuna Korasín llaktapi kawsak runakuna. Ay kankuna Betsaida llaktapi kawsak runakuna. ¡Imashna kastigushi kankunarayku kanka! Kankunawa kashpayni atun yachaywa achka ruranakunata rurashpaynipas kankunaka Yaya Diosta mana kasunayashkankichichu. Chay Yaya Diospa mana akllashkan Tiro llaktapi, Sidón llaktapi kawsakkuna rikunahuma karka atun yachaywa rurashkaynikunata, Yaya Diosta kasunahuma karka. Chay urasslapi paykunaka yapa pinkaywa llakirishpankuna wakanahuma karka, millaypa rurahushkankunata sakishpankuna alitana ruranankunapa. ¹⁴ Yaya Dioska kastiganan punchapi Tiro, Sidón llaktakunapi kawsak runakunamanta kankuna Korasín, Betsaida llaktakunapi kawsak runakunata ashwan sinchita kastiganka. ¹⁵ Kankuna Kapernaum llaktapi kawsak runakuna ¿imaraykuta yuyarinkichi Yaya Dios ñukanchita siluma pushanka nishpa? Mana chasnachu. Nina mana wañukmami rinaykichi tiyan, ñukata mana kiriwashkaykichirayku.

¹⁶ Chaymanta Jesuska kachanan runankunata kutikashka rimarka: Maykanpas kankunata uyashpankunaka ñukatapas uyawanahun. Maykanpas rimahushkaykichita mana uyanayanchu, ñukatapas mana uyanayawanchu. Chasnallatata ñukata mana kasunayak runaka kachamuwashka Yaya Diostapas mana kasunchu nishpa.

*Chay kanchis chunka ishkay Jesuspa
kachashkan runankuna kutirkakuna*

¹⁷ Chaymanta chay kanchis chunka ishkay Jesuspa kachashkan runankuna achka llaktakunapi yachachishpa purirkakuna. Chaypina yapa kushilla kutishpankuna Jesusta kwintarkakuna:

Yaya Jesús, kan ñukanchita atipachishpayki rimashpanchi supaykunapas ñukanchita kasushpankuna runakunamanta llukshishkakuna.

¹⁸ Chasna chay runankuna kwintashpankuna Jesuska rimarka:

Ari, ñuka kankunata atipachishpaynimi supaykunata winsishkankichi. Chasnashpaykichi rikushkani supaykunapa atun apunkunata rayushina silumanta urmahushkata. ¹⁹ Chay supaykuna machakuya uputinti sulimanwa waklichikshina kankunata shunkuykichipi waklichinayanahun. Ñuka kankunata atipachishkani tukuy supaykunata winsinaykichipa, kankunata mana imanachinankunapa. ²⁰ Yapa achkata kushikunkichi supaykunata runakunamanta llukshichishkaykichirayku. Kankunata rimani, ashwanta kushikuychi shutikichika silupi killkarishka kashkankunarayku wiñaypa Yaya Dioswa kawsanaykichipa.

*Yaya Diospa Espíritun Jesusta kushichirka
(Mt 11.25-27; 13.16-17)*

²¹ Chasna chay runankunata rimashpan Yaya Diospa Espíritun Jesusta sumakta kushichirka. Chaypina Yayan Diosta rimarka: Yayayni, yapa alimi kanki. Atun yachaykiwa silupi allpapipas kamachikmi kanki. Kushikunimi mana yachakchu

kani nishpa yuyarik runakunallata yachaykita asirtachishkaykirayku. Chay yachak kanankunata yuyarik runakunata mana asirtachishkankichu yachaykita. Ari Yayayni, kan kikin munashkaykirayku chasna rurashkanki.

²² Yayanta chasna mañashkanwasha runankunata rimarka: Yayaynimi rimawarka ñukalla tukuyta kamachinaynipa. Payllami ñukata alita riksiwan. Kankunaka manami alitachu riksiwankichi. Chaymantapas Yaya Diospa Wawan kashpayni ñukallami payta alita riksini imashnami kan. Maykankunallatami ñuka riksichini, paykunallami Yayayni Diosta riksinkakuna.

²³ Chaymanta runankunallawana kahushpan rimarka: Kushilla kankakuna kankunashina rurahushkaynita rikukkuna, yachachihushkaynita uyakkunapas. ²⁴ Kankunata rimani, ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkuna, achka apu wañukunapas ruranaynita yapa rikunayarkakuna, yachachinaynita yapa uyanayarkakuna. Tukuy paykunaka mana rikuwashpankunara mana uyawashpankunara wañurkakuna.

*Jesuska ali yanapak samaritano runamanta
yuyachishpa yachachin*

(Mt 19.16; 22.35-40; Mk 12.28-34)

²⁵ Chaymanta shuk puncha Moisespa killkashkanta shuk yachachikka Jesusta kayllayashpan tapurka:

Yachachik ¿imata rurashpaynita atipaynima Yaya Dioswa silupi wiñaypa kawsanata?

²⁶ Jesuska aynirka:

Chay ñawpa Yaya Diospa killkachishkanpi
¿imatata ruranaykipa riman?

²⁷ Chay runaka aynirka:

Tukuy shunkuykimanta pacha Yayayki
Diosta sumakta yuyashpa, sumakta munashpa
kawsanayki tiyan. Payta yuyahushpaykika
alikunata yuyarishpa rurashpa kawsanayki
tiyan. Chaymantapas runa masikikunata yuyay
kan kikitashina nishpa.

²⁸ Chaypina Jesuska aynirka:

Alitami ayniwashkanki. Tukuy ri-
mawashkaykita rurashpaykika Yaya Dioswa
silupi wiñaypa kawsak rinkimi.

²⁹ Chay yachachikka runa masinta mana
yuyahushpanpas yuyanata munakshina
tukushpan Jesustana tapurka:

¿Maykan runataya kan runa masinika payta
yuyanaynipa?

³⁰ Chaypina Jesuska yuyayninmanta shuk kwin-
tuwa yuyachishpa aynirka:

Shuk runa Jerusalén llaktamanta Jerikó
llaktama rirka. Ñampipi rihushpan shuwakuna
payta tinkurkakuna. Chaypi tukuy paypa
tiyapushkanta kichurkakuna churar-
ishkankunatapas. Kaspiwa waktashpankuna
lismayachishpa wañushkatashina sakimurkakuna.

³¹ Chay uraslla shuk saserdote shamuhurka
chay ñampillatata. Riku hushpan chay makashka
runa wañuhukta, mana yanapanayashpan
karullata pasarka. ³² Chaymanta Yaya Diospa
wasinpi saserdoteta shuk yanapak pasarka
chay ñampillatata. Pay ñawpa kawsak Levipa

miraymanta karka. Wañushkatachina rikushpan karullata pasarka. ³³ Chaymanta Samariamanta runa shamurka chay ñampillatata. Chay lismayashkata rikuhashpan yapa llakichirka. ³⁴ Kayllayashpan chay runata, uchillastu vinuta uchillastu aseitewa chapushpan pitirishkankunata kakurka ampirinanpa. Chaymanta llachapawa wankupurka. Atarichishpan sikachirka pay kikinpa burrun awapi. Shuk puñuna wasima pushashpan sirichik rirkta kuyrananpa. ³⁵ Kayantima chay Samariamanta runa shuk llaktama rihushpan wasi amuta kullkita pagashpan rimarka: Kuyrapanki kay unkushka runata. Kay kullki kushkaynimanta ashwanta gastashpaykika kutimushpayni kutichishkayki nishpa.

³⁶ Chaypina Jesuska chay yachachikta tapurka: Kunanka yuyariy. Chay kimsa runakunamanta ¿maykanta chay shuwakuna lismayachishkata yuyak runa karka?

³⁷ Chaypina chay runaka aynirka:
Chay llakichishpan yanapak runami makarishka runata sumakta yuyarka.

Chasna aynishpan Jesuska rimarka:
Kanpas chay yanapak runashina tukuy runa masikikunata yanapashpa kawsay.

Jesuska Martapa Mariapa wasinpi yaykushpan yachachirka

³⁸ Jesús runankunawa ñampita rihushpan shuk uchillastu llaktapi paktarka. Chaypi shuk warmi Marta shutiyu Jesusta kushikushpa wasinpi yaykuchirka.

³⁹ Martapa tiyarka shuk ñañan Maria shutiyu. Mariaka Jesuspa chakin kuchupi tiyahurka yachachihushkanta uyananpa.
⁴⁰ Chaykama Martaka mikunata yanuhurka Jesusta karananpa. Achkata tarawashpa musparihurka. Chaypina Martaka Jesusta rimarka:

Yachachik ¿manachu llakichiwanki? Ñañaynika sakishka tukuyta sapallayni ruranaynipa. Rimay payta yanapak shamuwananpa.

⁴¹ Chasna nishpan Jesuska aynirka:

Marta, Marta, musparishpa kahunki chay tukuy imakunata ruranaykipa.
⁴² Tarawanaykimanta ashwan ali kama, yachachihushkaynita yachakunaykipa. Mariaka alita yachakuhun. Mana munanichu yachakuhushkanta sakinanpa. Kay yachakuhushkantaka nima pi kichunkachu.

11

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diosta mañashunchi

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Shuk puncha Jesuska Yayan Diosta mañahurka. Mañanata tukuchishpan shuk runan kayllayashpa rimarka:

Yaya Jesús, ñukanchitapas yachachiy Yaya Diosta mañanata imashnami Bawtisak Juanka runankunata yachachirka.

² Chasna tapushpan Jesuska rimarka:

Mañahushpaykichi kasna ninkichi:
 Yaya Dios, kanllami kanki yayanchika.

Yanapay tukuy runakuna kanta yapa ali
kanaykita yuyanankunapa.

Kay allpata ali kamachinaykita ruray.

³ Karan puncha ñukanchita kuy mikunanchita.

⁴ Yaya Dios, ñukanchita llakichiy mana alita
rurashkanchikunamanta. Chasnallatata
ñukanchipas runa masinchikunata
llakichinchi tukuy ñukanchita mana alita
rurashkankunamanta.

Ama sakiychu supay ñukanchita pantachichisha
nishpa sinchita kamashpan mana aliqui-
nata rurananchipa, ashwan kishpichiy
ñukanchita tukuy millaypakunamanta.

⁵ Jesuska ashwanta asirtachinayashpan shuk
yachachinata rimarka: Akuychi yuyarishunchi.
Shuk munashkayki amigu tiyashpanka chawpi
tutapi wasinma tapuk rinkima: Wawkinistu, shuk
uchillastu mikunaykita kuway. ⁶ Kunalla shuk
wawki karumanta wasinipi paktamushka. Mana
tiyawanchu mikunaynika karanaynipa. ⁷ Payka
wasin ukumanta rimama: Ama killachiwaychu.
Punkuka sumaktami taparishka. Wawayniku-
naka puñuhunkunami ñukawa. Mana atipanichu
nima imata kanta kunata.

⁸ Kankunata rimani: Yuyashkan amigun kash-
pantata mana kushpanka ¿manachu atarishpan
kuma maykantami munahun mana ashwanta kil-
lachiy tukunarpa?

⁹ Chayta yuyachishpa rimani, munashkayki-
chita tapuychi Yaya Diosta, payka kankunata
kunkami. Yaya Diosta maskashpaykichika
payta tarinkichimi. Paypa kamachinanpi
yaykunayashpa punkupi kayahukschina

kashpaykichi Yaya Dioska kankunata yaykuchinkami. ¹⁰ Maykanmi tapun, paytaka kunkami. Maykanmi maskan, tarinkami. Maykanmi punkupi kayan, payraykuka paskankami.

¹¹ Shuk wawa yayanta challwata tapushpanka yayanka mana kumachu shuk machakuyata mikunanpa. ¹² Chasnallatata shuk lulunta tapushpanka lulunranti mana kumachu uputintita mikunanpa. ¹³ Kankuna mana alita rurashpa kawsakkuna kashpaykichipas wawaykichita alikunallata kunkichi. Ashwan silupi kawsak Yayanchi Dios suma ali shunkuyuta tapushpaykichika kankunata paypa Espirituntami kunka.

*Runakuna yanka rimarkakuna Jesuska supaypa yachayninwami kahun nishpa
(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)*

¹⁴ Shuk puncha Jesuska shuk runamanta supayta llukshichihurka. Chay runaka supay paypi kashkanrayku mana atiparkachu rimanata. Supayka chay runamanta llukshishpan chay runaka mushumanta rimarkana. Chayta rikushpankuna runakunaka mancharirkakuna. ¹⁵ Shukkunaka rimarkakuna: Kayka supaykunapa apun Beelsebupa yachayninwami supaykunata llukshichin.

¹⁶ Shukkunaka yapa runakunata riksichinayashpankuna Yaya Diospa mana kachashkan kananta Jesusta tapurkakuna:

Ñukanchirayku ruray Yaya Diospa yachayninwa shuk nima ima uras rikushkanchita nishpa.

¹⁷ Jesuska yuyarihushkankunata yachashpan rimarka:

Maykan llaktakunapi apukunapura chikninakushpa wañunakuhushpankunaka chaypi kawsak runakunaka llampumi tukurinkakuna. Chasnallatatami shuk wasipi kawsakpura chikninakushpa makanakuhushpankunaka chasnaka shikwarinahumi. Supayka mana wichumachu supay masinkunata shikwarinankunapa paykunapura. ¹⁸ Chasnallatata supaykunapa apun paypa kamachishkankunawa piñanakushpankuna paykuna kikin rurahushkankunata waklichinahuma. Chasnashpankuna ¿imashnataya payka alita kamachima? Kankuna niwankichi Beelsebupa yachayninwami supaykunata llukshichin nishpa. ¹⁹ Chasna kashpanka ¿pita kankunata katikkunataka yanapan supaykunata runakunamanta llukshichinankunapa? ¿Paykunapas Beelsebupa yachayninwachu supaykunata runakunamanta llukshichinahun? Kankunaka alitami yachankichi Yaya Dios paykunata yanapananta. Chayraykumi paykuna kikin rikuchinahun kankuna yankamanta rimawahushkaykichita. ²⁰ Yayayni Diospa yachayninwami supaykunata llukshichini. Chay rurashkaynita rikushpaykichi yachankichi Yaya Diospa ali kamachinan chawpikichipi ña kallarishkanta.

²¹ Rikuychi. Shuk sinchi runa sumakta alicharishka kashpanka lansanwa wasinta sumakta kuyran, tukuy imankunata sumakta wakaychan mana shuwanankunapa nima imata. ²² Shuk paymanta ashwan sinchi runa

shamushpanmi payta winsishpan lansanta kichunka, maypimi pay sinchikurishka kahurka. Tukuy ima tiyahushkata apashpan paywa pakta kahukkunawa chawpinakun. Chasnallatata ñukami kani chay winsik runashina, chayrayku supaykunata llukshichihuni. ²³ Kankuna mana kiriwashpaykichika chikniwahunkichimi. Runakunata ñukamanta alita yachachishpa mana yanapawashpaykichika pantachichishpa ñukamanta anchuchinkichi.

²⁴ Jesuska shuk yachachinata yachachihushpan kasna nirka: Shuk supay shuk runamanta llukshishpanka yaku illa allpakunapi purin maskashpa maypimi kawsanka nishpa. Mana maypi samananta tarishpanka yuyarin kutishara chay llukshishkayni runamallatata nishpa. ²⁵ Kutishpanna chay runata tarikrin shuk wasi suma chusha picharishkatashina. ²⁶ Chayta rikushpan kanchis paymanta ashwan millaypata rurak supay masinkunata kayakrin chaypillatata kawsak shamunankunapa. Pushamushpan chay runapina yaykunahun kawsanankunapa. Chaymantana chay runaka ñawpamanta ashwan millaypakunatana rurashpa kawsan. Kankunaka yapa millaypata rurak kashpaykichimi chay achka supay yaykushka runashina kankichi.

Pikunami kushilla kankakuna

²⁷ Jesús chay shimikunata rimahushpan shuk warmi chawpinkunamanta kaparishpa rimarka:

¡Kushilla kachun, maykan warmimi kanta wawayashpa chuchuchishpa wiñachirka!

²⁸ Payka aynirka:

Ashwan kushilla kankakuna, maykankunami
Yaya Diospa shiminta uyanahun kasunahun.

*Manakirinayak runakuna Jesusta tapurkakuna
Yaya Diospa yachayninwa rurashkanta rikuchinanpa*

(Mt 12.38-42; Mk 8.12)

²⁹ Achka runakuna paypa kuchunpi tantarishpankuna Jesuska rimarka: Kankuna kay punchakunapi kawsak runakuna mana ali yuyayyukunachu kankichi. Yaya Diospa yachayninwa ruranaynita rikunayankichi. Chasna tapuwashpaykichipas manami rurashanchu. Kayllatami rikunkichi, imashnami Yaya Dios chay ñawpa paypa yachayninwa yachachik Jonás* wañuta kacharka yachachinanpa, chasnallatatami ñukatapas kachawashka. ³⁰ Imashnami Jonaska Níne llaktapi kawsakkunata mana alita rurashkankunata rikuchirka, chasnallatatami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kay punchakunapi kawsak runakunata millaypa rurashkankunata rikuchini. ³¹ Ñawpa shuk atun apu warmi yapa karu llaktamanta shamurka, atun apu Salomón yapa yachaywa rimahushkanta uyananpa. Ñukaka Salomonmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas manami kiriwanayankichichu. Chayrayku Yaya Diospa kastiganan punchay karu llaktamanta atun apu warmika atarishpan kankuna kay punchakunapi kawsak runakunamanta uchata rurashkankichi nishpa Yaya Diospa puntanpi rimanka. ³² Chasnallatata

* **11:29** Rikuy kastellano Bibliapi Jonás 3.4-5

Yaya Diospa kastiganan punchapi Ninivepi kawsak runakunaka kay punchakunapi kawsak runakunata atarishpa uchata rurashkankichi nishpa rimankakuna. Chay runakunaka Jonaspa rimashkanta uyashpankuna kallarirkakuna alita ruranatana. Ñukaka Jonasmanta ashwan atun yachayyu kashpaynipas manami kirinayawankichichu.

Jesuska yachachin shuk lamparin punchayachikshina kawsananchipa

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Chaymantapas Jesuska nirka: Nima pi lamparinta apichishpan pakashpa churamachu kawitu ukupi. Ashwan churanchima awapi lamparín tiyachinapi chay wasipi yaykuhukkunata punchayachinanpa. ³⁴ Ñawiki kanrayku punchata rikuchikmi. Ñawiki ali kashpanka alita rikuk punchapi purihushkashina kawsanki. Ñawiki mana ali kashpanka amsapi purihushkashina kawsanki. ³⁵ Chayrayku alita kuyrariy tukuy kanpi punchata rikuchikshina tukuya alita riksichik asirtachik kashkaka mana waklishpa am-sashina tukushka kananpa. ³⁶ Tukuy yuyaykika shunkuykika punchashina ali kashpanka tukuy kawsaykika ali kanka, imashnami shuk lamparin suma puncha rikuchihushkashina.

Jesuska fariseokunata, Moisespa killkashkanta yachachikkunatapas piñarka

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 20.45-47)

³⁷ Chasna rimashkanwasha shuk fariseo Jesusta kayarka wasinpi mikuk rinanpa.

³⁸ Manara mikuhushpankuna israel runakuna

makinkunata mayllaripayanahun. Jesuska makinta mana mayllarishpa mikuhushpan chay fariseoka rikurayarka. ³⁹ Jesuska chay fariseopa mana alita yuyarihushkanta yachashpan nirka:

Rikuychi, kankuna fariseokunaka tukuy rurashkaykichiwa alita rikurishpaykichipas shunkuykichipika millaypa yuyayyu kankichi, shukkunapa ima tiyapushkanta llullachishpa shuwakuna. Pusilluta kallanata washanllata mayllak runakunashina kankichi, ukunta susyata sakinkichi. ⁴⁰ Mana ali yuyayyu runakunami kankichi. ¿Manachu yachankichi Yaya Dioska mana aychanchillata rurashkanta? Payka rurashka tukuy yuyayninchitapas. ⁴¹ Chayrayku shunkuykichita yuyaykichita alichashpaykichi charishkaykichimanta nima imayukunata ali yuyaywa kuychi. Chasna rurashpaykichirami shuti ali kankichi Yaya Diospa rikushkanpika.

⁴² Ay fariseokuna, jimashna kastigushi kankunarayku kanka! Kulantu, ali kiwa, tukuy mikuna yuyukunamantapas chunkamanta shukta Yaya Diosta kunkichi. Chasna Yaya Diospa kamachishkanta shuk parti paktachishpaykichipas chay ashwan ali kasna nishkan kamachishkankunata mana paktachinkichichu: Alillata rurashpa rimashpa kawsaychi. Runa masikichita yuyashpa yanapaychi. Yaya Diostapas yuyashpa kawsaychi nishpa. Chay kamachishkankunataka paktachinaykichi tiyan chay shukkunawa pakta.

⁴³ Ay fariseokuna, jimashna kastigushi kankunarayku kanka! Tantarinanchi wasikunapi munankichi tukuymanta suma tiyarinakunapi

tiyarinata, runakuna kankunata aputashina rikuwashkankunata rikuchishpa. Ñampikunapi plasakunapi purishpaykichi yapa munankichi tukuy runakuna kankunata aputashina saludanankunapa.

44 Ay fariseokuna, jimashna kastigushi kankunaryku kanka! Llullachiysikunami kankichi. Wañushkakunata churashpa kanchamanta mana riksiyঁa sumakta tapashka uchkushinami kankichi. Mana rikuchinkichichu ukupi millaypa kahushkaykichita. Runakunaka awanta purishpa pasanahuma, mana yachanahumachu imami ukupi tiyahun.

45 Chasna nishpan Moisespa killkashkanta shuk yachachikka rimarka:

Yachachik, chasna rimashpayki ñukanchitapas piñahukshinami mana ali kashkanchita rimahunki.

46 Chaypi Jesuska aynirka:

Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna, jimashna kastigushi kankunarykupas kanka! Shuk patrón runankunata llasha kargata apachihukshinami kankichi. Yaya Diospa shiminta yachachihushpaykichika yuyaykichimanta achka kamachinakunata yachachinkichi Yaya Diospatashina kasunankunapa. Chasna yachachishkaykichiwa nitishkashina rurahushpaykichipas nima shuk uchillastuta paykunata yanapankichichu. **47** ¡Ay, imashna kastigushi kankunaryku kanka! Ñawpa yaya rukuykichi wañukuna Yaya Diospa yachayninwa paypa shiminta yachachikkunata wañuchirkakuna. Kankunaka paykunapa

aychanta churashkankunata sumayachinkichi.
48 Chasna rurashkaykichiwa rikuchinkichi, ñawpa
 yaya rukuykichikunapa rurashkankuna ali
 kananta nihuksina kanaykichita. Paykuna
 Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunata
 wañuchirkakuna. Kankunaka paykunapa aychanta
 churashkankunata sumayachinkichi.

49 Chayraykumi Yaya Dioska atun yachayyu
 kashpan rimarka: Kachashami yachayniwa
 yachachikkunata, chaymantapas apostolniku-
 nata. Shukkunataka chiknishpa wañuchinkakuna,
 shukkunataka parisichinkakuna. **50-51** Yaya
 Dioska munduta rurashkanmanta pacha
 kunankama runakunaka achka paypa
 yachayninwa yachachikkunata chiknishpankuna
 wañuchirkakuna. Abelta ali runa kashpantata
 wawkinka wañuchirka. Chaymanta pacha
 runakunaka Yaya Diospa yachayninwa achka
 yachachikkunata wañuchirkakuna. Chaywasha
 Sakariastana Yaya Diospa wasinpi wiwakunata
 rupachina tuchpashina kuchupi kahushpanpas
 wañuchirkakuna. Kunan kankunapas tukuy
 paykunapa mana alita rurashkankunata
 yachashpaykichipas chasnalla rurashpa
 katinkichi. Chayraykumi Yaya Dioska
 manana chapankachu tukuy chaykunamanta
 kastigananpa. Kankunataka atuntami
 kastiganka.

52 Ay Moisespa killkashkanta yachachikkuna
 ñimashna kastigushi kankunarayku kanka! Mana
 alita yachachishpaykichi runakunata arkankichi
 shutipa ali kashkata yachanankunapa. Kankuna
 kikin mana munashkankichichu uyanata, imash-

nami Yaya Diosta riksinkichi. Chasna kashpaykichi Yaya Diosta riksinayak runakunatapas pantachinkichi payta mana riksinankunapa.

⁵³ Jesuska chasna rimashpan Moisespa killkashkanta yachachikkuna, fariseokunapas yapa piñarishpankuna kallarirkakuna achkata tapunata. ⁵⁴ Chasna tapurkakuna Jesús shuk shimita pantachishpa rimananpa, chaymanta payta uchachishpankuna apunkunana wañuchichinankunapa.

12

Jesuska yachachin mana ali kawsahushkan-chita alishina tukushpa mana pakananchipa

(Mt 10.26-27)

¹ Jesús yachachihushkanpi achka waranka runakuna tantarirkakuna. Kichkikta shayarishpankuna tankanakushpa paykunapura kahurkakuna. Chasna tantarishpankunapas Jesuska puntiru runankunallata rimarka: Kuyrariychi fariseokunapa yuyayninkunamanta. Paykunaka rimanahun Yaya Diosta alita kasunankunata. Chasna rimashpankunapas manami alitachu ruraspa kawsahunkuna. Chasna mana ali yuyayyu kashpankuna runakunata yachachinahun paykunashina llullachikkuna tukunankunapa.

² Nima shuk rimashkanchika, rurashkanchika pakalla kiparinkachu. Tukuy yuyayta shunkunchipi pakahushkanchitaka Yaya Dios tukuy runakunata riksichinka. ³ Chasna kashpan pakalla rimashkaykichita tukuy yachankakuna. Wasi ukupi punkuta tapashpa

alimanta rimashkaykichita wasi awamanta kaparishkatashinami tukuy uyankakuna.

Jesuska yachachin chiknik runakunata mana manchananchipa

(Mt 10.28-33; 12.32; 10.19-20)

⁴ Munashkayni wawkinikuna paninikuna, kankunata rimani, ama manchaychichu aychaykichillata wañuchinata atipak runakunata. Manami ashwanta kankunata atipanahunchu ruranata. ⁵ Ñukaka kankunata rimani pitami manchanaykichi tiyan. Kankunata wañuchishkankunawasha nina mana wañukma wichunata atipak Yaya Diosta, payta shuti manchaychi.

⁶ Yuyariyichi pishkukunapi. Mana yapa chaniyu kashpankuna pichka pishkustukunata ishkay kullkistullawa atipanchi rantinata. Chasna kashpankunapas Yaya Dioska mana kunkarinchu nima shukta paykunamanta. ⁷ Yaya Dios kankunatapas alita kuyran. Pishkukunamanta ashwan pasatami kankunata yuyan. Kankunata yuyashpan alita riksin. Nima shuk uchilla chukcha umaykichipi tiyashkaka paymanta kishpinchu. Chayrayku ama manchaychichu nima pita nima imatapas.

⁸ Kunan kankunata rimani, maykan runami mana pinkashpa ñukamanta riman runa masinkunapa puntankunapi ñukami Jesusta katik kani nishpa, paymantaka ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runapas angelkunapa puntanpi Yaya Diosta rimasha kay runata riksinimi nishpa. ⁹ Maykanmi runa masinkunapa puntanpi

pinkashpa ñukamanta payta mana riksinichu nishpanka ñukapas angelkunapa puntanpi kay runata mana riksinichu nishpa Yaya Diosta rimasha.

¹⁰ Maykan runami piñarishpan millaypata riman ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta, paytaka Yaya Dioska llakichinkami. Maykan runami Yaya Diospa Espiritunmanta piñarishpan millaypata riman, chaytaka Yaya Dioska manami llakichinkachu.

¹¹ Chiknik runakuna kankunata apishpa pushankakuna tantarina wasikunapa apunkunama, llaktaykichipa apukunamapas. Chasna apiy tukushpaykichipas mana yapa yuyarishpa kaychichu ¿imashnashi aynisha? ¿imatashi rimasha? nishpa. ¹² Chay urasmi Yaya Diospa Espiritunka kankunata yuyachinka imashnami rimankichi.

Jesuska shuk yapa achka kullkiyu mitsak runakunamanta yuyachishpa yachachin

¹³ Chaypi chay achka runakunapa chawpinkunamanta shuk runa Jesusta rimarka:

Yachachik, kanmi kanki atun yachayyu. Chasna kashpan wawkinita rimapay chawpinakunanchipa yayayni wañupa charishkanta.

¹⁴ Jesuska mana munashpan aynirka:

Runa masini, mana shamushkanichu shuk apushina kankunata yanapanaynipa rimanakushpa kahushkaykichipi alichanaykichipa, nima yayayki wañupa charishkanta chawpinakunaykichipa.

¹⁵ Tukuy runakunatana rimarka:

Alita yuyariyichi. Ama imaykichita mirachi-nayashpa kawsaychichu. Runapaka achka iman tiyahushpanpas mana kushillachu kawsama kay mundupi.

¹⁶ Chaymanta chaypi kahukkunata yachachinanpa Jesuska kwintarka: Tiyarka shuk runa achka imayu. Shuk wata chakrankunapi tarpunkunaka yapa achkata muyuyarkakuna. ¹⁷ Chay runaka yuyarirka ¿imatashi ruraynima? Mana tiyawanchu ashwan wasinika pallashkaynita wakaychanaynipa. ¹⁸ Payka yuyarishpan nirka: Ña yachani imashnami rurasha. Kay uchilla wakaychana wasinikunata urmachishara ashwan atun wakaychana wasikunata ruranaynipa. Chaypi tukuy pallashkaynikunata ashwan ima tiyawashkakunatapas wakaychasha. ¹⁹ Chaymanta ñuka kikinta rimasha: Kunanka tiyanmi achka wakaychashkaynikunaka achka watarayku. Chayrayku samashanllana. Mikushpa upyashpa kushilla kawsasha. Manana tiyawanchu nima imamanta yuyarishpa kanaynipa. ²⁰ Chaypi Yaya Dioska payta rimarka: Kanka yuyay illa runami kanki. Kunan tutallami kawsaykita kichushkayki. Wakaychahushkaykika ¿piraykushi kanka? nishpa. ²¹ Chasnami kan, maykanmi pay kikinraykulla tukuy imankunata wakaychan. Yaya Diospa rikushkanpika nima imayushinami kan.

*Yaya Dioska mana kunkarinchu nima shuk wawanta
(Mt 6.25-34)*

²² Chaymanta Jesuska runankunata rimarka: Kankunata rimani, ama yanka muspariychichu *¿imatas* mikushu kawsananchipa, imatashi churarishu? ²³ nishpa. ²³ Kawsananchimi mikunamanta ashwan valik kan. Chasnallatata aychanchimi churarinanchimanta ashwan valik kan.

²⁴ Yuyariyichi pishkukunapi. Paykunaka nima shuk muyuta tarpunahunchu mikunankunapa. Paykunapaka nima tampunkunaka tiyanchu pallashkankunata wakaychanankunapa. Mana nima shuk muyuta tarpushpankunapas Yaya Diosmi paykunataka kun mikunankunata. Pishkukunamanta pasatami Yaya Dioska kankunata yuyan. Payka kankunata tukuy munashkaykichitami kun. ²⁵ Chaymantapas kawsanaykichita yapa yuyarishpaykichipas nima shuk urata atipankichichu mirachinata. ²⁶ Nima uchillastuta atipashpaykichi mirachinata kawsaykichita *¿imaray*kutaya musparinkichi shuk imakunaraykuka?

²⁷ Rikuychi chay suma sisakunata, imashnami wiñanahun. Paykuna nima tarawanahunchu, nima puchkanahunchu llachapankunarayku. Mana tarawashpankunapas suma churarishka kanahun. Ñawpa atun apu Salomonpa yapa suma ali churarishkanmanta chay sisakunaka ashwan alita rikurinahun. ²⁸ Kiwakunaka chakirinalla rupachinalla kashpanpas Yaya Dioska suma sisayukunata ruran. Chayta rikushpa *¿imaray*kuta mana kirinkichichu Yaya Dioska kankunata ashwan alita kuyrananta?

²⁹ Chayrayku ama musparishpa maskaychichu

mikunaykichita upyanaykichita. Nima yapa yuyarishpa kawsaychichu. ³⁰ Yaya Diosta mana kasuk runakuna tukuy chaykunallata yuyarishpa kawsanahun. Kankunaka ama paykunashina kawsaychichu. Ashwan kankunapaka tiyanmi alita kuyrak yanapak Yayaykichi Dios. Paymi yachan tukuy ima munahushkaykichitaka. ³¹ Kankunaka tukuy shunkuykichimanta pacha Yaya Dios kankunata kamachinanta munashpa kawsaychi. Chasna kawsashpaykichimi tukuy munashkaykichitapas Yaya Dioska kankunata kunka. ³² Munashkayni obehakunashinami kankichi. Mana achka kashpaykichipas ama manchaychichu nima imata. Yaya Diosmi kankunata yuyashpan munan paywa pakta wiñayparayku ali kamachihushkanpi kawsanaykichipa.

³³ Yaya Dios ñukanchita yuyashpan kankunapas runa masikichita yuyashpa yanapashpa kawsaychi. Kullkikichi mana tiyashpanka rantichik riychi charishkaykichita. Chay kullkiwa nima imayu runakunata yanapaychi. Chasna rurashpaykichimi silipi apinaykichi sumakunata mirachinkichi. Chaypi charishkaykichi ka mana mawkayankachu, nima tukurinkachu. Chaypika shuwakuna mana yaykunahunchu, kumehenkunapas mana mikunahunchu. ³⁴ Chayrayku alita yuyariychi imatata ashwanta munankichi. Imaykichikunata mirachishpa kawsahushpaykichika chayllatami yuyarinkichi tukuy shunkuykichimanta pacha. Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsahushpaykichika tukuy shunkuykichimanta pacha payllatami

yuyankichi.

Suma alicharishka chapanamanta riman

³⁵⁻³⁶ Jesuska runankunata rimashpalla katirka: Rikuychi, shuk patrón kasaranan fiestamanta wasinma kutimushpan runankunaka kayashkanta uyashpankuna utkalla punkuta paskanahun payta yaykuchinankunapa. Chay runankuna alicharishka payta chapanahuma, paktashpan utkalla yaykuchinankunapa. Chasnashina kankunapas alicharishka chapawaychi kutimunaynita lamparín sintichishkawashina. ³⁷ Kushilla kankakuna maykankunatami patronka shamushpan payta chapashpa kahukkunata tarin. Alita uyawaychi. Paykunata tiyachinka, pay kikin alicharishpa paykunata karananpa. ³⁸ Patronka chawpi tutapi, mana kashpaka pakarinapi paktamushpan kushilla kankakuna maykankunatami payka alita chapashpa kahukkunata tarik shamun.

³⁹ Kankuna alita yachankichi, wasi amuka yachashpan ima urasmi shuwaka shamunka, mana puñushpachu uyashpalla chapama wasinpi mana shuwaka yaykunanpa. ⁴⁰ Chasnashina kankunapas tukuy uras alicharishka chapawaychi. Kankuna nima yuyarihushkaykichipi ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka shamusha.

*Jesuska ishkay kamachina runakunamanta
yuyachishpa yachachin
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ Chay uras Pedroka tapurka:

Yaya Jesús ¿chay yachachinawa ñukanchillatachu yachachishkanki? Mana kashpaka ¿tukuyraykuchu rimashkanki?

⁴² Chaypi Jesuska aynirka:

Shuk patrón shuk llaktama rinanpa shuk ali yuyayyu tukuy uras alita rurak runanta kamachirkka tukuy runan masinkunata tarawachinanpa. Chaymanta rimarka mikuna uras paykunata alita karananpa. ⁴³ Chay runanka kushillami kanka patroynin kutimushpan paypa kamachishkanta alita paktachishpa kahushkanpi tarik shamushpanka. ⁴⁴ Alita uyawaychi. Chasna alita kasuk runanta patroyninka churanka tukuy ima tiyapushkanta kuyrak kananpa.

⁴⁵ Chay kamachishkan runanka millaypa yuyayyu kamaka, yuyarima patroynika unayahunra, mana utka shamunkachu nishpa. Chasna yuyarishpan kallarima chay tarawak runakunata, warmikunatapas makashpa parisichinata. Pay kikinlla mikushpa, upyashpa machashpa kawsama. ⁴⁶ Chasna mana alita rurashpa kawsashpan mana nima yuyarihushkanpi patroyninka kunkaymanta paktama. Chasna tarik shamushpan chay kamachishkan runantaka sinchita kastigama, imashnami tukuy mana kasuk runakunaka kastigay tukunahun chasna.

⁴⁷ Shuk runaka yachashpantata patronpa munashkanta mana rurashpanka yapatami kastigay tukunka. ⁴⁸ Maykan runachari mana alita yachashpan mana alita rurashka, chayka mana yapatachu kastigay tukunka. Achka yachayta kuy tukushkataka, achkatami

Yaya Dioska tapunka ¿yachashkaykita rurashpa kawsashkankichu? nishpa. Chasnallatata achkata kuyrananpa kuy tukushkataka, paytaka Yaya Dioska tapunka ¿alita rurashkankichu maykantami kamachishkani? nishpa.

Jesusta katihushpanchimi payta mana munakkunaka ñukanchita chikninahun
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Jesuska yachachishpalla katirka: Ñukaka shamushkanimi ninawa rupachihukshina tukuy mana ali kashkata kulluchinaynipa. Yapa munaynima chay ninaka ña sintishpa rupachishpa kahushkatashina rikunata.
⁵⁰ Chasna kashpanpas yapa parisishpa wañunaynira tiyan. Chayta paktachinaynikama yapa manchayta llakiyta parisihuni.

⁵¹ Ama yuyariyichihu ñuka kay allpama shamushkaynirayku runakuna kushilla shuk yuyayllawana kawsanankunata. Kankunata rimani, shamushkaynirayku runakuna manana shuk yuyayllawa kawsankakunachu.
⁵² Kunanmanta pacha shuk wasipi kawsak ayllupura ñukaranti manana shuk yuyayllawa kushilla kawsankakunachu. Pichkamanta kimsa ishkayta chikninkakuna manana shuk yuyayllawa kawsashpangkuna. Mana kashpaka ishkay kimsata chikninkakuna manana shuk yuyayllawa kawsashpangkuna. ⁵³ Shuk mana kiriwak yaya kiriwak wawanta chikninka. Mana kiriwak wawa kiriwak yayanta chikninka. Shuk mana kiriwak mama kiriwak wawanta chikninka. Mana kiriwak wawa kiriwak mamanta chikninka. Shuk mana kiriwak swegra

kiriwak nueranta chikninka. Mana kiriwak nuera kiriwak swegranta chikninka.

Jesuska yachachin imashnami shamunan punchakunapi kawsashunchi

(Mt 16.1-4; Mk 8.11-13; Mt 5.25-26)

⁵⁴ Chaymanta Jesuska tukuy chaypi kahukkunata rimarka: Inti yaykuhushpan wayra shamuhushpan puncha amsayashpan chay uras ninkichi tamyankami nishpa. Chasnami kan. ⁵⁵ Chasnallatatami uraymanta sinchita wayraka shamuhushpanka rimankichi rupa kanka nishpa. Chasnami kan. ⁵⁶ Mana ali yuyayyu runakuna, yachakshina tukunkichi nima imata yachashpaykichitata. Siluta allpata rikushpaykichi yachankichi punchaka chasna tukuhukta. Rurahuskaynikunataka rikushpaykichi ¿imaraykuta mana asirtanayankichichu imatami ninayan, imashna punchakunapimi kawsahunkichi nishpa?

⁵⁷ ¿Imaraykuta mana munankichichu yuyarinata kankuna kikin, maykanmi ali, maykanmi mana alichu ruranaykichipa? ⁵⁸ Karan kankuna mana kasushkankichichu Yaya Diospa kamachishkanta. Chayrayku tukuy kankuna Yaya Dioswa alichanaykichi tiyan. Yuyariyichi. Shuk runata liwhushpayki payta mana pagashkaykirayku kanta apuma pushama. Ñampipi rihushpaykichi alichay chay kanta pushahukwa. Mana paywa alichashpaykika apupi kanta kastigachinka. Chay apuka runankunatami kunka paykuna kanta karselpi churanankunapa. ⁵⁹ Kanta rimani, chaymantaka

manami llukshinkichu, tukuy liwiskaykita paganaykikama. [Chay rimashkanwami Jesuska yachachinayarka: Manara Yaya Diospa atun kastiganan puncha paktarihushpanra uchata rurananchimanta anchurishpanchi Yaya Diostana tapunanchipa ñukanchita llakichinanpa.]

13

Jesuska yachachin millaypata rurashkanchimanta alitana rurananchipa

¹ Chay urasllatata shuk runakuna Jesusta kaylayamushpankuna rimarkakuna:

Galileamanta shuk runakuna wiwakunata wañuchihushpankuna Yaya Diosrayku rupachinankunapa, romano apu Pilatoka paykunata wañuchichirka. Chasna wañuchi yukushpankuna yawarninkunaka wiwakunapa yawarwa chapurirka.

² Jesuska paykunata aynirka:

Kankunaka yuyarinkichichari, chay Galileamanta runakunaka chasna kastigarishpa wañushkankunata tukuy Galileapi kawsak runakunamanta ashwan millaypata rurak kashkankunaryku. ³ Mana chasnachu. Kankunata rimani, millaypata yuyarishpa rurashpa kawsahushkaykichita mana sakishpaykichika kankunapas chasnallatatami kastigarishpa wañunkichi.

⁴ Chaymantapas Jerusalén llaktapi Siloé yaku mayanpi rurarishka torreka urmashpan chunka pusak runakunata nitirka. Chasna wañushpankuna yuyarinkichichari tukuy Jerusalenpi kawsak runakunamanta ashwan

millaypata rurak kashkankunata. ⁵ Mana chasnachu. Kankunata rimani, millaypata yuyarishpa rurashpa kawsahushkaykichita mana sakishpaykichika kankunapas chasnallatatami kastigarishpa wañunkichi.

⁶ Chasna nishpan shuk yachachinawa yachachishpalla katirka: Shuk runa igu muyuta chakranpi tarpurka. Chasna tarpushpan sakirka wiñananpa. Unaymanta rikunanpa rirka tarpushkaynika muyuyashkachari nishpa. Chasna rishpan mana tarirkachu nima shuk muyuta. ⁷ Chasna rikushpan chakranta kuyrakta rimarka: Kunanwa kimsaynin wata shamuhuni kay iguta rikunapa. Tukuy uras mana muyuyashkatachu tarishkani. Kuchuy. ¿Imaraykuta valin chasna tarpu mana muyuyakka? Yankamanta kaspi masinkunata yakuta kichuhun. ⁸ Chasna nishpan chay tarpu kuyrakka aynirka: Patroyni, kay watallata sakipay. Ñukaka sapinpi allpata pulbushpayni atallpa ismakunawa chapushpa churashara. ⁹ Chaywachari muyuyanka. Mana muyuyashpanka kuchushami wichunaynipa. Ari nishpan patronka sakirka.

Chasnashinami Yaya Dioska mana shuk ratulla kastiganchu. Ñukanchita yapa yuyashpan yanapan. Chasna yanapashpanpas payta mana kasshpanchika shutipami kastigay tukushunchi.

Jesuska samana puncha shuk warmi kumu washata ampirka

¹⁰ Shuk samana puncha Jesuska shuk tantarina wasipi yachachihurka. ¹¹ Chaypi tiyarka

shuk warmi, maykanmi chunka pusak watata unkushka karka, supay yaykushkanrayku. Chay warmipa washanka kumu karka, mana atiparkachu nima ima uras kuskayanata. ¹² Payta rikushpan Jesuska kayarka. Payta kayllayashpan rimarka:

Pani, ñami unkushka kahushkaykimanta ampirishka kahunki.

¹³ Chaymanta chay warmita makinwa llankarka. Llankashkanllawa chay warmipa washanka kuska tukurka. Chaypina chay warmika Yaya Diosta atunyachishpa kushichirka.

¹⁴ Chayta rikushpan tantarina wasipi kamachikka piñarirka Jesús samana punchapi ampishkanrayku. Chaypina tukuy chaypi kahukkunata rimarka:

¿Manachu sokta puncha tarawanapa kan? Chay punchakunapi shamuychi kankunata ampinanpa. Ama shamuychichu samana punchapika.

¹⁵ Chaypina Jesuska rimarka:

Kankunaka mana ali yuyayyukunachu kankichi. Kankunapa burruykichi wakraykichi watarishkata ¿manachu paskankichima yakuta upyachinaykichipa samana punchapika?

¹⁶ ¿Manachu Yaya Dios kay warmita ashwanta llakichin? Kay warmika Abrahampa miraymantami, Yaya Diospa akllashkan runakunamanta. Supay payta unkuchishpan chunka pusak wata watarishkashina karka. ¿Manachu ali pay watarishkashina kashkanmanta samana punchapi kishpichinaynipa?

17 Chasna rimashpan Jesuspa kuntrankunaka pinkarishka kiparirkakuna. Ashwan tukuy runakuna Jesuspa achka suma rurashkankunata rikushpankuna kushikurkakuna.

Jesuska yachachin imashnami Yaya Diospa ali kamachinanka

(Mt 13.31-33; Mk 4.30-32)

18 Chaymanta Jesuska rimarka: Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi ¿imawashi parihu kama? ¿Ima yachachinawashi kankunata asirtachinima? **19** Yuyariychi mostasa muyuta. Shuk runa chakranpi tarpushpan uchillastu kashpanpas wiñan chillka kaspishina tukunankama. Chasna atun tukushpan pishkukuna ramankunapi tiyarinahun, wasinstukunata ruranahun.

20 Chaymanta Jesuska rimarka: Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi ¿ima yachachinawashi kankunata asirtachinima? **21** Levadurata yuyariy-chi. Shuk warmi panta rurahushpan kimsa mati harinapi uchillastu levadurata yakuwa chapurishkata churan. Chaywa chapushpan tukuy harinaka panrayku alita punkin.

Jesuska yachachin pimi Yaya Diospa kawsananpi yaykunka nishpa

(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jesuska Jerusalenma rihushpan yachachirka atun llaktakunapi, uchilla llaktakunapipas, maytami pasarka. **23** Chaypi shuk runa payta tapurka:

Yachachik ¿shutipachu masnalla kishpinkakuna Yaya Diospa kastigananmanta silupi yaykunankunapa?

Chaypi Jesuska aynirka:

²⁴ Manami chasnalla yaykuypachu Yaya Diospa kawsanapika, kichki punkuta yaykuhukshinalla yaykunkichi. Chayrayku tukuy atipashkaykichita ruraychi yaykunaykichipa. Kankunata rimani, achkami yaykunayankakuna chay Yaya Diospa kawsanapi. Chasna kashpanpas manami atipankakunachu. ²⁵ Yaya Dios shuk wasi amushina kashpan shuk puncha kasnami kanka: Amun atarishpan wasin punkuta tapanka. Kanchapi kahushpaykichika rimankichi: Amigu, paskay punkuykita ñukanchipas yaykunanchipa. Wasi amuka ukumanta ayninka: Mana riksinichu kankunata, pikunachari kankichi nishpa. ²⁶ Chaypi kankunaka rimankichi: Mikupayarkanchi, upyapayarkanchi kanwa pakta. Kanmi yachachipayarkanki puntanchipi. ²⁷ Chaypina payka ayninka: Ñami rimashkani kankunata, mana riksinichu pikunachari kankichi. Tukuy kankuna mana ali rurakkuna anchuriychi ñukamanta.

²⁸ Chasna wichurishka kahushpaykichi sinchita parisishpa wakankichi, piñaywa kiruykichikunata kanirinkichi. Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi yaya rukunchi wañukuna Abrahamta, Isaakta, Jakobta, tukuy ñawpa Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunatapas chaypi kahukkunata rikunkichi. Kankunaka wichurishka kahushkaykichita yachankichi. ²⁹ Inti llukshinamanta, inti yaykunamanta, anakmanta, uraymanta runakuna tanta-rinkakuna Yaya Diospa ali kamachinan mushu

mundupi paywa pakta kushilla mikunankunapa.
30 Chasna kashpan maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuymanta ashwan mana valikchu kanahun, paykunamantami shukkuna Yaya Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan valichirishka kankakuna. Maykankunami kay allpapi kawsahushkanchipi runa masinkunapa rikushkanpi tukuymanta ashwan valichirishka kanahun, paykunamantami shukkuna Yaya Diospa rikushkanpi tukuymanta ashwan mana valikchu kankakuna.

Jesuska Jerusalenpi kawsak runakunamanta llakirishpan wakarka

(Mt 23.37-39)

31 Chay uras shuk fariseokuna Jesusta kayllayashpankuna rimarkakuna:

Apu Herodeska kanta wañuchichinatami munan. Chayrayku utkalla kaymanta llukshishpayki riy.

32 Chaypi Jesuska aynirka:

Rimak riichi chay mana ali yuyarikta, ñuka tukuy Yaya Diospa kamachiwashkanta ruranaynikamami kawsasha. Runakunamantami supaykunata llukshichinaynira tiyan, unkushkakunatas ampinaynira tiyan. **33** Kunan puncha, kayapas, ashwan shuk punchakunapas Yayayni Diospa kamachiwashkanta rurashpa purisharami. Mana kaypichu wañuchiwankakuna. Ñawpamanta pacha Yaya Diospa yachayninwa yachachikkunataka wañuchipayarkakuna Jerusalén llaktapi. Chayraykumi ñukapas wañuchiy tukunayni tiyan Jerusalenpillatata.

³⁴ Ay Jerusalenpi kawsak runakuna, yapa llakini kankunarayku. Ñawpamanta pacha Yaya Diospa yachaynina paypa shiminta yachachikkunata wañuchipayankichi. Chaymanta Yaya Dios kankunama kachashkan runakunatapas tukuy uras rumikunawa tuksishpa wañuchipayankichi. Ñukaka achka kuti kankunata wañuymanta arkanayashkani, imashnami shuk atallpa wawankunata rikran ukupi tantachishpan arkan wañuymanta. Chasna kankunata arkanayashpaynipas mana munashkankichichu. ³⁵ Rikuychi, kunan kankunata sakishpayni llaktaykichipi chunlla kiparinka. Kankunata rimani, manami rikuwankichinachu alicharishka kanaykichi punchakama. Chay urasmi rimawankichi: Yaya Diospa yanapashkan ali runami kanki. Yaya Diospa munashkanta ruranaykipa kachashkan kashpaykimi shamuhunki nishpa.

14

Jesuska samana puncha shuk runa punkirishkata ampirka

¹ Shuk samana punchapi Jesuska rirka mikunanpa shuk fariseo apupa wasinma. Chaypi shuk fariseokunaka Jesusta shuk kamachishkata mana kasunanta tarinayashpankuna payta pakallamanta ñawinkunata sipuyachishpa rikurayarkakuna. ² Chaypi Jesuspa puntanpi shuk punkirishka runa kahurka. ³ Payta rikushpan Jesuska Moisespa killkashkanta yachachikkunata, fariseokunatapas tapurka:

¿Imashnata yachachin Moisespa killkashkanka?
¿Samana punchapika unkushkakunata atipanchimachu ampinata manachu?

⁴ Chay runakunaka chunlla uyarkakuna. Mana aynishpankuna Jesuska chay unkushka runata llankashpan ampirka. Chaymanta rimarka wasinma kutinanpa. ⁵ Chaypi kahukkunatana rimarka:

Kankunapa wawaykichi, wakraykichi uchkupi urmashpanka ¿manachu llukshichinkichima samana puncha kashpantata?

⁶ Chasna tapushkanta uyashpankuna nima imata atiparkakunachu ayninata.

Jesuska yachachin shukmanta mana pasa tukanata munananchipa

⁷ Chay fariseopa wasinpi mikunapa yaykushpankuna kayarishkakunaka ashwan ali tiyarinakunata akllarkakuna tiyarinankunapa. Chayta rikushpan Jesuska paykunata shuk yachachinawa kasna yachachirka: ⁸ Shuk runa kanta kasarana fiestama kayashpanka ama tiyarik riychu tukuymanta ashwan ali tiyarinapi. Chaypi tiyarishpaykika kanpa washayki shuk ashwan munashkan runa shamuma. ⁹ Chasna kashpan chay kayak amuka kantaka rimama: Kay tiyarinamanta anchuriy, kay runa tiyarinanpa. Chasna nishpanka pinkarishpayki washama tiyarik rinkima. ¹⁰ Ashwan ali kama, kanta kayashpankuna kan washama tiyarinaykipa. Chasna rurashpayki kanta kayak amuka shamushpanka rimama: Amiguyni, ashwan ali tiyarinapi tiyarik

shamuy nishpa. Chaypi shuti tukuy kanwa tiyahukkunaka yachankakuna munashkan runa kanaykita. ¹¹ Kankuna kikinmanta yuyarinkichima tukuy runa masinikunamanta ashwan yachakmi kani nishpa. Chasna atun tukunayashpaykichika Yaya Diosmi kankunata mana alichu nishpa pinkachinka. Kankuna runa masikichikunamanta mana atun tukunayashpa paykunata yuyashpa yanapashpaykichika Yaya Diosmi sumakta kankunata atunyachinka.

¹² Chaymanta Jesuska payta kayak runata rimarka: Shuk atun mikunarayku kayashpaykika ama kayankichu munashkayki runakunallata, nima aylluukikunallata, nima kuchuykipi kullkiyu kawsakkunallata. Chasna kayashpaykika paykunapas chasnallatatami kantapas kushichishpa kayankakuna. Chasna rurashkaykimanta kay allpapi ña pagarishkashina tukunki. Nima ima kiparinchu Yaya Dios kanta kushichinanpaka. ¹³ Ashwan ali kama mikunarayku kayanaykipa nima imayukunata, makin pitirishkakunatapas, tulawa purikkunatapas, wiskukunatapas. ¹⁴ Paykuna kanta mana atipanahunchu nima imata kutichinata. Yaya Diosllami chayta kutichinka tukuy kirishpa wañushkakuna kawsarinan punchapi. Chasna kashpan kushillami kanki.

*Jesuska shuk kasaranapi mikunankunapa
kayashkakunamanta yuyachishpa yachachin
(Mt 22.1-10)*

15 Chay Jesuspa yachachishkanta uyashpan chay mesapi mikuhuk runakunamanta shukka Jesusta rimarka:

Kushillami kanka maykanmi kayashka kan Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundupi kushikuna tantarinapi mikunanpa.

16 Chayta uyashpan Jesuska shuk yachachinawa aynirka:

Shuk runaka shuk atun mikunata rurarka. Runankunata kacharka achka runakunata kayananpa, wasinpi mikuk shamenankunapa.

17 Ña mikuna uras paktarishpan shuk runanta kacharka chay kayarishka runakunata rimak rinanpa: Shamuychi. Ñami tukuy alicharishka kahun. **18** Chasna kayashpan tukuy aynirkakuna: Manami atipanchichu rinata. Shuk nirka: Kunallami shuk chakrata rantishkani. Chayta rikuk rinayni tiyan. Patroykita rimakriy llakichiwananpa nishpa. **19** Shukka nirka:

Kunallami chunka wakrata rantishkani. Rikuk rinayni tiyan alikunachu manachu. Patroykita rimakriy llakichiwananpa nishpa. **20** Kuti shukpas nirka: Kunallami kasarashkani.

Chayraykumi mana atipanichu llukshinata. **21** Ni maykan kayashkankuna kasushpanna chay runanka kutirka. Tukuya patronta rimak rirka, imashnami payta rimashkakuna. Patroyninka chayta uyashpan piñarishpan rimarka:

Kunanka utkalla kayakriy llaktapa ñampikunapi tiyahukkunata, tukuy nima imayu runakunata, mana purinata atipakkunatapas, waklishka aychayu runakunatapas, wiskukunatapas nishpa. **22** Patroyninta kasushpan chay runanka

kayak rirka shuk runakunatana. Kutimushpan patronta nirka: Ñami kanpa kamachishkaykita paktachishkani. Chasna kashpanpas tiyanrami chusha tiyarinakunaka. ²³ Chaypi patronka kuti rimarka: Shuk ñampikunamana riy. Chaypi kahukkunata rimay mana pinkashpa shamunankunapa, wasinika untakta kananpa nishpa. ²⁴ Kankunata rimani: Chay kayay tukushka mana shamushka runakunaka manami mikunkakunachu chay alichashkayni suma mikunata ñukawa pakta.

*Tukuymanta ashwan alita Jesusta yuyananchi
tiyan*

(Mt 10.37-38)

²⁵ Chay fariseopa wasinpi mikushkanwasha Jesús llukshishpan achka runakuna payta katirkakuna. Chaypi Jesuska tikrarishpan paykunata rimarka:

²⁶ Katinyawahushpaykichika ñukata yuyawanaykichi tiyan tukuy aylluaykichiku-namanta pasata. Chaymantapas kankuna kikin munanaykichita sakinyakichi tiyan ñukapa munanaynitana ruranaykichipa.

²⁷ Ñukata katiwahushkaykichirayku runakunapa parisichishkankunata awantanaykichi tiyan. Maykanmi mana parisinayanchu ñukashina, chayka manami runaynichu kanka.

²⁸ Shuk wasita rurakmanta yuyariyichi. Shuk runa atun wasita ruranayashpanka alita yuyarin imakunatami chay wasirayku munan nishpa.

²⁹ Mana alita yuyarishpanka chayra wasita kallarihushkanllapi mana tukuchinata atipashpan sakinan tiyan. Chasna kashpan tukuy payta rikuk runakunaka asichishpa rimankakuna:

³⁰ Rikuychi chay runata. Pay kikinta llullachirishpa kallarishka wasinata. Kunanka mana atipanchu tukuchinata.

³¹ Chasnallatata shuk atun apumanta yuyariyichi. Shuk allpapi kamachik atun apuwa munahumaka wañunakunata. Manara llukshishpanra alita yuyrima, chay apuka ishkay chunka waranka suntalunwa shamuhushpanka chunka waranka suntaluyniwa atipaynimachu payta winsinata manachu nishpa. ³² Mana atipashpan chay apuka kuntran chayra karupi shamuhushpan payma kachama shuk suntalunta tapunanpa, mana wañunakushpa alichanankunapa.

³³ Chasnashina kankunapas alita yuyarinaykichi tiyan katiwankichichu manachu nishpa. Mana tukuy imaykichita sakishpa katiwashpaykichika manami atipankichichu runaynikuna kanata.

³⁴⁻³⁵ Yuyariyichi kachimantapas. Kachika ali kan. Chamu tukushpanka manana valinchu nima imarayku. Wichunchima. Chasnashinami kankunapas Yaya Diospa shiminta mana kasushpaykichika chamu kachishina kankichi, mana valinkichichu runa masikichita yanapanaykichipa. Yaya Diospa shiminta kasushpaykichika ali kachishinami kankichi yanapanaykichipa tukuy runakunata.

Kay yachachihushkaynita alita uyashpa yachakuychi.

15

*Jesuska obeha chinkarishkata yuyachishpa yachachin
(Mt 18.10-14)*

¹ Jesús yachachihushpan achka runakuna payta kayllayarkakuna uyanankunapa. Shuk runakuna karkakuna romano tukuymanta atun apurayku impuestuta kobrakkuna, shuk mana alita rrakkunapas. ² Chayta rikushpankuna fariseokunaka, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas washanchashpa rimarkakuna:

Kay runaka uchasapakunata yuyashpan payknawa pakta mikun. Chasnaka mana alichu.

³ Chaypi Jesuska paykunata shuk yachachinawa kasna yachachirka:

⁴ Kankunamanta shukpa tiyama shuk pachak obeha. Shuk chinkarimaka ¿manachu chay iskun chunka iskunta pastupi sakishpan maskak rinma chay shuk chinkarishkata tarinankama? ⁵ Tarishpan ¿manachu sumakta kushikushpan apishpan markama? ⁶ Chaymanta wasinma paktashpan riksishkankunata, kuchunpi kawsakkunatapas tantachishpan rimama: Kushikuychi ñukawa. Ñami tarishkani chinkarishka obehaynita nishpa.

⁷ Kankunata rimanimi: Shuk chinkarishkata tarishpaykichika atunta kushikunkichi. Chasnallatatami silupi kawsakkuna kushikunkakuna, shuk rua mana alita rurashkankunata sakishpan Yaya Diostana kasunanpa. Iskun chunka iskun

runakuna alita rurak runa kani yanka nishpa kawsakkunamanta mana yapa kushikunkaku-nachu.

Jesuska shuk warmi kullkita chinkachishkanta yuyachishpa yachachin

⁸ Shuk warmipa chunka kullkikuna tiyamaka. Chay chunka kullkikunamanta shuk chinkaripumaka ñamanachu lamparinta sintichishpan maskama kawitu ukupi sumakta pichashpan tarinankama? ⁹ Chasna tarimaka, amigunkunata paypa kuchunpi kawsakkunata kayashpan rimama: Chay kullki chinkaripashkata ñami tarishkani. Chayrayku tukuy kankuna ñukawa pakta sumakta kushikuychi.

¹⁰ Kankunata rimani: Chasnashinami Yaya Diospa angelkunaka kushikunkakuna, shuk runa mana alita rurashkankunata sakishpan Yaya Diostana kasunanpa.

Jesuska shuk yaya musu wawanta llakichishkanta yuyachishpa yachachin

¹¹ Jesuska shuk yachachinawa yachachishpalla katirka: Shuk kullkiyu runa ishkay wawayu karka. ¹² Washaniru wawanka yayanta rimarka: Yayayni, shuk puncha tukuy kanpa tiyashkanmanta chawpichishpa ñukata wawkinitapas kunaykita kunalla kuway. Chasna rimashpan yayanka tukuy ima charishkanta chawpita kurka karan shuk wawanta. ¹³ Manana yapa unaymantachu chay washaniru wawanka tukuy ima tiyashkanta rantichishpan kullkita tantachishpan rirka shuk

karu chikan runakunapa allpama. Chaypi mana ali ruranakunata rurashpan kullkinta llampu tukuchirka. ¹⁴ Llampu tukuchishpan chay llaktakunapi kawsak runakunarayku sinchi yarkay paktarka. Chaypi paypas yapa yarkaywa karka. ¹⁵ Chasna kashpan shuk chaypi kawsak runama tapuk rirkapayta tarawachinanpa. Chay runaka payta kacharka kuchinkunata kuyrananpa. ¹⁶ Yapa yarkaywa kashpan kuchi mikunata mikunayarka. Chasna munashpanpas nima chayta payta karanayarkakunachu. ¹⁷ Chaypi yuyarirka: Yayaynipa runankunapaka achka mikuna tiyan. Ñukaka kaypi yarkaywa wañuhuni. ¹⁸ Kunalla yayaynima kutishara. Paktashpayni rimak risha: Yayayni, kanmanta anchurishpayni manami alitachu rurashkani. Chaymantapas manami Yaya Diospa munashkantachu rurashpa kawsashkani. ¹⁹ Chayrayku amana yuyawaynachu wawaykitashina. Shuk runaykitashina tarawachiway nishpa.

²⁰ Chasna yuyarishpan chay musuka yayanma kutirka. Ña paktahushpan yayanka karullapi rikushpan riksirka. Sumakta llakichirka, kallpashpa tinkuk rirkapayta ukllarishpan mucharka. ²¹ Chaypi wawanka rimarka: Yayayni, kanta mana alitachu rurashkani. Chaymantapas manami Yaya Diospa munashkantachu rurashpa kawsashkani. Amana yuyawaynachu wawaykitashina nishpa. ²² Yayanka paypa rimahushkanta mana kasushpan runankunata rimarka:

Utkalla suma churarinata apak riychi payta churachinaykicipa. Chasnallatata makinpi anilluta churachiychi, chakinpipas sapatuta churachiychi. ²³ Chaymanta apak riychi wira wakra wawata wañuchinaykicipa, mikuhushpa tukuymanta sumakta kushikunanchipa. ²⁴ Kay wawaynika wañushka kashkanmantashina kawsarimushka, unay chinkarishkanmanta kunan ña rikurik shamushka. Chasna sumakta kushikushpan atun fiestata rurarkakuna.

²⁵ Chay fiestata rurahushpankuna puntiru wawanka chakranpi kahurka. Wasima kutimushpan uyarka bombota, kenata, tukuy kushilla kahukkunata. ²⁶ Chaypi shuk runanta kayashpan tapurka: ¿Ima fiestata rurahunkuna?

²⁷ Chay runanka aynirka: Wawkikimi kutimushka. Ali paktamushkanrayku yayaykika atun mikunata rurashka, wira wakra wawata wañuchichishka karananpa. ²⁸ Chasna uyashpan chay wawkinka yapa piñarirka. Mana yaykunayarkachu wasipi. Paktashkanta yachashpan yayanka wasimanta llukshirkapayta kayananpa. ²⁹ Chaypi chay ruku wawanka aynirka: Yayayni, maytukuy watakunata kanta yanapashkani. Kamachishkaykita nima ima uras killashkanichu. Chasna rurashpaynitata nima ima uras kuwashkankichu nima shuk obehastuta kushikushpa amiguynikunawa mikunaynipa.

³⁰ Kunanka chay shuk kanpa wawaykika mana ali warmikunawa kawsashpan kullkikita llampu tukuchishpan paktamushka. Payraykuka wira wakra wawata wañuchishkanki. ³¹ Chasna nishpan yayanka rimarka: Wawaynistu, kanka tukuy

urasmi ñukawa kahunki. Tukuy tiyawahushkaka kanpapas kan. ³² Chay wawkikika wañushkashina kashkanmantami paktamushka. Chinkarishka kashkanmanta paktamushka. Chasna kashpan ¿manachu yapa kushikushpa kay fiestata ruranchima?

16

Jesuska shukyuyaysapa kamachina runamanta yuyachishpa yachachin

¹ Kutikashka Jesuska runankunata yachachishpan rimarka: Shuk kullkiyu runapa tiyarka shuk runan, maykanmi payrayku tukuya rurapayan. Shuk puncha shuk runakunaka chay runanmanta payta rimarkakuna: Chay kamachinanpa churashkayki runaykika kullkitami yanka gastahun mana valikkunallapi nishpa. ² Chaypi patronka chay runanta kayarka. Kayashpan rimarka: Kanmanta uyashkani llullachiwahushkaykita. Manana munaninachu ñukarayku tukuya rurak kanaykipa. Kunanka rikuchiway tukuy rurashkaykimanta killkashkaykita.

³ Chaypi chay runanka yuyarirka: ¿Imashnata rurasha kunanka? Patroynika llukshichiwahun manana payrayku tukuya rurak kanaynipa. Mana ursayuchu kani sinchita tarawashpa kawsanaynipa. Pinkaypami kanka kullkita tapushpa purihushpaynika. ⁴ Kunan ñami yuyarishkani imashnami rurasha runakuna yaykuchiwanankunapa wasinkunapi.

⁵ Chasna yuyarishpan patroyninta liwikkunata shukllankama shukllankama kayarka. Puntiruta

tapurka: ¿Maytukuytata liwinki patroynita? ⁶ Chay runaka aynirka: Liwinimi shuk pachak bidón aseiteta. Chaypina chay patronpa runanka rimarka: Ñuka yanapashkayki. Apiy chay liwiyki killkata. Utka tiyarishpayki killkay pichka chunka tupullata. Ñukapas chasnallatata killkasha chay patroynipa liwichinan killkapi parihu kanankunapa. ⁷ Chasnallatata shuktapas tapurka: Kanka, ¿maytukuytata liwinki? Payka aynirka: Shuk pachak kostal arustami liwini. Chaypi chay patronpa runanka rimarka: Apiy chay liwiyki killkata, pusak chunka tupullatana killkay. Ñukapas chasnallatata killkasha chay patroynipa liwichinan killkapi parihu kanankunapa.

⁸ Patronka chay runan rurahushkanta yachashpan rimarka: Chay llullachik runaynika yuyaysapami, alita yuyarishpa rurak runa.

Jesuska chay yachachinata tukuchishpan runankunata rimarka:

Mana alita rurak runakuna Yaya Diosta kasukkunamanta ashwan alita yuyarinahun, imatami ruranankuna tiyan runa masinkunawa alita kawsanankunapa. Mana chasna kachun.

⁹ Kankunata rimani: Kay allpapi achka runakunata mana alita rurachik kullkiwa imakunawapas kankunaka runa masikichikunata yanapaychi kankunata yuyanankunapa. Chasna rurashpa kawsashpaykichika imaykichi manana yanapak kashpan kay allpapi kawsanaykichi tukurinan uras yaykuchiy tukunkichimi wiñayparayku Yaya Dioswa kawsanaykichipa.

¹⁰ Maykanmi uchillastuwa alita ruran, chasnallatatami achkawapas alita ruranka.

Maykanmi uchillastuwa mana alita ruranchu, chasnallatataami achkawapas mana alitachu ruranka. ¹¹ Kay mundumanta imakunawa mana alita rurashpaykichika ¿imashnataya Yaya Diospa kunayashkanta kuy tukunkichima? ¹² Chaymanta runa masikichi kankunapi sakishkanwa paypa munashkantashina mana rurashpaykichika ¿Yaya Dioska kankunata kunayashkanta kumachu? Manami kumachu.

¹³ Nima maykan kamachishkan runa atipamachu ishkay patroyninrayku chay ratulla tarawanata. Shukllata kasunan tiyan. Shuk patroyninta kasushpanka shuktaka mana kasunkanachu. Chasnashinami kankunapas imaykichillata yuyarishpa kawsashpaykichika manana atipankichinachu Yaya Diosta kasushpa kawsanata.

Jesuska payta asichik fariseokunata rimarka

¹⁴ Chasna uyashpankuna chay yapa kullkita munak fariseokunaka Jesusta asichirkakuna. ¹⁵ Chaypi Jesuska nirka: Kankuna mana ali rurak runakuna kashpaykichimi runakunata llullachishpa kirichinkichi yapa ali rurahuk runakuna kanaykichita. Chasna rurashpaykichipas Yaya Dioska tukuy yuyarihushkaykichita alita riksini. Maykantami runakuna yuyarinahun yapa ali kashkata, Yaya Dioska chaytaka chikninmi.

¹⁶ Ñawpamanta pacha Bawtisak Juan yachachinankama Moisespa killkashkanlla, chaymanta Yaya Diospa yachayninha shuk yachachikkunapa killkashkankunalla tiyarka

yachanaykichipa imashnami alita kawsananchi tiyan Yaya Diospa rikushkanpi. Kunanka Juan yachachishkanmanta pacha kankunata yachachinchina kay suma ali shimita Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ña kallarishkanmanta. Chasna kashpanmi achka runakuna atipashkankunata ruranahun Yaya Diospa ali kamachinanpi kawsanankunapa. ¹⁷ Kay silu allpapas shuk puncha chinkarinkami. Yaya Diospa rimashkanmantaka nima shuk shimi chinkarinkachu. Tukuy paktarinan tiyan.

*Jesuska yachachin karika warminwa, warmipas kusanwa mana sakinakunankunapa
(Mt 19.1-12; Mk 10.1-12)*

¹⁸ Maykan kari warminta sakishpan shuk warmitana warmiyashpanka uchatami ruran Yaya Diospa rikushkanpika. Chasnallatatami maykan kari shuk sakiy tukushka warmita warmiyashpanka uchata ruran.

Jesuska shuk yapa kullkiyu runamanta, shuk nima imayu runamantapas yuyachishpa yachachin

¹⁹ Jesuska shuk yachachinawa yachachishpalla katirka:

Tiyarka shuk yapa kullkiyu runa. Chay runaka suma churarinallata churaripayan. Karan puncha atun suma mikunata rurachishpa kushilla kawsapayan. ²⁰⁻²¹ Chaymanta tiyarka shuk runa nima imayu Lásaro shutiyu. Chay runaka llagawa llampu aychanka ismushka karka. Chay kullkiyupa wasin punkupi tiyaripayan mikunamanta shuk

parti urmashpan ñukapas mikunaynipa nishpa. Chaypi tiyarishpan allkukunaka payta kayllayapayanahun aychan ismushkata llawkanankunapa.

²² Shuk puncha chay nima imayuka wañurka. Angelkuna paytaka aparkakuna siluma yaya ruku Abrahampa kuchunpi tukuy parisishkanmanta samananpa. Chaymanta kullkiyu runapas wañurka. Paytaka wañushkakunapa churana uchkupi churashpa taparkakuna.

²³ Wañushkakunata wakaychanapi yapa parisihushpan karumanta rikurka Lasarota Abrahamwa pakta kahushkanta. ²⁴ Chasna rikushpan Abrahamta kaparishpa tapurka: Yaya Abraham, llakichiway ñukatapas. Yapami rupawa kaypi parisihuni. Kachapay Lasarota yakuwa ukuchishpa makin wawapa puntanwa kalluynita chiriyachiwananpa.

²⁵ Chasna nishpan Abrahamka aynirka: Wawayni, yuyariy. Allpapi kawsahushpaykira tukuy munashkaykita Yaya Dios kanta kushka. Kunanka chaykunaka ñami tukurishkakuna. Lasaroka yapa parisishpa allpapi kawsarka. Chayrayku kunanka kay ali kawsanapi kushillayachiy tukushka. Kanka kunanka nanaywa llakiywa parisihunki. ²⁶ Chaymantapas ñukanchi kankunawa mana tinkunakunanchipa shuk atun waykumi tiyan. Maykankunami munanahun kaymanta kankunama rinata mana atipanahunchu, nima chaymanta kanwa kahukkuna atipanahunchu shamunata kayma.

²⁷ Chaypina chay kullkiyu wañuka rimarka: Chasna kashpanka yaya Abraham, kanta tapuni, Lasarota kachapay yayaynipa wasinma. ²⁸ Chaypi pichka wawkinikuna kahunkuna. Paykunata sinchita kunak richun paykunapas kay yapa llakiyta nanayta parisinama mana shamunankunapa.

²⁹ Chaypi Abrahamka aynirka: Paykunaraykuka tiyanmi Moisespa killkashkankuna, Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapapas. Chaykunata kasunahuchun.

³⁰ Chay kullkiyu wañuka kuti aynirka: Ari yaya Abraham, chay wawkinikuna Yaya Diospa killkachishkanta mana kasunayanahunchu. Ashwan wañushkakunamanta shukka kawsarishpan paykunama rinma, chaypirami shuti uyashpankuna kasunkakuna.

³¹ Chasna aynishpan Abrahamka rimarka: Mana kasushpankunaka Moisespa killkashkanta, nima Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkanta, manami kasunkakunachu nima shuk wañushka runa kawsarishkata.

17

Jesuska yachachin uchamanta kuyrarinanchipa

(Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)

¹ Chaymanta Jesuska runankunata rimarka: Tukuy uras tiyankami uchata rurachinayak runakunaka. Chasna kashpanpas jay, imashna kastigushi kanka chay uchata rurachik runakunaryku! ² Maykanmi runa masinta uchata rurachin, paytaka Yaya Diosmi sinchita

kastiganka. Ashwan ali kama, atun rumiwa kunkanmanta watashpa atun kucha chawpipi wichunapa chaypi chinkarinanpa. ³ Alita kuyrariyichi kankuna kikin uchata mana ruranaykichipa.

Shuk kirik masiki mana alita rurashpanka payta rimay mana chasna rurashpa katinanpa. Mana alita rurashkanmanta llakirishpa llakichiway nishpanka llakichiy. ⁴ Chasnallatata shuk puncha kanchis kuti kanta millaypata rurashpanka karan kuti kanta rimak shamuma: Kunanka sakini millaypa rurashkaynikunata, llakichiway nishpa. Chay kanchis kuti payta chasnalla llakichinkilla.

Jesusta kirishpa tukuy imata atipanchi

⁵ Chasna Jesúس yachachishpanna apostolninkunaka payta tapurkakuna:

Ñukanchita yanapay ashwan alita kanpi sinchikunanchipa.

⁶ Chaypi Jesuska aynirka:

Ñukapi sinchikunaykichika shuk uchilla mostasa muyushina uchillastullapas kamaka, kay kaspita rimankichima: Kaymanta anchuriy, kuchapi wiñakriy nishpa. Chay ratulla chay kaspika kasuma.

*Jesuska yachachin imatami rurashpa Yaya
Diospa kamachishkan runaka kawsanan tiyan*

⁷ Chaymanta Jesuska runankunata rimarka: Nima maykan patrón runanta rimamachu, chakranpi tarpushkanwasha, wakrankunata kuyrashkanwasha kutimushpan: Tiyarik shamuy mesapi mikunaykipa. ⁸ Ashwan paytaka rimama:

Mikunaynita yanupak shamuy. Chaymanta karaway, upyachiway. Mikushkayniwasha upyashkayniwasha kanka mikunki. ⁹ ¿Tukuy kamachishkanta kasushkanrayku chay patronka runanta agradesimachu? Mana. Runan kashpan paypa tarawanana kan patronta sirvinanpa. ¹⁰ Chasnallatata kankunapas, paktachishpaykichi tukuy Yaya Diospa kamachishkanta, rimaychi: Rurashkanchi maykantami Yaya Dios munashka rurananchipa chayllata.

Jesuska chunka runata aycha ismuchik unkuy-manta ampirka

¹¹ Jesuska Jerusalenma rihushpan shuk parti Samaria allpa Galilea allpawa tupanakushka mayanta rihurka. ¹² Shuk uchilla llaktapi paktana kahushkanpi, chunka runakuna aycha ismuchik unkuywa kahukkunawa tinkunakurka. Chay unkushkakunaka mana kayllayanata atipashpankuna karullapi shayarirkakuna. ¹³ Chaymantalla kaparishpa tapurkakuna:

;Yaya Jesús, ñukanchita llakichiy! nishpa.

¹⁴ Jesús paykunata rikushpan nirka: Saserdotekunama riychi, karaykichita rikushpankuna rimanankunapa ampirishkachu manachu nishpa.

Paykunaka kasurkakuna. Chayma rihushkankunapi ampirishka karkakuna unkushka kahushkankunamanta. ¹⁵ Shukka ña ali kashkanta rikushpan Yaya Diosta sinchi shimiwa kushichishpa kutimurka. ¹⁶ Jesuspa puntanpi kunkurik shamurka, allpakama kumurishpa payta ampishkanrayku agradesirka.

Payka karkami Samariamanta runa. ¹⁷ Shukllata rikushpan Jesuska tapurka:

¿Kunanka shukkunakaya? ¿Manachu chunka ampiy tukushkankichi unkushka kahushkaykichimanta? ¿Maypitaya kahunkuna chay iskunkunaka? ¹⁸ ¿Imashnataya kay mana israel runalla kutimushka Yaya Diosta agradesishpa kushichinanpa?

¹⁹ Chaypina chay runata rimarka:

Atarishpayki wasikima riy. Ñukapi sinchikushkaykiraykumi ña kishpishka kahunki.

Imashnami Yaya Dios kallarin runakunata kay allpapi kamachinata

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Chaymanta fariseokunaka Jesusta tapurkakuna:

¿Ima urasta Yaya Diospa ali kamachinanka kay allpapi kallarinka?

Jesuska aynirka:

Yaya Diospa ali kamachinan paktarihushkanka manami rikuypachu. ²¹ Mana atipanchichu ri-manata kaypimi, chaypimi Yaya Dios kamachi-hun nishpa. Kamachihushkanta mana rikushpay-kichipas paypa ali kamachinan chawpikichipi ña kallarishka.

²² Chaymanta runankunallata rimarka:

Shuk puncha paktarinkami, maypimi yapa rikunayankichi shuk punchallapas ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa ña kamachik kanaynita. Chayta rikunata munashpaykichipas manami atipankichichu. ²³ Chay urasmi kankunata llullachinayashpa rimankakuna: Kaykaya

Yaya Diospa Kachashkan Runaka. Chaymami Yaya Diospa Kachashkan Runaka nishpa. Chasna nishpankunapas ama rinkichichu rikunaykichipa. ²⁴ Imashnami ilampaka rikurin kayma chayma tukuy siluta punchayachishpa, chasnashinami ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka cuti shamusha. ²⁵ Chay puncha manara paktahushpanra achkata parisinayni tiyan. Kunan kawsak runakuna chiknishpa mana valiktashina wicchuwankakuna.

²⁶ Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa cuti shamushpayni ñawpa Noé kawsashkan urasshina kanka,* runakuna kunkaylla kawsahushkankunapi kunkaymanta kastigay tukunkakuna. ²⁷ Noé kawsashkan uras runakunaka kunkaylla mikushpa upyashpa warmiyashpa kawsapayarkakuna Noé chay atun lanchapi yaykunan punchakama. Chasnallapi atun untay paktashpan tukuy chinkarirkakuna.

²⁸ Chasnallatata tukurka Lot shutiyu kawsashkan uraspas.[†] Sodoma llaktapi kawsak runakuna kunkaylla mikupayarkakuna, upyapayarkakuna, rantipayarkakuna, rantichipayarkakuna, tarpupayarkakuna, wasikunata rurapayarkakuna. ²⁹ Lotka chay Sodoma llaktamanta llukshishpan nina asufriwa tamyashina silumanta urmarka. Chay ninaka tukuy runakunata wañuchirka. ³⁰ Chasnashinami kanka Yaya Diospa kastiganan punchaka, ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa cuti shamushpayni.

* **17:26** Rikuy Génesis killkapi 6.5-8 † **17:28** Rikuy Génesis killkapi 18.20-19.25

³¹ Chay puncha wasi awapi kahushpaykichika chaymantalla mitikuychi. Imaykikunaka wasi ukupi tiyahushpanka amana yaykunkichichu apak rinaykichipa. Chasnallatata chakraykichipi tarawahushpaykichika chaymantalla mitikuychi. Amana kutiychinachu wasiykichima.

³² Yuyariyichi imashnami Lotpa warminka ñawpa wañurka. Chay warmika imankunallapi yuyarishpa mana utkallachu mitikurka kishpinanpa. Chayraykumi wañurka.

³³ Maykanmi Yaya Diospa munashkanta kasushpa kawsan, chayka wañuchiy tukushpanpas Yaya Dioswa wiñaypa kawsanka.

³⁴ Kankunata rimani: Chay uras ishkay runakuna tutapi shuk tulltullapi kashkankunamanta, shukllami pushay tukunka wiñayparayku, shukka sakirishka kanka. ³⁵ Chasnallatata ishkay warmikuna parihu kutahushkankunamanta shukllami pushay tukunka, shukka sakirishka kanka. ³⁶ Ishkay runakuna chakrapi tarwashpankuna shukllami pushay tukunka, shukka sakirishka kanka.

³⁷ Chasna rimashkanta uyashpankuna runankunaka tapurkakuna:

Yaya Jesúś, ¿maypita chasna kanka?

Chaypi Jesuska aynirka:

Maypimi wañushkakunaka kahunkuna, chaypimi ullawankakunaka tantarinahun. Chasnashina runakuna millaypa ruranankunata yapa mirachishpankuna millanayaypa ismushina tukushpankuna kastigay tukunkakuna. Chayka mana pakallachu kanka ashwan tukuyrayku yachaypa rikuypa kanka.

18

Jesuska yachachin mana sakishpa mañananchipa

¹ Chaymanta Jesuska runankunata shuk yachachinawa yachachirka mana sampayashpa Yaya Diosta mañanankunapa kasna nishpa:

² Shuk llaktapi tiyarka runakuna mana alita rurashkankunamanta alichak apu. Chay alichak apuka mana manchapayanchu Yaya Diosta, nima runakunata. Yapa piña karka.

³ Chay llaktapillatata kawsapayarka shuk mashintu warmi. Chay mashintuka chay alichak apuma ripayarka payta tapunanza: Ņukata yanapaway. Chikniwakta kayashpayki rimay, munahushkaynita mana yanka kichuwananpa.

⁴ Achka kuti rishpanpas chay apuka payta mana kasunayarkachu. Chay warmika mana sampayashpa payta tapushpalla katishpan chay apuka yuyaynillinpi nirka: Ņukaka mana manchanichu nima Yaya Diosta, nima runa masinikunata paykunata kasunaynipa.

⁵ Chasna kashpanpas chay warmika yapa killachiwahushkanrayku kunanka kasunayni tiyan. Payta mana yanapashpaynika yapami killachiwanka nishpa.

⁶ Chayta kwintashpan Jesuska rimarka: Chay alichak apuka Yaya Diosta mana manchak kashpanpas rimarka chay warmita yanapananpa. ⁷ Kankunaka Yaya Diospa akllashkan runakuna kashpaykichi payta punchapi tutapipas mañashpaykichi chay apumanta ashwanta mana unayashpachu kankunata yanapanka. ⁸ Kankunata rimani:

Alita mañashpaykichika Yaya Dioska kushikushpa nima unayashpachu kankunata yanapanka. Nuka Yaya Diospa Kachashkan Runa kutikashka kay allpama shamushpayni ñtarishanchari kirik runakunata, maykankunami mana sakishpa Yaya Diospi sinchikushpa mañanahun?

Jesuska yachachin mana yuyarinanchipa runa masinchikunamanta ashwan ali kananchita

⁹ Chaypi shukkuna tiyarka mana alita yuyarikkuna. Paykunaka tukuymanta ashwan ali kanankunata yuyarishpa kawsarkakuna. Paykunata Jesuska shuk yachachinawa kasna yachachirka: ¹⁰ Ishkay runakuna rirkakuna Yaya Diospa wasinpi mañanankunapa. Shukka karka fariseo, shukka karka Roma llaktarayku impuestuta kobra. ¹¹ Chay fariseo shayarishpan pay kikinlla ali kananta yuyarishpa Yaya Diosta mañarka kasna: A Yaya Dios, kanta agradesini, mana runa masinikunashina kahushkaynirayku. Mana kanichu paykunashina shuwaysiki, uchata ruraysiki, shukpa warminwa musayak. Nima kanichu kay impuestuta kobra. ¹² Ñukaka karan semana ishkay punchata kanta kushichishpa mana mikunichu. Chaymantapas karan chunkata ganashkaynimanta shukta kanrayku kuni nishpa. ¹³ Chay impuestuta kobra pinkashpan karullapi shayarirka. Yapa uchasapa kananta yuyarishpan kumurishpa pichunta waktashpa Yaya Diosta mañarka: Yaya Dios, llakichiway. Yapa uchasapa kani. Uchaynikunamanta pichaway nishpa.

14 Kankunata rimani: Chay impuestuta kobraffa uchankunamanta llakichirishkana wasinma kutirka. Chay fariseotaka Yaya Dioska manami llakichirkachu. Kankuna kikinmantalla yuyaykichipi atun tukunayashpaykichika Yaya Diosmi kankunata mana alichu kankichi nishpa pinkachinka. Kankuna runa masikichikunamanta mana atun tukunayashpa paykunata yuyashpa yanapashpaykichika Yaya Diosmi kushikushpa kankunata atunyachinka.

*Wawakunata Jesusma apamurkakuna
(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)*

15 Jesús yachachihushpan yayankunaka llullu wawankunatapas payma aparkakuna, llankashpan paykunarayku Yayan Diosta mañananpa. Chasna rikushpankuna Jesuspa runankunaka piñarishpa paykunata arkarkakuna Jesusta mana kayllayanankunapa, kay wawastukunata Jesusma ama apamuychichu nishpa. **16** Chaypi Jesuska yayankunata wawankunanti kayashpan runankunata rimarka:

Ama arkaychichu chay wawakunata ñukama apamunankunapa. Wawakunashina ñukapi sinchikuk runakunallami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankakuna. **17** Alita uyawaychi. Maykanmi wawakunashina ñukata yuyawashpa mana kasuwan, chayka manami Yaya Diospa kamachishkan tukushpa paypa ali kamachihushkanpi kawsankachu.

*Shuk apu kullkiyu Jesuswa kwintarka
(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)*

¹⁸ Chaymanta shuk apu Jesusta tapurka:

Ali yachachik, rimaway ñimashna rurash-paynitaya atipaynima Yaya Dioswa wiñaypa kawsanata?

¹⁹ Jesuska aynirka:

¿Imaraykuta rimawanki ali kanaynita? Mana nima shuk runa tiyanchu ali. Yaya Diosllami ali kan. ²⁰ Kanka ñami yachanki Yaya Diospa kamachishkankunata: Ama shuk warmiwa musayaychu. Ama runa masikita wañuchiaychu. Ama shuwayaychu. Nima pimanta llullashpa rimayaychu. Yayaykita mamaykita yuyashpa kushichishpa kawsay nishpa.

²¹ Chaypi chay apuka aynirka:

Tukuy chay Yaya Diospa kamachishkankunata wawamanta pacha kasushpa kawsashkani.

²² Chayta uyashpan Jesuska rimarka:

Alitami rurashkanki. Shuk imastullami ka-sunaykipa pishin. Rantichikriy tukuy imaykiku-nata. Chay kullkitaka nima imayu runaku-nata kuy. Chasna rurashpaykimi silupi achka imayushina tukunki. Chasna rurashkaykiwasha shuti katiway.

²³ Chayta uyashpan chay runaka sinchita llakirirka. Yapa achka kullkiyu kashpan mana munarkachu tukuy imankunata rantichishpa kunata. ²⁴ Chasna llakirishkata rikushpan Jesuska rimarka:

Maytukuy sinchita kan kullkiyukunaryukuka Yaya Diospa kamachishkankuna tukunanku-napa. ²⁵ Shuk atun wiwa kamilluka manami

atipamachu pasanata shuk aguha uchkustuta. Chasnashinami shuk runaka kullkinllapi yuyarishpanka manami atipankachu Yaya Diospa kamachishkan tukunata.

26 Chaypi kahukkunaka chayta uyashpankuna rimarkakuna:

Chasna kashpanka ɿpita atipama kishpichiy tukunata Yaya Diospa ali kamachihushkanpi kawsanarpa?

27 Chaypi Jesuska paykunata rimarka:

Nima pi atipanchu kishpichirinata pay kikinta. Yaya Diosllami atipan runakunata kishpichinata paypa ali kamachihushkanpi kawsanankunapa. Payllami atipan tukuya ruranata yachayninwa.

28 Chaypi Pedroka Jesusta rimarka:

Ñukanchika sakishkanchimi tukuy imanchiku-nata kanta katinanchipa.

29-30 Chaypi Jesuska runankunata rimarka:

Alita uyawaychi. Shuk runa Yaya Diospa kamachishkan tukushkanrayku wasinta, warminta, wawkinkunata, yayankunata, wawankunata sakishpanka kay allpapi kawsahushpanra Yaya Diosmi tukuy ima sakishkanmanta ashwanta kunka. Chaymanta chay chapahushkanchi mushu mundupi wiñaypa Yaya Dioswa kawsankana.

*Jesuska kimsaynin kuti rimarka wañunanmanta
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-45)*

31 Jesuska chay chunka ishkay runankunata chaynikstuma pushashpan rimarka: Ñami yachankichi Jerusalén llaktama rihuskanchita. Chaypimi paktarinka, maykantami Yaya

Diospa yachayninwa yachachikkunaka ñawpa killkarkakuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runamanta. ³² Chikniwak runakunaka apiwankakuna romano runakunata kuwanankunapa. Paykuna asichiwankakuna, pukllachishpa parisichiwankakuna, asishpa tyukawankakuna, sinchita asutiwankakuna. ³³ Asutiwashkankunawasha wañuchiwankakuna. Chasna wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami kawsarimusha.

³⁴ Chasna nishkanta runankunaka mana asirtarkakunachu. Paykunarayku mana asirtaypa shimikuna karkakuna.

*Jesuska ampirka shuk wiskuta Jerikó llaktapi
(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)*

³⁵ Jesuska Jerikó llaktata kayllayahushpan shuk wisku runa ñampi mayanpi tiyahukta rikurka. Payka runakuna pasahukkunata kullkita tapuhurka. ³⁶ Achka runakuna pasahukkunata uyashpan chay wiskuka tapurka:

¿Imarayutaya chay tukuy pasahunkichi? nishpa.

³⁷ Shukkunaka rimarkakuna:
Nasaretmanta Jesusmi pasahun.

³⁸ Chayta uyashpan chay wiskuka sinchita kapharishpa rimarka:

¡Jesús, Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiway!

³⁹ Chaypi chay Jesuspa puntanpi rihuk runakunaka arkašhpachunllayay nirkakuna.

Chasna rimashpankunapas payka ashwan sinchita kaparirka:

¡Davidpa Miraymanta Kishpichik, llakichiway!

⁴⁰ Chasna kaparishkanta uyashpan Jesuska shayarishpan rimarka:

Chay wiskuta ñukama apamuychi.

Ña kuchunpi kashpan payta tapurka:

⁴¹ ¿Imatata munanki kanrayku ruranaynipa?

Chay wiskuka aynirka:

Yaya Jesús, ñawinita ampipay rikunaynipa.

⁴² Jesuska aynirka:

Ari, kunallami rikunki. Ñukapi sinchikush-paykimi ampirishkanki.

⁴³ Chasna rimashkanllawa chay wiskuka atiparkana rikunata. Ampirishkanrayku Yaya Diosta atunyachishpa kushichishpa Jesusta katirka. Chayta rikushpankuna tukuy runakunapas Yaya Diosta atunyachishpa kushichirkakuna.

19

Jesuska Sakeowa kwintarka

¹ Ña Jerikopi yaykushpan Jesuska chay llakta chawpita rihurka. ² Chaypi kawsahurka shuk yapa kullkiyu runa Sakeo shutiyu. Payka impuestata kobrakkunapa apun karka. ³ Chay runaka yapa munarka Jesusta riksinata. Chay llaktata pasahushkanta yachashpan munarka kayllayanata. Chasna munashpanpas uchillastu kashpan mana atiparkachu rikunata, yapa achka runakuna kahushkanrayku. ⁴ Chasna kashpan Jesuspa rinan ñampita kallpashpa ñawparka runakunapa puntanma. Chaypi shuk kaspiyi sikarka, Jesús pasahushkanta atipananpa rikunata.

5 Jesús chayta pasahushpan awama rikuhushpan Sakeota rimarka:

Sakeo, utkalla uraykuy. Kunan puncha wasikipi kiparinayni tiyan.

6 Chaypi Sakeoka utkalla uraykumurka. Kushikushpa Jesusta wasinpi yaykuchirka.

7 Chayta rikushpankuna runakunaka Jesusta washanchashpa paykunapura rimarkakuna:

¿Imashnata Jesuska yaykun chasna uchata rraysikipa wasinpi?

8 Chasna rimashpankuna Sakeoka shayarishpan Jesusta rimarka:

Yachachik, rikuy, tukuy imayni tiyawashkakunamanta chawpita nima imayukunata kusha. Maykankunamantami ñawpa llullachishpa kullkita tapushkani, chaykunataka kutichishami chusku kuti ashwanta.

9 Jesuska payta aynirka:

Kunan puncha shuti kankuna kay wasipi kawsak runakuna kishpichirishka kankichi nishpa.

Chaymanta chaypi kahukkunata rimarka:

Kay runa mana alita rurak kashpanpas ñukanchishina Abrahampa miraymantami kan. **10** Nuka Yaya Diospa Kachashkan Runa shamushkani chasna mana ali rurashkankunawa chinkarishkashina kahukkunata maskanaynipa, uchayukunata nina mana wañukma rina kahushkankunamanta kishpichinaynipa.

*Jesuska shuk patrón runankunata kullkita kushpa sakishkanmanta yuyachishpa yachachin
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Jesuska Sakeopa wasinpi kashpan ña kahurka kamachikkuna kawsashkan Jerusalén llakta kuchupi. Runakunaka rimashkanta uyahushpankuna yuyarirkakuna: Ñami rihun Jerusalenma kamachik tukunanpa. Yaya Diospa ali kamachinan kay allpapi ñami kallarihun nishpa. Pantachishpa yuyarishkankunata riksishpan Jesuska paykunata shuk yachachinawa pay kikinmanta yachachirka:

¹² Tiyarka shuk runa apupa ayllun. Payka rirka karu allpama chaypi kawsak atun apu payta aputa rurananpa, chasna apu tukushpan kikin allpanpi kamachinanpa nishpa. Runankunata rimarka apu tukushkanwasha kutimunanta.
¹³ Manara llukshishpan chunka paypa runankunata kayashpan karan shuk runanta chay tupulata yapa valik kullkita kuhushpan rimarka: Kay kullkiwa rantishpa rantichishpa mirachipanki shamunaynikama. Chasna karan runanta rimashpan chay apu tukunapa rihukka rirka.

¹⁴ Chay allpapi llaktakunamanta runa masinkunaka payta chiknishpankuna paypa washanta shuk runakunata kacharkakuna chay atun aputa rimak rinankunapa: Mana munanchichu chay runaka apunchi tukunanpa nishpa. ¹⁵ Mana munashpankunatata payka apunkuna tukurka. Chaymanta llaktanma kutirka. Paktashpan shuk runanta kacharka, pushak rinanpa maykankunatami kullkinta kushpa sakirka. Yachanayarka maytukuytami karan shuk runan mirachishka chay kullkimanta.

¹⁶ Puntiru runanka paktashpan rimarka: Patroyni, kullkikita mirachishkani chunka kuti ashwanta kanrayku. ¹⁷ Chaypina chay patronka aynirkaka: Alita rurashkanki, ali runayni kanki. Kay uchillastu kushkayniwa sumakta tarawashkaykirayku churashkayki chunka llaktakunata kamachipanaykipa.

¹⁸ Shuk runanpas rimak shamurka: Patroyni, kullkikita mirachishkani pichka kuti ashwanta kanrayku. ¹⁹ Paytapas aynirkaka: Kanka kamachipanki pichka llaktakunata.

²⁰ Chaymanta shukna rimak shamurka: Patroyni, kaykaya kullkikika. Sumakta llachapawa wankushpayni wakaychashkani kanrayku. ²¹ Yapa kanta manchashpayni kay kullkita mana llankashkanichu. Shukkuna tarawashkanmanta kanka yanka kullkita apinki. Shukkuna tarpushkankunamanta kanka pallanki. ²² Chaypina chay apuka rimarka: Kanka millaypa yuyayyu runa kanki. Kan kikin rimashkaykimanta kastigarinki. Ñuka sinchi kamachik kanaynita, shukkunapa tarawashkanmanta kullkita apinaynita, shukkunapa tarpushkankunamanta pallanaynita yuyarinki. ²³ Chasna kashpanka ¿imaraykuta kullkinita mana churashkankichu kullkita mirachina wasipi, chaypi miranarpa? Chaypi churankima karka uchillastullapas mirashkawa pakta apinima karka.

²⁴ Chaymanta chaypi kahukkunata rimarka: Payta kichuychi chay kushkayni kullkita. Chay chunka kuti mirachik runata kuychi.

²⁵ Paykunaka aynirkakuna: Patrón, payka

ña achka kullkita apishka. ²⁶ Chay apuka aynirka: Kankunata rimani, maykanmi alita rurak runayni kan, paytaka kunimi ashwanta. Killaysiki runaka uchillastu tiyapushpanpas kichuy tukunkami. ²⁷ Kunanka chay kuntraynikunata pushak ripaychi. Mana munashkankunaryaku ñuka apu tukunaynita kay puntaynipi apamushpa wañuchiyichi.

²⁸ Chasna nishpa yachachishkanwasha Jesuska Jerusalenma rirka.

*Jesuska Jerusalén llaktapi yaykurka
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)*

²⁹⁻³⁰ Jerusalenma rihushkanpi Jesuska paktarka Betfagé llakta, Betania llakta kuchupi. Chay llaktakunaka shuk urku Olivos shutiyu kuchupi karkakuna. Ña paktahushpan chay Olivos urku mayanpi, Jesuska ishkay runankunata nirka:

Riychi chay riku hushkaykichi llaktama. Chaypi paktashpaykichi tarinkichimi shuk malta burru watarishkata, maykanpimi nima shuk runa purishkarachu. Chay malta burruta paskashpaykichi apamuychi. ³¹ Shuk runa kankunata mitsashpa tapushpanka ¿imaraykutaya paskahunkichi? nishpa, payta kasna rimaychi: Yayanchi Jesusmi munahun awanpi tiyarishpa rinanpa. Kunanllatatami kutichik shamushu nishpa.

³² Chasna Jesús nishpan chay ishkay runankunaka rirkakuna. Paypa rimashkantashina tarik rirkakuna. ³³ Ña chay malta burruta paskahushpankuna amunkunaka tapurkakuna:

¿Imaraykuta paskahunkichi chay burruta?

34 Paykunaka aynirkakuna:

Yaya Jesusmi munahun.

35 Chaymanta Jesusma apashpa rirkakuna. Chaypi paktashpankuna churarinankunata burrupa awanpi mantashpankuna Jesusta tiyachirkakuna. **36** Chasna Jesús rihushpan puntanpi runakunaka churarinankunata ñampipi mantarkakuna, imashnami rurapayanahun shuk atun aputa kushilla yaykuchinankunapa. **37** Na Jerusalenta kayllayahushpankuna Olivos urkuta uraykuhushpankuna Jesusta chay achka katihu runakunaka yapa kushikushpankuna kaparishpa Yaya Diosta agradesirkakuna:

¡Yaya Dios, kay Jesús atun yachaykita rikuchishpa tukuy ali rurashkanta rikushkanchi!

38 Payka kanpa yanapashkayki ali runami kan. Kanpa munashkaykita rurananpa kachashkayki atun apunchi kashpanmi shamuhun. Ñami tukuyta alichashkanki kushilla paywa kawsananchipana. Kanta kushichinchi awa silupi kawsak Yaya Dios.

39 Chaypi shuk fariseokuna chay runakunapa chawpinkunapi kahukkuna rimarkakuna:

Yachachik, rimay kay kanta katik runakunata chunllayanankunapa.

40 Chaypi Jesuska aynirka:

Kankunata rimani, kaykuna chunllayashpankunaka rumikunanami kaparinkakuna.

41-42 Jesús Jerusalén kuchupi paktashpan llaktata rikushpan wakarka. Chay llaktapi kawsakkunaryku wakashpa rimarka:

Imashna alishi kama karka, kay punchallapas asirtankichima ñuka Yaya Dioswa alichashka kushilla kawsayta kuk kanaynita kushillana kawsanaykichipa. Kunankama mana munashpaykichi asirtanata, Yaya Dios kankunamanta kichushka asirtana yuyayta manana asirtanaykichipa. ⁴³⁻⁴⁴ Mana munashpaykichi asirtanata Yaya Dios kachawashkanta kankunata kishpichinaynipa, kunanmanta pacha achkata parisinaykichi tiyan. Parisina punchakuna paktarishpankuna kuntraykichikunaka llaktaykichi muyukta allpata lumayachinkakuna chaypi pakashpa wañunakushpa kankunata winsinankunapa. Tukuy kankunata winsishpa wañuchinkakuna. Tukuy wasikichikunatapas waklichishpa urmachinkakuna. Nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

*Jesuska rantichik runakunata Yaya Diospa was-inmanta llukshichirka
(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ Jerusalenpi paktashpan Jesuska Yaya Diospa wasinpi yaykurka. Chay wasipi puntiru atun pampa kincharishkapi achka rantichik runakuna karkakuna. Chayta ríkushpan Jesuska piñarishpan llamputa llukshichirka. ⁴⁶ Llukshichihushpan paykunata rimarka:

Yaya Dioska killkachishkanpi riman:
Kay wasinika ñukata mañanankuna wasinimi kan nishpa.
Kankunaka kay Yaya Diospa wasinta shuwakunapa kushilla tantarinata rurashkankichi.

[*Chasna Jesuska rimashpan paykuna chaypi achkata kobrashpa rantichihushkankunarayku shuwakunashina kanankunata yuyachirka.*]

⁴⁷ Chaymanta pacha tukuy punchakuna Jesuska Yaya Diospa wasinpi yachachipayan. Achka runakuna payta uyashpankuna saserdotekekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas, chay llaktapa apunkunapas maskarkakuna, imashna rurashpami payta wañuchinkakuna. ⁴⁸ Chasna yuyarishpankunatata mana atiparkakunachu payta wañuchinata, tukuy uras achka runakuna paypa yachachihushkanta yapa uyanayashpa chayllapi kahushkankunarayku.

20

*Jesuspa atun yachayninmanta riman
(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)*

¹⁻² Shuk puncha Jesuska Yaya Diospa wasinpi runakunata yachachirka Yaya Dios runakunata kishpichinanmanta. Chaypi saserdotekekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas, paykunata kamachik israel masin rukukunapas tapuk shamurkakuna:

Ñukanchita rimay ¿pita kanta kamachishka tukuy chay rurashkaykikunata ruranaykipa? ¿Pita kanta kamachishka kasna yachachinaykipa?

³ Chaypina Jesuska aynirka:

Ñukapas shuk imata tapushkaykichi. Ayniwaychi. ⁴ ¿Pita Juanta kamachirka bawtisananpa? ¿Yaya Dioschu runakunachu?

⁵ Chaypi paykunapura tapunakurkakuna:

Yaya Diosmi Juanta kacharka nishpanchika Jesuska ñukanchita rimankami: Yaya Dios payta kachashka kashpanka ¿imaraykutaya payta mana kasushkankichichu? ⁶ Aynishpanchika runakuna rimashpankuna Juanka yachachirka nishpa, tukuy runakuna piñarishpankuna ñukanchita rumiwa tuksishpa wañuchinkakuna. Paykunaka kirinahun chay Juan wañuka Yaya Diospa yachayninwa yachachik kashkanta.

⁷ Chasna tapunakushpankuna Jesusta aynirkakuna:

Mana yachanchichu pimi Juanta kacharka nishpa.

⁸ Chaypina Jesuska aynirka:

Chasna kashpanka ñukapas mana rimashkay-kichichu pimi kamachiwashka tukuy kaykunata ruranaynipa nishpa.

*Jesuska mana kasunayak tarawakkunamanta
yuyachishpa yachachin*

(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)

⁹ Chaymanta Jesuska tukuy chay runakunata shuk yachachinawa yachachirka kasna:

Tiyarka shuk chakrayu runa. Chay runaka chakranpi achka uva wiñarishkakunata tarpuchirka. Chaymanta chakranta shuk tarawak runakunata kurka amunshina pichashpa kuyranankunapa. Chasna kushpan rimarka: Kay uva chakraynita pichashpa kuyrapankichi shamunaynikama. Pallashpaykichi tukuy muyunkunamanta chawpita kuwankichi. Chasna rimashpan chay amunka rirka shuk karu llaktama, chaypi unayta kawsananpa.

10 Ña chay uvakunata pallana uras paktarishpan chay amunka shuk runanta kacharka chay chakranpi tarawahukkunata rimak rinanpa: Patronchimi kachawashka uva muyukunata pallashkaykichimanta chawpita kuwanaykichipa payrayku apanaynipa nishpa. Chay runanka uva muyuta apanapa rishpan mana kurkakunachu payta nima shukta. Makashpankunalla chay runata kacharkakuna.

11 Chaymanta chay patronka shuk runantana kacharka uva muyukunata tapuk rinanpa. Paytapas makashpankuna millaypata rimashpa pinkachishpankuna shinallata kacharkakuna.

12 Kimsaynin runantana kacharka. Paytapas chasnallatata mana alitachu rurarkakuna. Makashpankuna aychan liki likita kacharkakuna.

13 Chaymantana chakra amuka yuyarirka ¿imashnashi ruraynima? nishpa. Kachashara shuklla munashkayni wawaynita. Payta rikushpankunachari manchashpankuna kasunkakuna nishpa. Chaymanta wawantana kacharka. **14** Payta rikushpankuna chay tarawak runakunaka kwintarkakuna paykunapura: Payka kay chakra amupa wawanmi. Yayan wañushpan kay chakraka payraykunami kiparinka. Akuichi kunalla wañuchishunchi, tukuy kay uva chakraka ñukanchipana kananpa. **15** Chaypina chay chakramanta llukshichishpankuna payta wañuchirkakuna.

Chasna kwintashkanwasha Jesuska tapurka:
¿Imanachimashi chay chakra amuka chay wañuchik runakunata? **16** Chay uva chakranma rishpan chay tarawakkunataka wañuchinkami.

Chaywasha chay chakrantaka kunkami shuk runakunatana nishpa.

Yachachishkanta uyashpankuna rimarkakuna:

Yaya Dioska ama chasna rurachun ñukanchiwa.

¹⁷ Jesuska paykunata rikushpan pay kikin rumishina kananta yuyarishpan rimarka:

¿Ima ninayantaya kasna Yaya Diospa ñawpa killkachishkanka?

Shuk runa wasinta rumimanta rurashpan tarawak runankunaka shuk ali sinchi rumita mana munashpankuna mayanpi churarkakuna mana alichu nishpankuna. Chay rumitaka wasinta rurak runaka akllashpan chay wasinpi churarka shuk orkonshina sinchikuchik kananpa nishpa.

¹⁸ Chay akllashkan rumipi takakta tukushpaykika tulluyki pakiktami urmanki. Chay atun rumi awaykipi urmashpanka machuyakta nitishpa pulbu wañunki.

¹⁹ Chasna Jesús yachachishpan chay saserdote kunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas alita asirtarkakuna, paykuna amunta mana kasunayakkunashina kanankunata uyachishkanta, chaymantapas chay ali rumita wichukkunashina chay rumipi takarikkunashina kanankunata uyachishkanta. Chayrayku yapa piñarishpankuna Jesusta chay ratulla apinayarkakuna wañuchichinankunapa. Chasna ruranayashpankunapas Jesusta mana apirkakunachu runakunata manchashkankunaryku. Pakta wañuchiay tukunchima nishpa yuyarirkakuna.

*Chiknik runakuna Jesusta pantachichina-yarkakuna
(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)*

20 Jesusta yapa romano aputa apichichinata munashpankuna chay payta chiknik runakunaka chaymanta pacha maskarkakuna, imamantami payta apinkakuna nishpa. Chasna kashpan shuk runakunata Jesusma kacharkakuna, alishina tukushpa payta llullachishpa pantachichinankunapa. Chasna rurashpa munarkakuna romano aputa Jesusmanta millaypata rimak rinata.

21 Chay llullachik runakunaka Jesuspi paktash-pankuna alishina tukushpa payta rimarkakuna:

Yachachik, yachanchi tukuy uras runakunata rimanaykika yachachinaykika shutipa kananta, mana manchashpa nima pita. Alita yachachinki runakunata Yaya Diospa munashkanta rurashpa kawsanankunapa. **22** Ñukanchita rimay ¿alichu manachu ñukanchi israel runakunaka chay romano tukuymanta atun aputa impuestuta pagananchipa? ¿Yaya Dioska munanchu pagananchipa manachu?

23 Jesuska yacharka mana ali yuyarishkankunata. Ari, pagananchi tiyan nishpa aynimaka, israel apukunata rimak rinahuma payta kastiganankunapa. Mana alichu pagananchipa nishpa aynimaka, romano aputa rimak rinahuma payta kastigananpa. **24** Chasna kashpan paykunata rimarka:

Rikuchiwaychi shuk kullkita.

Chaymanta shuk kullkita apishpan tapurka:

¿Pipa almantata rikunkichi kay kullkipi? ¿Pipa shutinta kay kullkipi killkarishka kan?

Paykunaka aynirkakuna:

Romano tukuymanta atun apupami.

²⁵ Chasna aynishpankuna Jesuska paykunata rimarka:

Chay atun apupa kashkantaka kuychi amunta. Maykanmi Yaya Diospa kan, kuychi payta. Yaya Dios ñukanchikunata rurashkanrayku ñukanchikunapa amunchi kan. Chayrayku tukuy shunkuykichimanta pacha payta yuyashpa kawsaychi.

²⁶ Chasna chay llullachik runakuna mana atiparkakunachu Jesusta pantachichinata nima shuk shimita, runakuna chawpipi rimashpan. Yapa yachayninwa aynishkanta uyashpankuna mancharishpankuna chunlla uyarkakuna.

Jesuska yachachin wañushkakuna kawsarinankunata

(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

²⁷ Chaymanta shuk saduseokuna Jesusta kaylla-yarkakuna. Paykunaka kirinahun wañushkakuna manana kawsarinkakunachu nishpa. Chayrayku Jesusta rimarkakuna:

²⁸ Yachachik, ñawpa Moisés wañuka ñukanchirayku killkarka: Shuk warmiyu runa manara wawayu wañushpanka wawkinna chay kachuynin mashintuta warmiyanan tiyan chay warmita wawayachinanpa wawkinranti. Chaymanta chay warmin kari wawata wawayashpanka chay wawkin wañupa wawanshina kanan tiyan nishpa.

²⁹ Kunan kanta kwintanayanchi: Tiyarka

kanchis wawkikuna. Shuk puncha puntiru wawkika warmiyarka. Mana nima shuk wawayu kashpanra wañurka. ³⁰ Chaymanta Moisespa killkashkan kamachishkata kasushpan ishkaynin wawkina kachuynin mashintuta warmiyarka. Chay wawkipas chasnallatata wañurka. ³¹ Chaymanta kimsaynin wawkina chay kachuynin mashintuta warmiyarka. Paypas wañurka. Chasnallatata shukllankama shukllankama chay kanchis wawkikuna chay warmillatata warmiyashpankuna karan shuk mana wawayuchu wañurka. ³² Chaymanta chay warmipas wañurkana. ³³ Kunanka rimay ñukanchita. Chay kanchis wawkikuna chay warmillatata warmiyarkakuna. Wañushkakuna kawsarimushpankuna chay kanchis wawkikunamanta ¿maykanpa warminshi kama?

³⁴ Chaypi Jesuska aynirka:

Kay allpallapimi karikunaka warmiyanahun, warmikunapas kusayanahun. ³⁵ Maykankunami Yaya Diospa rikushkanpi ali kanahun wañushkankunamanta kawsarinankunapa paypa ruranan mushu mundupi yaykunankunapa, paykunaka mana warmiyankakunanachu, warmikunapas mana kusayankakunanachu. ³⁶ Chaypika manami nima pi wañunkanachu. Chayrayku manana warmiyashpa kawsankaku-nachu miranankunapa. Paykunaka kankakunami angelkunashina mana wañukkuna. Yaya Diospa wawankunami kankakuna wañushkankunamanta kawsarimushkanku-narayku. ³⁷ Runakuna wañushkankunamanta kuti

kawsarinankunata Moisés wañupas yachachirka. Chay uchilla kaspi sintihukmanta Yaya Dios payta kasna rimashkanta killkarkan: Ñuka kani Yaya Dios, maykantami Abraham, Isaak, Jakob kushichinahun nishpa.³⁸ Yaya Dios chasna rimashkanrayku yachanchi chay yaya rukukuna wañushpankunapas paywa pakta kawsa kahushkankunata. Kawsakunallami Yaya Diosta kushichinahun, wañushkakunaka payta mana kushichinahunchu. Yaya Diosraykuka tukuy paykuna wañushpankunapas kawsallami kanahun.
³⁹ Chasna aynishkanta uyashpankuna Moisespa killkashkanta shuk yachachikkunaka Jesusta nirkakuna:

Sumakta rimashkanki. Suma yachachik kanki.

⁴⁰ Chaymanta pacha chay Jesusta pantachichinayak saduseokuna manana munarkakunachu tapunata ashwanta.

*Jesuska yachachin pay tukuy manta ashwan ali kamachik kananta
(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)*

⁴¹ Chaymanta Jesuska chay yachachik runakunata tapurka:

¿Imashna yuyarishpaykichitaya yachachinkichi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka atun apu David wañupa miraymanta kanka nishpa?
⁴²⁻⁴³ David kikin chay Kishpichikmanta

rimashpan killkarka chay killka Salmospi:*

Yaya Dioska chay kamachiwakta rimarka: Tiyariy kuskayni parti kamachinaykipa ñukawa pakta, tukuy kanta chiknik runakunata

* **20:42-43** Rikuy kastellano Bibliai Salmos 110.1

winsinaynikama kanta kasunankunapana nishpa.

44 David Yaya Diospa Kachanan Kishpichikta kamachiwak nirka. Chay uras ña kawsa paymanta pasa kashpan David unay wañushkanwasha paypa miraymantallatata kashpan manami atipanchu runalla kanata.

Jesuska Moisespa killkashkanta yachachikkunata uyachishpa rimarka

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 11.37-54)

45 Chasna tapushpan Jesuska tukuy chaypi kahuk runakunapa uyahushkankunapi runankunata rimarka: **46** Ama kankunaka chay Moisespa killkashkanta yachachikkunamanta llullachirishka kaychichu. Paykunaka yapa munanahun tukuy runakuna paykunata aputashina saludanankunapa. Chayrayku suma suni churarishkankunawa purinahun runakuna ñampikunapi plasakunapi saludanankunapa. Tantarina wasikunapi, fiestakunapi pas tukuymanta suma tiyarinakunapi tiyarinahun, runa masinkuna paykunata aputashina rikuhushkankunata rikuchishpa. **47** Paykuna kikinrayku mana pinkashpa mashintukunata tukuy imankunata llullachishpa tapunahun, Yaya Diosta kushichinaykichipa kunaykichi tiyan nishpankuna. Mana ali rurak kashkankunata pakanankunapa, tantarina wasikunapi ali rurak runakunashina Yaya Diosta unayta mañanahun. Chasna kashpankuna Yaya Dioska paykunataka tukuy runakunamanta ashwan sinchitami kastiganka.

21

*Shuk mashintu tukuy tiyashkan kullkinta Yaya
Diosta kurka
(Mk 12.41-44)*

¹ Jesuska Yaya Diospa wasinpi runankunata chasna rimahushpan rikurka yapa kullkiyu runakuna kullkinkunamanta Yaya Diosta kushpa kahapi churahushkankunata. ² Chaymantapas rikurka shuk mashintu nima imayu ishkay kullkinsta churahushkanta. ³ Chaypi rimarka:

Rikuychi. Kay mashintu nima imayuka chay ishkay kullkinsta churahushpan Yaya Diospa rikushkanpi tukuy chay achka kullkiyu runakunamanta ashwantami kushka. ⁴ Tukuy paykunaka achka kullkinkunamanta puchurishkata kushkakuna. Kay mashintuka tukuy tiyapushkanta Yaya Diosta kushka, maykanwami mikunanta rantinan karka. Chayrayku payka Yaya Diosta ashwanta kushichishka.

*Jesuska runankunata rimarka Yaya Diospa
wasin urmachi y tukunanta*

(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Chaypi shukkunaka rimahurkakuna Yaya Diospa wasinmanta:

Suma rumikunawa, Yaya Diosta kushkakunawa yapa suma rurarishka rikurin nishpa.

Chaypi Jesuska rimarka:

⁶ Tukuy kay riku hushkaykichika shuk punchami urmachi y tukunka. Nima shuk wasi, nima shuk rumi awapura rurarishkaka kiparinkachu.

*Jesuska yachachin manara kay allpaka tukuri-hushpanra imakunami pasanka
(Mt 24.3-14; Mk 13.3-23)*

⁷ Chaypi runankunaka Jesusta tapurkakuna:
Yachachik ñima urastaya Yaya Diospa wasinta
urmachinkakuna? ñImata rikushpanchita
yachanchima chay puncha paktarihushkata?

⁸ Jesuska aynirka:

Alita yuyariyichi nima pi kankunata llullachinanpa. Achka runakunami yanka nishpa rimak shamunkakuna: Ñukami kani Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik nishpa. Shukkunaka rimankakuna: Ñami paktarihun Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kutimunan punchaka nishpa. Chasna rimashpankunapas ama paykunata kiriychichu. ⁹ Uyashpaykichika runakuna chikninakushpankuna wañunakushpa kawsahukkunata, ama mancharinkichichu. Tukuy chaykunami puntiru pasanan tiyan. Runakuna wañunakushpa kawsahushpankunapas chay uras kay allpaka manarami tukurinkarachu.

¹⁰ Jesuska yachachishpalla katirka:

Shuk shimita rimakkuna shuk shimita rimakkunawa chikninakushpankuna wañunakunkakuna. Shuk allpapi kawsak runakunaka shuk allpapi kawsak runakunawa sinchita chikninakushpankuna wañunakunkakuna.

¹¹ Tiyankami sinchi allpa kuyuykuna. Tukuy partimi sinchi yarkay tiyanka, chaymantapas achka utkalla shukma shukma chimpak sinchi unkuykuna. Silipi manchaypata nima ima uras rikuskankunata rikunkakuna runakunaka.

¹² Manara chaykuna tiyashpan kankunata chiknishpa parisichinkakuna, apinkakuna karselpi churachinankunapa. Chiknik runakuna kankunata uchachishpa tantarina wasikunama pushankakuna. Chaymanta karselpi churachinkakuna. Ñukata katiwahushkaykichirayku kankunata apishpa atun apukunama pushankakuna kastigachinankunapa.

¹³ Chasna ruray tukuhushpaykichi achka uyahushkankunapi atipankichi ñukamanta rimanata. ¹⁴ Tukuy chayta uyashpaykichi ama yuyarishpa kaychichu imatashi aynisha nishpa.

¹⁵ Chay urasmi kushkaykichi yachayta alita ayninaykichipa. Nima maykan kuntraykichi atipankachu kankunata ayninata.

¹⁶ Chay uraska kankunata yapa chikninkakuna. Yayaykichi, wawkikichipas, shuk aylluykichipas, amiguykichipas apukunama pushankakuna kankunamanta llullashpa rimanankunapa. Chasna rurashpanguna apukunaka kankunamanta shukkunata wañuchinkakuna. ¹⁷ Tukuy runakuna kankunata chikninkakuna ñukata katiwahushkaykichirayku. ¹⁸ Chasna kashpanpas Yaya Dios kankunata alita kuyrashpan manami atipankakunachu paymanta anchuchishpa chinkachinata. ¹⁹ Imatapas kankunata rurashpanguna mana sakishpa ñukapi sinchikuychilla. Chasna shuti kishpishtpa Yaya Dioswa wiñaypa kawsak rinkichi.

*Jesuska rimarka Jerusalén llaktata urmachinankunata
(Mt 24.15-21; Mk 13.14-23)*

20 Jesuska yachachishpalla katirka:

Kay Jerusalén llakta muyukta achka suntalukunata rikushpaykichi yachankichi ña urmachinalla kahukkunata. **21-22** Chay punchakunaka Yaya Diospa sinchi kastiganan punchakunami. Chay urasmi Yaya Dioska tukuy killkachishkan shiminkunata paktachinka. Chay punchakunapi kankuna Judea allpapi kawsakkuna urkukunama utkalla mitikuychi. Kankuna Jerusalén llaktapi kahukkunaka chaymantalla mitikuychi. Chakraykichipi kahushpaykichika manana Jerusalenma kutiychinachu.

23 Chasna mitikuna punchakunapi yapa llakiypa kanka chay chichu warmikunarayku, chay llullu wawayu warmikunaraykupas. Tukuy kay israel allpapi kawsak runakuna yapakta parisinkakuna. Yaya Dios paykunata yapa piñaywami kastiganka. **24** Wañunakuhushkankunapi shukkunaka sabliwa wañuchiy tukunkakuna, shukkunataka apishpankuna pushankakuna tukuy allpapi chikan chikan runakuna chawpipi kawsanankunapa. Mana israel runakuna kay Jerusalenta urmachishpankuna amuyankakuna Yaya Diospa rimashkan puncha paktarinankama.

*Jesuska kutimunan punchamanta rimarka
(Mt 24.29-35; Mk 13.24-31)*

25 Jesús runankunata yachachishpalla katirka: Kutimunayni puncha kuchuyahushpan intipi, killapi, istrillakunapi manchaypami rikurinka. Chaymanta kay allpapi atun yaku mar atunta ulasyashpan manchaypa uyarinka.

Tukuy kay allpapi kawsak runakuna yapa mancharinkakuna, imashi tukuhunchi nishpa. ²⁶ Chay uras tukuy silipi punchayachikkuna sinchita kuyurinkakuna. Chay manchaypa pasahukta rikushpankuna runakuna lismayankakuna. ²⁷ Chasna tukushpankuna ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa puyu chawpipi suma chuyahlla Yaya Diospa atun yachayninwa shamuhushkaynita rikunkakuna. ²⁸ Chasna manchaypa punchakuna paktarishpankuna kankunata kishpichinayni punchaka utkallami paktarinka. Chayta yachashpaykichi chay punchakunapi manana manchashpa sumakta kushikushpa chapawaychi.

²⁹ Chasna nishpan shuk yachachinawa yachachishpalla katirka:

Shuk igu kaspita, chaymanta shuk kaspikunatapas rikushpa yachakuychi. ³⁰ Achkata mushumanta pankayahushkankunata rikushpaykichika yachankichi veranoka ña kuchuyahushkanta. ³¹ Chasnashinami tukuy kay rimashkayni paktarihukta rikushpaykichi yachankichi Yaya Dios mushu munduta rurashpan chaypi ali kamachinanka ña paktarihushkanta.

³² Alita uyawaychi. Kay punchakunapi kawsak runakunaka manara wañushpankuna tukuy kay rimashkaynika paktarinan tiyan. ³³ Kay siluka, kay allpapas chinkarinkakunami. Tukuy rimashkayni shimikunamantaka nima shuk chinkarinkachu. Tukuy paktarinan tiyan.

Alicharishka kaychi

³⁴⁻³⁵ Tukuy kay rimashkaynita uyashpaykichi alita kuyrariychi, shamushpayni alicharishka kanaykichipa. Chay puncha mana yuyarishkaykichi pi kunkaymanta paktanka. Chasna kashpan ama kawsaychichu aychaykichi munashkanllata maskashpa. Chasna kawsashpaykichika kankichimi imashnami shuk animalka kunkaymanta shuk tukllapi urman. Ama kawsaychichu machashpa, tukuy munashkaykichillata yuyarishpa. Chasna kawsashpaykichika shamunayni puncha kankunaryaku wañuya kanka, imashnami tukuy kay allpapi kawsakkunaryakupas paktamunka.

³⁶ Mana chasna tukunaykichipa tukuy uras Yaya Diosta mañashpa yuyaywa kawsaychi, alita payta kasushpa. Chasna kawsashpaykichika tukuy chay pasana kahushkanpi mana sakiwashpa sinchikunkichi. Chasna sinchikushpaykichika tukuy chaykunamanta kishpishka kankichi. Ñuka Yaya Diospa kachashkan runapa puntanpi mana manchashpa shayarinkichi.

³⁷ Karan puncha Jesuska Yaya Diospa wasinpi yachachipayan. Tutapi Olivos shutiyu lumama ripayan chaypi puñunanpa. ³⁸ Karan puncha achka runakuna tutamantastulla Yaya Diospa wasinma ripayanahun payta uyanankunapa.

22

*Chiknik runakuna Jesusta apinankunapa Judaswa kwintarkakuna
(Mt 26.1-5, 14-16; Mk 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)*

¹ Ña Paskua punchakuna kallarinanpa masna punchallana pishihurka. Karan wata israel runakunaka chay Paskua punchakunarayku tantaripayanahun. Chay punchakuna yuyaripayanahun Yaya Dios paykunata Egipto allpamanta kishpichishkanta, mikupayanahun pan mana punkichirishkata. ² Chay punchakuna ña paktarihushpan saserdotekekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas maskarkakuna, imashna rurashpashi apinchima Jesusta wañuchinanchipa nishpa. Achka runakuna payta katihušhkankunata rikushpankuna mancharkakuna pakta ñukanchita wañuchinahuma nishpa.

³ Chaypi supayka Judas Iskariotepa shunkunpi yaykurka. Chay Judaska Jesuspa chunka ishkay runankunamanta shuk karka. ⁴ Payka saserdotekekunapa apunkunama, Yaya Diospa wasinta kuyrakkunapas rirka, paykunawa kwintananpa imashna rurashpami Jesusta apichichinka. ⁵ Chasna kwintak rishpan paykunaka kushikurkakuna. Shuk yuyayllawa kashpankuna rimarkakuna:

Kanta kullkita kushunchi Jesusta apinanchipa yanapahushkaykirayku.

⁶ Chaypi Judaska arí nirka. Chaymanta maskarka imashnami Jesusta mana runakunapa rikushkanpi apichichinka.

Jesuska runankunawa Paskua puncha miku-nata mikurka

(Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Kor 11.23-26)

7 Ņa chay puntiru Paskua punchaka paktarishpan mikupayanahun pan mana punkichirishkata. Chaymantapas chay punchaka wañuchipayanahun obeha maltata mikunankunapa, imashnami ñawpamanta pacha rurapayanahun.* Chasna yuyaripayanahun Yaya Dios paykunata kishpichishkan punchata.

8 Chay punchapi Jesuska kacharka Pedrota, Juantapas, rurak riychi mikunata Paskua punchapi mikunanchipa nishpa.

9 Chasna rimashpan paykuna tapurkakuna:

¿Maypita munanki rurak rinanchipa?

10 Chaypi Jesuska paykunata aynirka:

Chay Jerusalén llaktapi paktashpaykichi shuk runata tinkunkichi shuk mankapi yakuta apahukta. Chay runata katiychi. Maykan wasipimi yaykun chaypi paywa pakta yaykuychi.

11 Chaypi wasi amuta rimankichi: Ņukanchita yachachikmi yachanayan, maypimi payka kay Paskua mikunata ūkanchiwa mikunka. **12** Chay wasi amuka rikuchinkami shuk atun kwartuta ishkaynin kawitupi sumakta alicharishkata. Chaypi mikunata ruraychi.

13 Paykunaka rishpankuna tukuyta Jesuspa rimashkantashina tarik rirkakuna. Chaypi mikunata rurarkakuna Paskua punchapi mikunankunapa.

14 Ņa mikuna uras paktarishpan Jesús chunka ishkay apostolninkunawa pakta mesa muyukta siririrkakuna mikunankunapa. **15** Chaypi Jesuska rimarka:

* **22:7** Rikuy Éxodo killkapi 12.1-28

Maytukuyta munashkani kay Paskua mikunata kankunawa mikunata, manara wañunayni paktarihushpan. ¹⁶ Kankunata rimani, kay Paskua mikunata manami kuti kankunawa mikushanchu Yaya Diospa ali kamachinan mushu mundu kallarinankama. Chaypimi Paskua tantarinanchipi yuyarishkanchika kishpichiy tukunamanta alita paktachirishka kanka, sumakta kishpichiy tukushkaykichirayku.

¹⁷ Chasna nishpan Jesuska shuk pusillu vinuta apishpan Yayan Diosta agradesishkanwasha rimarka:

Apishpaykichi shukma shukma pasachishpa karan shuk upyaychi. ¹⁸ Kankunata rimani, ñukaka manami kutikashka kay allpapi kushilla kankunawa tantarishpa kay vinuta upyashannachu. Ña wañushami. Yaya Diospa ali kamachinanka mushu mundupi kallarishpan chaypira shuti kuti kushilla tantarishunchi.

¹⁹ Chay vinuta kushkanwasha pantana apirka. Yayan Diosta agradesishkanwasha panta pakishpa pakishpa paykunata kurka. Chasna kuhushpan nirka:

Kay panka aychaynishinami kan. Tukuy uras tantarishpaykichi shuk panta pakinakushpa mikuhushpaykichika yuyariychi ñuka kankunaranti wañushkaynita kishpichinaynipa.

²⁰ Ña mikushkankunawasha chasnallatata shuk pusillu vinuta apishpan rimarka:

Kay vinuka yawarnishinami kan. Wañushpayni yawarnika shuturishpan Yaya Dios kankunata uchaykichimanta llakichishpan kishpichinka.

Wañuhushpayni tukuy kay mushu alichanawa rimashkaynita paktachisha.

²¹ Kunan maykanmi apichiwanka chay runaka chawpinchipimi kahun. ²² Ñawpa ñukamanta rimashkashinami kunanka paktarihun. Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runaka wañunayni tiyan. Chasna kashpanpas ay chay runa apichiwak jimashna kastigushi payrayku kanka!

²³ Chaypi runankunaka mancharishpa tapunakurkakuna paykunapura: ¿Maykanshi ñukanchimanta Jesusta apichinka? nishpa.

Jesuska runankunata yachachirka mana kamachikkunashina kanankunapa

²⁴ Chasna Jesuswa tantaylla mikuhushpankuna runankunaka kallarirkakuna rimanakunata paykunapura, maykanshi paykunamanta ashwan yachayyu kamachik kananta runakunaka rimanahuma. ²⁵ Chaypi Jesuska paykunata rimarka:

Kay allpapi kamachikkuna runakunata sinchita kamachinahun. Chasna kashpankuna munanahun runakuna paykunata rimanankunapa runakunata alita yanapakkuna nishpa.

²⁶ Kankunaka ama chasna apukunashina kaychichu. Maykanmi kankunamanta ashwan atun apu kanayan, payka shuk wawashina kasuk tukuchun. Maykanmi kankunata kamachik kan, payka tukuypi yanapak tukuchun. ²⁷ Kay allpapi kamachik runakuna mikunankunapa tiyarinahun runankuna paykunata karanankunapa. Ñukaka kankunarayku mana chasna apushinachu

kani, ashwan shuk runa apunta mikunata karakshinami kani.

²⁸ Kankunami ñukawa tukuy uras kamay tukushkaynikunapi kashkankichi.
²⁹⁻³⁰ Chayrayku imashnami Yayayni ñukata apu tukunaynipa rimawashka, ñukapas kankunata rimani apukuna tukunaykichipa. Chay ali kamachinayni mushu mundupi ñukawa pakta mesaynipi mikunkichi upyankichipas. Chaymanta kankunata suma kamachina tiyarinakunapi tiyachisha, chay chunka ishkay israel ayllukunamanta mirashka israel masikichikunata kamachinaykichipa. Chasna kamachik tukushpaykichimi paykunata rimankichi alitachu manachu rurashkakuna nishpa.

Jesuska rimarka Pedro payta mana riksikshina tukunanta

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Chaymanta Jesuska Pedrota rimarka:

Simón, alita uyaway. Supaykunapa apumi yapa kankunata kamanata munashpan Yaya Dioska ari nishka. Imashnami shuk shushunawa kuyuchishpa mana alikunata surkunchi, chasnashinami kankunaka kamay tukunkichi sakiwankichichu manachu nishpa. ³² Ñukaka kanrayku Yaya Diosta mañashkanimi, kanta yanapananpa mana sakiwanaykipa. Kan ñukata kutikashka katiwashpayki sinchikuchiy kirik masikikunata, paykunapas ñukata alita katiwanankunapa.

³³ Chaypi Simonka nirka:

Yaya Jesús, kanta karselpi tapashpankunaka chayma kanwa pakta rinayani. Kanta wañuchishpankunaka ñukapas kanwa pakta wañusha.

³⁴ Chasna rimashpan Jesuska aynirka:

Pedro, rimashkayki, kunan tutami manara atallpa kantahushpan kanka kimsa kuti llullashpa rimanki Jesusta mana riksinichu nishpa.

Jesuska runankunata rimarka alicharishka kanankunapa

³⁵ Chaymanta Jesuska runankunata rimarka:

Yuyariyichi shiminita yachachinaykichipa kachashkayni punchakunata. Chay uras kankunata rimashkani nima imata apanaykichipa, nima bulsata, nima kullkita, nima sapatuta. Chasna rishpaykichi ¿shuk imaka pishirkachu kankunarayku?

Paykunaka aynirkakuna:

Mana nima ima ñukanchita pishirkachu.

³⁶ Chaypina paykunata rimarka:

Kunan shuti manana chasnallachu rinkichi. Maykanpachari tiyan bulsan, kullkin, chayka purihushkanpi munashkanrayku apachun. Maykanpachari mana tiyanchu sablinka, payka kamisanta rantichishpan sablinta rantichun. Kamisaykichimanta ashwanta munankichi sablikichita, tukuy parti kuntraykichikuna tiyashkanrayku. ³⁷ Kankunata rimani, kunalla Yaya Diospa killkachishkanpi ñukamanta killkarishkaka paktarinka kasna nishkaka:

Shuk millaypa rurak runatashina payta wañuchinkakuna.

Chasnashinami paktarihun ñukarayku.

³⁸ Chaymanta rimarkakuna:

Yaya Jesús, kaypimi tiyan ishkay sablinchikuna.

Chaypina Jesuska aynirka:

Chaylla kachun.

*Jesuska Getsemaní kinchapi Yayan Diosta
mañarka*

(Mt 26.30, 36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ Mikushkankunawasha Jesuska chay wasimanta llukshishpan Olivos shutiyu urkuma rirka, imashnami wiñay rurapayan. Chasna rishpan paypa runankunaka katirkakuna. ⁴⁰ Chaypi paktashpankuna Jesuska nirka:

Mañaychi Yaya Diosta, sinchita kamay tukuhushpaykichi mana sakinaykichipa ñukapi sinchikunata.

⁴¹ Chasna rimashpan Jesuska paykunamanta anchurirka astalla karunikstupi. Chaypi kunkurishpan Yayan Diosta mañarka:

⁴² Yayayni, munashpaykika kishpichiway mana chasna sinchita parisinaynipa. Chasna tapushpaynipas ama ñukapa munashkaynita ruraychu, ashwan kanpa munashkaykillata ruray.

⁴³ Chasna mañahushkanpi silumanta shuk angel rikurik shamurka sinchikuchinanpa.

⁴⁴ Jesuska yapa parisinanta yuyarishpa sinchi manchayta musyashpan Yayan Diosta ashwan sinchita mañarka. Umpinka yawarshina tukushpa allpama shuturirka.

⁴⁵ Chasna Yayan Diosta mañashkanwasha atarirka runankunama kutinanpa. Chaypi paykunata tarik rirka puñuhukkunata. Yapa

llakiya sampayashpankuna puñuy apishpan puñuhurkakuna. ⁴⁶ Chaypi rimarka:

¿Imaraykuta puñuhunkichi? Atarishpaykichi Yaya Diosta mañaychi mana sakinaykichipa ñukapi sinchikunata, sinchita kamay tukuhushpaykichi.

Jesusta apirkakuna

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.2-9)

⁴⁷ Jesús chayra rimahushkanpi achka runanaka paktamurkakuna. Chay runakunapa puntanpi Jesuspa chunka ishkay runankunamanta Judas shutiyu rirka. Jesusta kayllayak shamushpan payta saludahushpan mucharka. ⁴⁸ Chaypi Jesuska rimarka:

Judas ¿ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata muchashpaykichu apichiwanki?

⁴⁹ Jesuswa kahukkunaka chasna pasahukta rikushpankuna tapurkakuna:

Yaya Jesús ¿wañunakushunchichu sabliwa?

⁵⁰ Chasna nishpankuna Jesuspa shuk runan sablinta apishpan saserdote kunapa atun apupa shuk runanta sumakta pitishpa wañuchisha nishpa pitihushpan kuska parti rinkrinta pitirka.

⁵¹ Chaypi Jesuska rimarka:

Sakiychi. Chaykamalla.

Chasna nishpan chay runapa rinkrinta llankashpan ampirka. ⁵² Saserdote kunapa apunkuna, Yaya Diospa wasinta kuyrakkunapas, paykunata kamachik israel masin rukukunapas shamurkakuna Jesusta apichinankunapa. Chay runakunata Jesuska rimarka:

¿Imaraykutaya sablikunawa kaspikunawapas shamushkankichi apiwanaykichipa? ¿Wañuchik

shuwa runachu kani? ⁵³ Tukuy puncha Yaya Diospa wasinpi kankunawa kahushpayni ñimaraykutaya mana chaypi apiwashkankichichu? Tuta kashpanmi kunan apiwanaykichi ura paktarishka. Kunan Yaya Dios sakin amsaka punchata winsikshina supaykunapa apun munashkanta rurananpa.

Pedroka Jesusta mana riksinichu nishpa rimarka
(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesusta apishpankuna saserdote kunapa atun apupa wasinma pusharkakuna. Chasna pushashpankuna chaypi yaykuchirkakuna. Pedroka karullapi katirka. ⁵⁵ Chay wasi kincharishka pampan chawpipi kuyrakkunaka ninata sintichishpankuna muyukta tiyarirkakuna. Chaypillatata Pedropas paykunapa chawpinpi tiyarik rirka. ⁵⁶ Chaypi shuk chay aputa yanapak warmika payta nina kuchupi tiyahushkata alita rikushpan rimarka:

Kay runapas Jesuswa pakta purikmi kan.

⁵⁷ Chasna nishpan Pedroka llullachishpa aynirka:

Manami paytaka riksinichu.

⁵⁸ Unaystumanta kuti shuk runa payta rikushpan rimarka:

Kanpas chay runapa runankunaman-tallatatami kanki.

Pedroka aynirka:

Manami paykunamantachu kani.

59 Shuk uramanta shukna rimarka: Kay runapas shutipami Jesuswa purik kan, paypas Galileamanta runa kashkanrayku.

60 Chaypi Pedroka aynirka:

Pimantachari rimahunki manami yachanichu.

Chasna rimahushkanllapi atallpaka kantarka.

61 Chaypi Jesuska tikrarishpan Pedrota rikurka. Chasna rikushkanllapi Pedroka yuyarirka Jesuspa nishkanta: Kunan tuta manara atallpa kantahushpanra kanka kimsa kuti rimanki manami riksinichu payta nishpa.

62 Chasna yuyarishpan Pedroka kanchama llukshishpan yapa llakirishpan sinchita wakarka.

Jesusta asichirkakuna

(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

63 Chaymanta Jesusta kuyrak runakunaka asichishpankuna waktarkakuna. **64** Ñawinta tapashpankuna uyanpi waktashpa tapurkakuna:

Yaya Diospa yachayninwa kashpaykika rimay pita kanta waktashka nishpa.

65 Chasna payta waktashpankuna achka mana alikunata paymanta rimashpa payta asichirkakuna.

Jesuska tantarishka atun apukunapa puntankunapi karka

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Ña pakarihushpan israel runakunata kamachik israel masin rukukuna, saserdotekunapa apunkunapas, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas tantarirkakuna. Chay tantarishkankunama Jesusta pusharkakuna, maypimi paykunaka apupura tantaylla

yuyarishpa kwintanahun. Chaypi payta tapurkakuna:

⁶⁷ Rimay ñukanchita ¿kanchu kanki chapahushkanchi Yaya Diospa Kachanan Kishpichikka?

Chaypi Jesuska aynirka:

Rimashpaynika chay Kishpichik kani nishpa, mana kiriwankichichu. ⁶⁸ Ñuka kankunata shuk imata tapuynimaka, mana ayniwankichimachu. ⁶⁹ Kunanmanta pacha ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runa tukuya atipak Yaya Diospa kuchunpi tiyarisha tukuy runakunata kamachinaynipa.

⁷⁰ Chayta uyashpankuna yapa piñarishpa tapurkakuna:

¿Shutipachu chasna rimahunki Yaya Diospa Wawan kanaykita?

Jesuska aynirka:

Ari, ñukami kani rimashkaykichishina.

⁷¹ Chayta uyashpankuna paykunaka rimarkakuna:

Kunan shuti manana munanchichu nima shuk runata paymanta ashwan millaypata rimak shamunampa payta wañuchichinanchipa. Ñukanchi kikin uyashkanchi pay kikin mana llakichiypa rimashkanta nishpa.

23

*Jesusta apu Pilatoma pusharkakuna
(Mt 27.2, 12-14; Mk 15.1-5; Jn 18.28-38)*

¹ Chaymanta tukuy chay tantarishkakunaka atarishpankuna Jesusta romano apu Pilatoma

pusharkakuna. ² Chaypi Jesusta uchachishpa rimarkakuna:

Kay runaka israel masinchikunata yachachishka apunkunata mana kasunankunapa. Chayraykumi payta apishpa pushamushkanchi. Paymi rimarka: Romano tukuymanta atun aputa ama impuestuta kunkichichu nishpa. Chaymantapas rimarka: Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik, Atun Apuykichimi kani nishpa.

³ Chaypi Pilatoka Jesusta tapurka:

¿Shutipachu kanki israel masikikunapa Atun Apu?

Jesuska aynirka:

Ari, ñukami kani rimashkaykishina.

⁴ Chaymanta Pilatoka saserdotekunapa apunkunata, tukuy chaypi kahukkunata rimarka:

Ñukaka mana tarinichu nima shuk millaypa rurashkanta kay runapata.

⁵ Chasna rimashpan chaypi kahukkunaka ashwan sinchita llullashpa Jesusmanta rimarkakuna:

Kay runaka tukuy israel runa masinchikunata yachachishka apunchikunata mana kasunanchipa. Kallarishka Galilea allpapi, kunanka kay Judea allpapipas runakunata yachachishpa kahurka.

Jesusta apu Herodesma pusharkakuna

⁶ Chasna uyashpan Pilatoka tapurka:

¿Kay runaka Galileamantachu kan?

⁷ Ari nishpankuna Pilatoka yachashpan Herodeska Galilea allpapi kamachik apu

kashkanta, payma kacharka. Herodeska chay punchakunaka Jerusalenpi kahurka.

⁸ Jesusta rikushpan Herodeska kushikurka. Paymanta uyashpan unaymanta pacha payta rikunayarka. Yuyarirka kunanchari ñukapas atun yachaywa shuk nima ima uras rikushkaynita Jesuspa rurananta rikusha nishpa.

⁹ Chaypi Jesusta achkata tapurka. Unayta tapunata katishpanpas Jesuska nima imata aynirkachu. ¹⁰ Saserdotekunapa apunkuna, Moisespa killkashkanta yachachikkunapas chaypi kashpankuna payta uchachishpalla kahurkakuna. ¹¹ Jesús nima imata aynishpan Herodeska suntalunkunawa payta pukllachishpa asichirkakuna. Asichishpa atun apupa suma churarinantashina churachirkakuna. Chaymanta Pilatomallatata pusharkakuna. ¹² Chay puncha Herodeska Pilatowa ali amigu tukurkakuna, ñawpaka kuntrakunashina kapayarkakuna.

Chiknik runakuna Pilatota rimarkakuna pay Jesusta wañuchichinanpa

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Jn 18.39–19.16)

¹³⁻¹⁴ Chaymanta Pilatoka saserdotekunapa apunkunata, chay Jerusalén llaktapi kamachikkunata, tukuy chaypi kahukkunatapas tantachishpa rimarka:

Kay runata pushamushpaykichi rimak shamuwashkankichi: Payka runakunata yachachishpa purin apuykichikunata ama kasuychichu nishpa. Ñukaka alita yachanaynipa kankunapa puntaykichipi tapushkani. Ña

rikushkankichi maykanmantami mana alita rimawashkankichi, nima shuk millaypa rurashkanta tarishkanichu. ¹⁵ Herodespas nima shuk millaypata tarishkachu. Chasna kashpan kuti ñukanchima kachashka. Kay runaka nima imata rurashkachu ñuka wañuchichinaynipa. ¹⁶ Kunanka asutishpalla kacharichisha.

¹⁷ Karan wata ña chay Paskua punchakuna paktarimuhushpangkuna Pilatoka shuk karselpi kahukta kacharichipayan. Chasna kashpan chay wata Jesusta kacharichinayarka. ¹⁸ Chasna rimashpan tukuy chaypi kahukkunaka piñarishpa kaparirkakuna:

¡Payta wañuchi! ¡Barrabasta kacharichiy!

¹⁹ Chay Barrabaska runakunata chay llaktapi kamachik apukunata mana kasunankunapa rimashpa yuyachishkanrayku shuk runata wañuchishkanraykupas karselpi kahurka.

²⁰ Pilatoka Jesusta kacharinayashpan kuti rimarka paykunata. ²¹ Chaypi ashwan sinchita kaparirkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy! ¡Payta kruspi klabashpa wañuchichiy!

²² Chaypi Pilatoka kimsaynin kuti rimarka:

¿Ima millaypatataya rurashka? Nima shuk millaypata rurashkanta paypi tarinichu wañuchichinaynipaka. Chayrayku asutichishpalla kacharichisha.

²³ Chasna nishpan ashwan sinchita kaparishpankuna rimarkakuna:

¡Kruspi klabashpa wañuchichiy!

Yapa sinchita kaparishpankuna Pilatoka ari, wañuchichishami nirka.

24 Chasna mana sakishpa tapushpankuna Pilatoka suntalunkunata kamachirka Jesusta kruspi klabashpa wañuchinankunapa, paykuna munashkankunatashina. **25** Chay karselpi kahuk Barrabasta, apukunawa kuntra kashpantata shukkunata wañuchishka kashpanpas paytaka kacharichirka. Jesustana paykuna munashkankunatashina ruranankunapa kurka.

*Jesusta kruspi klabashpa wañuchirkakuna
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)*

26 Ña suntalukuna Jesusta pushahushkankunapi kruspi klabashpa wañuchinankunapa, chay ñampipi apirkakuna shuk runata Jesuspa krusninta markachinankunapa. Chay runaka karka Sirene llaktamanta Simón shutiyu. Chay Simonka chakranmanta Jerusalenma kutimuhurka. Payta Jesuspa krusninta markachishpankuna Jesuspa washan apashpa rirka.

27 Achka runakuna Jesusta katirkakuna. Achka warmikunapas katihushpankuna payrayku llakiyuwa kaparishpa wakarkakuna. **28** Jesuska chay warmikunata rikushpan rimarka:

Jerusalén llaktamanta warmikuna, ama ñukarayku wakaychichu. Shuk parisina punchakuna paktarinkakuna, chaypi kankuna wawaykichikunawa yapa parisinaykichi tiyan. Chayta yuyarishpa kankunaryku wawaykichiraykupas wakaychi. **29** Chay parisina punchakuna paktarishpan runakuna rimankakuna: Kushilla kankichi machura warmikuna, chaymanta kankuna maykankunami nima ima uras wiksayu kashkankichi, nima

chuchuchishkankichichu. ³⁰ Chay uras tukuy runakuna yapa wañunayashpankuna urkukunata rimankakuna: Awanchipi urmaychi nishpa. Lumakunata rimankakuna: Ñukanchita tapaychi nishpa. ³¹ Ñuka mana uchayu runa kashpaynitata yapa sinchita parisinayni tiyan, kankuna uchayu kashpaykichi ashwanta parisinaykichi tiyan.

³² Chay suntalukunaka Jesusta wañuchinankunapa pushahushpankuna ishkay wañuchik runakunatapas pusharkakuna paywa pakta wañuchinankunapa. ³³ Wañushkapa uman shutiyu lumapi paktashpankuna Jesusta kruspi klabarkakuna. Chay ishkanti wañuchik runakunatapas karan shukta shuk kruspi klabarkakuna wañunankunapa. Shuk krusta shayachirkakuna Jesuspa kuskan parti, shuktaka llukin parti. ³⁴ Klabahushpankuna Jesuska rimarka:

Yayayni, llakichiy paykunata kay mana alita rurahushkankunamanta. Mana yachanahunchu imatami rurahunkuna.

Chaypina chay suntalukunaka swirtinkunata kamarkakuna pishi paykunamanta apanka Jesuspa churarinanta nishpa.

³⁵ Tukuy chaypi kahukkunaka rikuilla kahurkakuna. Israel apukunapas asichishpa rimarkakuna:

Shukkunata kishpichirka. Shutipa Yaya Diospa akllashkan kashpanka paypa Kachashkan Kishpichik kashpanka pay kikinta kishpichirichun.

³⁶ Suntalukunapas asichishpa payma kayllayashpankuna agru vinuta upyachishpa rimarkakuna:

³⁷ Israel runa masikikunapa Atun Apu kash-paykika kan kikinta kishpichiriy.

³⁸ Jesuspa uman awapi ratachirishka karka shuk killkarishka tablapi kasna nishpa: Kay runaka israel runakunapa Atun Apumi. ³⁹ Chay ishkanti wañuchik runa klabarishkankunamanta shukka Jesusta asichishpa rimarka:

¿Manachu Yaya Diospa Kachashkan Kishpichik kanki? Shutipa kishpichik kashpaykika kan kikinta kishpichiriy, ñukanchitapas kishpichiy.

⁴⁰ Chaypi chay shukka Jesusta asichihukta aynirka:

Kanpas payshina kruspi klabarishka kashpayki ¿imaraykuta chasna rimanki? ¿Manachu Yaya Diosta manchanki? ⁴¹ Ñukanchi shuti kuskanchipi kastigarishka kahunchi, mana alita rurashkanchirayku. Kay runaka nima shuk millaypata rurashkachu.

⁴² Chasna chay wañuchik masinta rimashpan Jesustana rimarka:

Kan atun apu tukushpayki ñukatapas yuyari-wanki.

⁴³ Chaypina Jesuska payta rimarka:

Kunan punchami ñukawa pakta suma kushilla kawsanaynipi kanki.

Jesús ña wañurkana

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.25-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Jesús kruspi klabarishka kahushkanpi chawpi punchamanta pacha kimsa urakama intika amsayashpan tukuy chay allpapi amsa tukurka. Chaypina Yaya Diospa wasin ukupi Yaya Dioswa tinkunakuna kwartuta arkak rakta

llachapaka* awamanta pacha pitikta likirirka.

⁴⁶ Chasnapi Jesuska sinchita kaparishpa rimarka:
;Yayayni, kaykaya makikipi kani, ñami wañuhuni!
Chasna nishpan Jesuska wañurka.

⁴⁷ Tukuy chasna pasashkanta rikushpan sun-
talukunapa kapitanka Yaya Diosta kushichishpan
rimarka:

Kay runaka shutipami mana uchayuchu
kashka.

⁴⁸ Tukuy chaypi tantarishka runakunaka tukuy
chay pasashkata rikushpankuna mancharishpa
mana alita rurashkankunata yuyarishpankuna
Jerusalenma kutirkakuna. ⁴⁹ Tukuy Jesusta
riksishkakunaka, Galilea allpamanta payta
katik warmikunapas karumantalla tukuya
rikurayarkakuna.

*Jesuspa aychanta urku uchkupi churashpa
taparkakuna*

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Chaypi tiyarka shuk apu José shutiyu,
alita rurak, ali runa. Payka Judea allpapi
kahuk Arimatea llaktamanta karka. Israel
runakunata kamachik tantaylla yuyarishpa
israel apukunamanta shuk karka. Yapa
chaparka Yaya Diospa ali kamachinan kay
allpapi paktarinanta. Apu masinkunaka Jesusta
wañuchinata munahushpankuna Joseka mana
munarkachu. ⁵² Payka Pilatoma rishpan Jesuspa
aychanta tapurka urku uchkupi churashpa
tapananpa. ⁵³ Pilato ari nishpan Joseka Jesuspa
aychanta krusmanta uraykuchishpan suma yura

* **23:44-45** Rikuy Hebreo Runakunarayku Killkapi 9.1-12, 10.20

llachapawa wankurka. Chaymanta Jesuspa aychanta aparka shuk mushu allarishka urku uchkupi churashpa tapananpa. Chaypika nima shuk wañushkata churashka kahurkarachu.

⁵⁴ Paskua punchakunarayku alichanankuna puncha karka. Samana punchaka chay tuta ña kallarinan karka. ⁵⁵ Galileamanta Jesusta katik warmikunaka Joseta katirkakuna rikunankunapa, maypimi Jesuspa aychanta churanka nishpa. ⁵⁶ Kutishpankuna wasinkunama suma mishkinlla asnak aseitekunata rurarkakuna chaywa Jesuspa aychanta samana punchawasha kakunankunapa. Samana puncha samarkakuna Yaya Dios kamachishkanshina.

24

Jesuska kawsarirka (Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-18)

¹ Domingo, semana kallarina puncha manara alita punchayahushpanra chay warmikunaka suma mishkinlla asnak aseiteta rurashkankunata apashpa rirkakuna Jesuspa aychanta churashpa tapashkankunama. ² Chaypi paktashpankuna chay uchkupa punkunta rumiwa taparishkaka paskarishkatana tarik rirkakuna. ³ Uchku ukuma yaykushpankuna Jesuspa aychanta mana tarirkakunachu. ⁴ Mana tarishpankuna mancharirkakuna. ¿Imanashkataya? nishpankuna mana yacharkakunachu imatami yuyarinkakuna. Chasna yuyarihushkankunapi ishkay suma chuyahlla churarishka runakuna kuchunkunapi shayahukta rikurkakuna. ⁵ Paykunata rikushpankuna chay warmikunaka

ashwanta mancharishpa kumurirkakuna.
Chaypi chay ishkay runakunaka rimarkakuna:

¿Imaraykuta kawsahukta maskahunkichi
wañushkakunata churanapi? ⁶⁻⁷ Jesuska
manami kaypichu. Ñami kawsarishka. ¿Ñachu
kunkarishkankichi Jesuspa yachachishkanta
Galileapira kahushpaykichi kasna rimashkanta?:
Ñuka Yaya Diospa Kachashkan Runata
chiknik runakunaka apiwashpankuna
kruspi klabashpa wañuchiwankakuna. Chasna
wañuchiwashpankunapas kimsa punchamantami
kuti kawsarinayni tiyan nishpa.

⁸ Chasna chay ishkay angelkunapa
rimashkankunata uyashpankuna chay warmiku-
naka Jesuspa rimashkanta yuyarirkakuna.

⁹ Chaymanta kutishpankuna Jesuspa
chunka shuk apostolninkunata, shuk paypa
runankunatapas tukuy rikushkankunata rimak
rirkakuna. ¹⁰ Chay warmikunaka karkakuna:
Magdalamananta Maria, Juana, Santiagopa maman
Maria, chaymanta ashwan shuk warmikunapas.

¹¹ Chay Jesuspa apostolninkunaka chayta
uyashpankuna musparishpami yanka
rimahunkichi nishpa mana kirirkakunachu.

¹² Mana kirishpankunatata Pedroka atarishpan
Jesuspa aychanta churashkankunama
kallpa rirka. Paktak rishpan uchku ukuma
kumurishpan rikurka. Chaypi rikurka Jesusta
pillushkankuna llachapallata. Jesuspa aychanka
manana tiyarkachu. ¿Imanashkataya? nishpa
yuyarirka. Chaymanta kutirkana.

Jesuska ishkay runankunata Emaús llakta

ñampipi rikurirka

(Mk 16.12-13)

¹³ Chay punchallatata ishkay Jesuspa runankuna Emaús llaktama rihurkakuna. Chay Emaús llakta karka Jerusalenmanta chunka shuk kilometro, ishkay ura purina tupu. ¹⁴ Tukuy Jesuspa pasashkanmanta kwintashpa rihurkakuna. ¹⁵ Chasna kwintashpa rihushpankuna Jesuska paykunata kayllayashpan parihu rirkakuna. ¹⁶ Payta rikushpankunatata mana atiparkakunachu riksinata Jesús kananta. ¹⁷ Chaypi Jesuska paykunata tapurka:

¿Imamantata kwintashpa rihunkichi?

Chasna tapushpan llakirishpa shayarirkakuna.

¹⁸ Chaypi Kleofas shutiyu aynirka:

Kay punchakunapi Jerusalenpi pasashkata tukuy yachanahun. Chasna kashpan ¿kanllachu tukuy chaykunata mana yachanki?

¹⁹ Chaypi Jesuska tapurka:

¿Imataya pasashka? nishpa.

Paykunaka aynirkakuna:

Chay Nasaret llaktamanta Jesuswa pasashkantami yuyarishpa kahunchi. Payka Yaya Diospa yachayninwa yachachik karka. Yaya Diospa rikushkanpi, tukuy runakunapa rikushkanpipas atun yachaywa rimak alikunata rurak karka. ²⁰ Saserdotenchikunapa

apunkuna, ñukanchita kamachikkunapas payta apishpankuna romano aputa kurkakuna wañuchichinanpa. Chasna kushpankuna kruspi klabashpa wañuchirkakuna. ²¹ Ñukanchika yuyarirkanchi ñukanchi israel runakunata

romano runakunamanta kishpichinanta. Kunan ña kimsa puncha kahu chasna payta wañuchishkankunaka. ²² Chaymantapas ñukanchipuramanta shuk warmikunaka ñukanchita kwintashpankuna manchachirkakuna. Pakari-hushkanpi Jesuspa aychanta churashkankunama rishpankuna aychanta mana tarirkakunachu. ²³ Chaymanta kutimushpankuna angelkunata rikushkankunamanta kwintak shamurkakuna. Chay angelkunaka paykunatashi rimarkakuna Jesuska kawsahumi nishpa. ²⁴ Chasna nishpankuna shuk ñukanchiwa purihukkunaka Jesuspa aychanta churashkankunama rishpankuna illata tarik rirkakuna imashnami warmikunaka rimarkakuna. Jesustaka manami rikurkakunachu.

²⁵ Rimahushkankunata uyashpan Jesuska paykunata rimarka:

Kankunaka mana asirtak runakunachu kankichi. Yapa unayankichi kirinaykichipa Yaya Diospa yachayninwa ñawpa yachachikkunapa rimashkankunata. ²⁶ ¿Manachu yachankichi, Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka manara atun apu tukushpan tukuy chaykunata parisinan kashkata?

²⁷ Chasna rimashpan Jesuska yachachihurka chay ishkay runankunata tukuy Yaya Diospa killkachishkanpi paymanta killkarishka kashkata. Kallarishpan Moisespa killkashkankunawa, chaymanta Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkankunamantapas yachachirka.

²⁸ Chasna Jesuska yachachihushkanpi llakta

mayanpi paktarkakuna, maymami rihurkakuna. Jesuska ashwan chaynikma rihukshina tukurka. ²⁹ Chaypi chay ishkay runankuna mana munarkakunachu Jesús paykunamanta anchurinanpa.

Rikuy, ña tutayahunchi. Ñukanchiwa kipariy nishpa rimarkakuna.

Chasna yapa tapushpankuna Jesuska wasinkunapi yaykushpan paykunawa kiparirka. ³⁰ Mesa mayanpi sirihushpankuna mikunankunapa, Jesuska panta apishpan Yayan Diosta agradesirka. Chaymanta panta pakishpan paykunata kurka. ³¹ Chasnallapi ñawinkunaka paskarishkashina tukurka. Chaypira Jesús kananta riksirkakuna. Chasnallapi kunkaymanta illa tukurka, payta mana rikurkakunanachu.

³² Chasna chinkarishpan paykunapura kwintarkakuna:

Ñampipi shamuhushpanchi Yaya Diospa shimenta alita asirtachishpa yachachihushkanpi ¿manachu shunkunchika kushilla tukurka?

³³ Chasnallapi atarishpankuna Jerusalenma kutirkakuna. Paktashpankuna Jesuspa runan masinkunata tantarishkata tarirkakuna, ashwan Jesuswa shuk purik masinkunatapas. ³⁴ Chay ishkay paktashka runakuna manara nima imata rimahushpankuna chaypi tantarishka kahukkunaka paykunata rimarkakuna:

Yaya Jesuska shutipami kawsarishka. Simón payta rikushka.

³⁵ Chasna rimashkankunata uyashpankuna chay ishkay Jesuspa runan masinkunapas kwintarkakuna imashnami Jesuska paykunata

ñampipi Yaya Diospa shiminta yachachirka, chaymantapas imashnami panta pakishpan payta riksirkakuna.

*Jesuska runankunata rikurirka
(Mk 16.14-18; Jn 20.19-29)*

³⁶ Chasna rimahushkanllapi kunkaymanta Jesuska chawpinkunapi rikurirka. Paykunata saludashpan rimarka:

Yaya Dios kankunata kushillaryachichun mana manchashpa kawsanaykichipa.

³⁷ Chaypi paykunaka yapa mancharishpa yuyarirkakuna shuk almatami rikuhunchi.

³⁸ Chaypina Jesuska rimarka:

¿Imaraykuta mancharinkichi? Ñukami kani.

¿Imaraykuta mana kirinayankichichu ñuka kanaynita? ³⁹ Llankawashpaykichi makinita

chakinitapas rikuychi. Ñukallatatami kani. Almaka mana aychayuchu kan, nima tulluyuchu ñukashina.

⁴⁰ Chasna nishpan makinta chakinta paykunata rikuchirka.

⁴¹ Paykuna kushilla mancharishka kahushkankunapi manara kirihushpankuna Jesuska tapurka:

¿Tiyanchu mikunaka?

⁴² Chaypi payta kurkakuna shuk piti challwa kusarishkata mikunarpa. ⁴³ Challwata apishpan rikuhushkankunallapi mikurka mana alma ninankunarpa. ⁴⁴ Chaymanta Jesuska paykunata rimarka:

Kankunawa pakta kahushpaynira kasna kankunata rimarkani: Moisespa killkashkanpi,

Yaya Diospa yachayninwa shuk yachachikkunapa killkashkanpi, Salmos killkapipas ñukamanta killkarishkaka tukuy paktarinan tiyan.

⁴⁵ Chasna nishpan paykunata asirtachirka tukuy chay Yaya Diospa killkachishkankunata.

⁴⁶ Asirtachishpan rimarka: Killkarishkapi nin Yaya Diospa Kachashkan Kishpichikka wañunan tiyan. Chaymantapas wañushkanwasha kimsa pun-chamanta kuti kawsarinan tiyan. ⁴⁷ Chaymanta kamachishkan runankuna Jerusalenpi kallarishpankuna pay munashkanshina tukuy allpakunapi runakunata rimanankuna tiyan, mana ali rurashkankunata sakishpa Yaya Diostana kasunankunapa, Yaya Dios paykunata uchankunamanta llakichinanpa. ⁴⁸ Kankunaka tukuy rurashkaynita rikushkankichi, tukuy rimashkaynita uyashkankichi. Chasna kashpan tukuy runakunata chayta yachachik riychi. ⁴⁹ Kankunata rimashkaykichi, ñukami Yaya Diospa Espiritunta kankunama kachasha Yayayni rimashkanshina. Kunanka kankuna kay llaktallapi kipariyichi chay kankunata sinchikuchik Yaya Diospa Espiritunta silumanta kankunapi kachanaynikama.

*Jesuska siluma rirka
(Mk 16.19-20)*

⁵⁰ Chaypina Jesuska runankunata Jerusalén llaktamanta pusharka Betania llakta kuchuma. Chaypi paktashpankuna makinta alsashpan paykunata rimarka Yaya Dios yanapashpa paykunata kushichinanta. ⁵¹ Chasna paykunata rimahushkanpi riku hushkankunallapi Yaya Dios

payta siluma aparka. ⁵² Chasna paykunamanta anchurishpan runankunaka kunkurishpa payta mañashpa kushichirkakuna. Chaymanta sumakta kushikushpa Jerusalenma kutirkakuna. ⁵³ Chaymanta pacha tukuy uras Yaya Diospa wasinpi tantarishpankuna payta atunyachishpa kushichirkakuna. *Chayllatami Jesuspa runankuna kwintawashkankunata killkashkani.*

**Yaya Diospa mushu killkachishkan shimi
New Testament in Quechua, Southern Pastaza
(PE:qup:Quechua, Southern Pastaza)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Southern Pastaza

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Southern Pastaza [qup], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Southern Pastaza

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

2e32a407-2fdc-5e27-9771-8167a89d515f